

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ
ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЛЕВЕН
ЗА ПЕРИОДА 2005-2015**

СЪДЪРЖАНИЕ

1	ВЪВЕДЕНИЕ	6
А. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНО И ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ, И ПОТЕНЦИАЛА НА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ С АДМИНИСТРАТИВЕН ЦЕНТЪР ПЛЕВЕН...		
1	ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПЛЕВЕНСКА ОБЛАСТ	6
1.1	Обща характеристика на района	6
1.2	Природо-географски потенциал	7
1.2.1	Релеф	7
1.2.2	Полезни изкопаеми	7
1.2.3	Климат	8
1.2.4	Води	8
1.2.5	Животински свят	8
2	НАСЕЛЕНИЕ И ДЕМОГРАФСКА СИТУАЦИЯ	9
3	АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО СЪСТОЯНИЕ НА ПЛЕВЕНСКА ОБЛАСТ	16
3.1	Брутен вътрешен продукт	16
3.2	Брутна добавена стойност/БДС/	18
3.3	Бруто продукция	18
3.4	Обем на износа в област Плевен	19
3.5	Преки чуждестранни инвестиции	21
3.6	Отраслово разпределение на икономиката	22
3.6.1	Индустрия	24
3.6.2	Селско стопанство	26
3.6.3	Горско стопанство	30
3.6.4	Туризм	30
3.6.5	Транспорт	32
3.7	Изследвания, технологии и иновации	33
4	АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНОТО СЪСТОЯНИЕ	34
4.1	Безработица	34
4.2	Заетост и икономическа активност	36
4.3	Доходи	37
4.4	Индекс на човешко развитие	39
4.5	Образование и здравеопазване	40
4.6	Културно историческо наследство и култура	42
4.7	Младежки дейности и спорт	43
5	АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ИНФРАСТРУКТУРАТА	45
5.1	Техническа инфраструктура	45
5.1.1	Транспортна инфраструктура	45
5.1.2	Енергийна инфраструктура	47
5.1.3	Водно-стопанска инфраструктура	47
5.1.4	Съобщителна инфраструктура	49
6	СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	50
6.1	Екологично състояние и въздух	50
6.1.1	Атмосферен въздух	50
6.2	Води	51
6.3	Почви	53
6.4	Шум	54
6.5	Отпадъци	54
6.6	Защитени територии и биоразнообразие	55
7	УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА	57
1	ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ОБЛАСТ ПЛЕВЕН	60
2	ГЛАВНА ЦЕЛ:	60
3	СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ	61
3.1	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1	61
3.1.1	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1:	62
3.1.1.1	ПРИОРИТЕТ 1	62
3.1.1.2	ПРИОРИТЕТ 2	62

3.1.1.2.1	Мярка 1. Изграждане на нови енергийни източници и принадлежаща инфраструктура	62
3.1.1.2.2	Мярка 2. Производство на енергийни суровини	62
3.1.1.2.3	Мярка 3. Създаване на условия за прилагане на система за енергийна ефективност	62
3.1.1.3	ПРИОРИТЕТ 3.	62
3.1.1.3.1	Мярка 1. Утвърждаване на Област Плевен като мощен зърнодобивен център	62
3.1.1.3.2	Мярка 2. Развитие на конкурентно растениевъдство	62
3.1.1.3.3	Мярка 3. Развитие на модерно животновъдство	63
3.1.1.3.4	Мярка 4. Устойчиво възстановяване и експлоатация на рибните ресурси	63
3.1.1.4	ПРИОРИТЕТ 4.	63
3.1.1.4.1	Мярка 1. Подобряване на условията за развитие на предприемаческата енергия и достъпа до капитали в изостаналите гранични и селски райони	63
3.1.1.4.2	Мярка 2. Подкрепа за ускорено технологично развитие на индустриалните общини	63
3.1.1.4.3	Мярка 3. Подобряване на финансовата среда	64
3.1.2	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2.	64
3.1.2.1.1	Мярка 1. Създаване на благоприятна среда за развитие на кълстери	64
3.1.2.1.2	Мярка 2. Разработване регионална програма за въвеждането на кълстерен подход и развитието на кълстери	64
3.2	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ №2	64
3.2.1	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1: Развитие на базовата техническа инфраструктура;	64
3.2.1.1	Приоритет 1:	64
3.2.1.1.1	Мярка 1. Изграждане на нови участъци, рехабилитация и поддръжка на пътищата от републиканската пътна мрежа:	65
3.2.1.1.2	Мярка 2. Рехабилитация и поддръжка на пътищата от общинска пътна мрежа:	65
3.2.1.1.3	Мярка 3. Модернизация и реконструкция на железопътната инфраструктура:	65
3.2.1.2	Приоритет 2:	65
3.2.1.2.1	Мярка 1. Изграждане на допълнителни съоръжения за преодоляване недостига на питейна вода, причина за режимно ползване на водата:	65
3.2.1.2.2	Мярка 2. Доизграждане на нови участъци, реконструкция на съществуващата водопреносна мрежа за намаляване загубите на питейна вода:	65
3.2.1.2.3	Мярка 3. Преструктуриране на поливната инфраструктура и изграждане на нови съоръжения;	66
3.2.1.3	Приоритет 3:	66
3.2.1.3.1	Мярка 1. Осигуряване на съвременна и сигурна електропреносна мрежа:	66
3.2.1.3.2	Мярка 2. Създаване и прилагане на системи за енергийна ефективност:	66
3.2.1.3.3	Мярка 3. Газификация на промишлеността и бита:	66
3.2.1.4	Приоритет 4:	66
3.2.1.4.1	Мярка 1. Достигане на по-качествени параметри на комуникационно-информационното осигуряване на населението от Плевенска област:	67
3.2.2	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2: Развитие на екологичната инфраструктура;	67
3.2.2.1	Приоритет 1:	67
	Развитие на системата за управление на отпадъци	67
3.2.2.1.1	Мярка 1. Прилагане на Европейските системи за управление и обезвреждане на отпадъците:	67
3.2.2.2	Приоритет 2:	67
	Подобряване системата за събиране и обезвреждане на отпадъчните води	67
3.2.2.2.1	Мярка 1. Въвеждане на Европейските норми за отвеждане и пречистване на отпадни води:	67
3.2.2.3	Приоритет 3:	67
	Предотвратяване на рискове.	67
3.2.3	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.3: Развитие на бизнесинфраструктурата;	68
3.2.3.1.1	Мярка 1. Създаване на условия за разширяване достъпа до пазари и услуги	68

3.2.3.1.2	Мярка 2. Разширяване и обновяване на техническата инфраструктура за окачествяване на произведената продукция	68
3.3	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3:	68
3.3.1	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1:	68
3.3.1.1	ПРИОРИТЕТ 1:	68
3.3.1.1.1	Мярка 1. Повишаване качеството на образователния процес	68
3.3.1.1.2	Мярка 2. Разширяване на възможностите за продължаващо професионално обучение	68
3.3.1.1.3	Мярка 3. Изграждане на система за взаимодействие между бизнеса, изследователските институции и институциите за подготовка и преквалифициране на работната сила за потребностите на регионалната икономика	69
3.3.1.2	ПРИОРИТЕТ 2:	69
3.3.1.2.1	Мярка 1. Подобряване дейността на бизнес сектора:	69
3.3.1.2.2	Мярка 2. Увеличаване предлагането и търсенето на пазара на труда.	69
3.3.1.3	ПРИОРИТЕТ 3:	69
3.3.1.3.1	Мярка 1. Намалване на социалната изолация чрез образователни програми	69
3.3.1.3.2	Мярка 2. Разширяване възможностите за заетост чрез прилагане на програми за стимулиране на социалната активност и подобряване на трудовите навици	70
3.3.1.3.3	Мярка 3. Създаване на информационни и комуникационни модели за социална интеграция	70
3.3.2	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2:	70
3.3.2.1	ПРИОРИТЕТ 1:	70
3.3.2.1.1	Мярка 1. Подобряване на градската среда:	70
3.3.2.1.2	Мярка 2. Възстановяване и обновление на градските райони и квартали:	70
3.3.2.1.3	Мярка 3. Развитие на околностите на населените места в област Плевен	70
3.3.2.1.4	Мярка 4. Развитие на селските райони	71
3.3.2.1.5	Мярка 5. Осигуряване на качествени здравни услуги за всички	71
3.3.2.1.6	Мярка 6. Повишаване качеството на съществуващите и разкриване на нови социални услуги	71
3.3.2.2	ПРИОРИТЕТ 2:	72
3.3.2.2.1	Мярка 1. Засилване на превантивната работа за ограничаване на противообщественните прояви	72
3.3.2.2.2	Мярка 2. Повишено взаимодействие между силите осигуряващи реда и сигурността и обществените организации за постигане на обществена нетърпимост срещу нарушителите на реда	72
3.3.2.2.3	Мярка 3. Повишено качество на дейностите, свързани с навременното осигуряване на специализирани помощи и адекватна закрила на населението	72
3.3.2.3	ПРИОРИТЕТ 3:	72
3.3.2.3.1	Мярка 1. Повишаване ролята на природното и културното наследство за устойчивото развитие на област Плевен	72
3.3.2.3.2	Мярка 2. Възраждане на духовността като мотиватор на процеса за развитие	73
3.3.2.3.3	Мярка 3. Визулизиране и разпространение на комплекса от природни, културни и исторически дадености	73
3.3.3	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3:	73
3.3.3.1	ПРИОРИТЕТ 1:	73
3.3.3.1.1	Мярка 1. Постигане на прелом във взаимодействието между ключовите фигури на местно и регионално ниво и гражданите за ефективно и екологосъобразно управление на цялостния процес за развитие	73
3.3.3.1.2	Мярка 2. Намалване на екологичния натиск върху околната среда и минимизиране вредните последици от човешката дейност	74
3.3.3.1.3	Мярка 3. Ограничаване деградирането на околната среда	74
3.3.3.2	ПРИОРИТЕТ 2:	74
3.3.3.2.1	Мярка 1: Разширяване на познавателната дейност сред населението за по-добра околна среда	74
3.3.3.2.2	Мярка 2: Повишено участие на общностите в екологични кампании	74

3.3.3.2.3	Мярка 3: Повишен достъп до информация за околната среда	74
3.4	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4:	74
3.4.1	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.1:	75
3.4.1.1	ПРИОРИТЕТ 1:	75
3.4.1.1.1	Мярка 1. Повишено участие на НПО, организациите и структурите на бизнеса в процеса на анализирането и планирането на местното развитие	75
3.4.1.1.2	Мярка 2. Подобряване на взаимодействието в общностите за постигане на общите цели	75
3.4.1.2	ПРИОРИТЕТ 2:	75
3.4.1.2.1	Мярка 1. Подобряване на предоставяните услуги от местната и регионалната администрации	75
3.4.1.2.2	Мярка 2. Изграждане на областна информационна система за електронно управление	75
3.4.1.2.3	Мярка 3. Подобряване координацията и взаимодействието за прилагане на регионалната политика	76
3.4.1.3	ПРИОРИТЕТ 3:	76
3.4.1.3.1	Мярка 1. Разработване и утвърждаване на нормативна уредба за публично-частни партньорства на ниво област и общини	76
3.4.1.3.2	Мярка 2. Подобряване на сътрудничеството между регионалните и местните власти и социално-икономическите партньори	76
3.4.1.3.3	Мярка 3. Предоставяне на делегирани услуги на партньорите	76
3.4.2	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.2:	76
3.4.2.1	Приоритет 1:	76
3.4.2.1.1	Мярка 1. Прилагане на програма за обучение и сертифициране на местни специалисти за дейности, свързани с европейската интеграция	76
3.4.2.1.2	Мярка 2. Разработване на система от критерии за изграждане на партньорски структури	77
3.4.2.1.3	Мярка 3. Изграждане на областна управленска структура на основата на публично-частното партньорство	77
3.4.2.2	Приоритет 2:	77
3.4.2.2.1	Мярка 1. Разработване и предлагане на пакет от услуги	77
3.4.2.2.2	Мярка 2. Насърчаване изграждането на общински и регионални мрежи	77
3.4.3	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.3:	77
3.4.3.1	Приоритет 1:	77
3.4.3.1.1	Мярка 1. Свързване на регионите в национални мрежи	77
3.4.3.1.2	Мярка 2. Създаване на условия за превръщане на иновациите в главна движеща сила на развитието	78
3.4.3.2	Приоритет 2:	78
3.4.3.2.1	Мярка 1. Развитие на трансграничното сътрудничество между териториалните общности	78
3.4.3.2.2	Мярка 2. Развитие на транснационалното сътрудничество	78
В.	ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЛЕВЕН	78
1	ЗАКОНОВА РЕГЛАМЕНТАЦИЯ	78
2	ОРГАНИЗАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ	79
3	ОРГАНИЗАЦИЯ И КООРДИНАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ	80
Г.	НАБЛЮДЕНИЕ , ОЦЕНКА И КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО	80
	ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА :	81

1 ВЪВЕДЕНИЕ

Областните стратегии за развитие са стратегически документи за определяне на регионалната политика прилагана на ниво област, които конкретизират и съответстват на предвижданията на Националната стратегия за съответния период съобразно специфичните проблеми и потенциал на съответните области и районите за целенасочено въздействие в тях.

Необходимостта от стратегически насоки за развитие се определя от Закона за регионалното развитие и съответства на изискванията за дългосрочно планиране на развитието и програмиране в контекста на регионалната политика на Европейския съюз. Стратегията за развитие е основен инструмент за формиране на цялостна дългосрочно ориентирана политика за развитие, съобразена с националните, регионалните и общински приоритети.

Стратегията е резултат от анализите на данните и тенденциите в областното развитие през последните пет години. Направени са изводи и са определени цели на развитието през следващия няколкогодишен период. *Насоките* се основават на схващането за устойчиво развитие-развитие на човешкия фактор, икономиката и обществото за пълноценен живот и просперитет, включително: *сигурност в бита, чиста и здравословна околна среда, трудова заетост и лична независимост, достъпно и хигиенично жилище, свобода на придвижване, икономическо развитие, физическо и психическо здраве, свободен достъп до обекти за отдих и спорт, достъпни културни и творчески изяви, благоприятна урбанистична среда, равноправни условия за лична изява.*

Стратегията формулира стратегическите цели на развитието на областта за периода от 2005 до 2015 година; приоритетите, маркира стратегическата рамка на общинските планове за развитие, механизмите и инструментите за съгласуване на регионалното развитие, определя институционалната рамка и принципите за приобщаване на всички заинтересовани към изпълнението на стратегията. Изграждането на партньорството е част от процеса на подготовка и изпълнение на стратегията, което ще осигури обществена подкрепа на стратегията не само на етапа на нейното изработване, но и при нейната реализация.

Областната стратегия за развитие мултиплицира целите и приоритетите на НСРР в съответствие с конкретните условия на Плевенска област. Основа на областната стратегия са социално-икономическия анализ и политиката на ЕС на икономическо и социално сближаване.

Областната стратегия се развива и променя в съответствие с променящите се условия. Това е един непрекъснат процес и той предполага създаването на такава организация, която да не превърне стратегията в самоцел.

А. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНО И ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ, И ПОТЕНЦИАЛА НА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ С АДМИНИСТРАТИВЕН ЦЕНТЪР ПЛЕВЕН.

1 ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПЛЕВЕНСКА ОБЛАСТ

1.1 Обща характеристика на района

Област с административен център Плевен е разположена в централната част на Северна България, на север граничи с р. Дунав, на запад-област с административен център Враца, на изток-област Велико Търново, юг-област Ловеч. Област Плевен е център на единадесет общини: Белене, Гулянци, Долна Митрополия, Долни Дъбник, Искър, Левски, Кнежа, Никопол, Плевен, Пордим и Червен бряг. Плевенска област обхваща територия от 4 653.3 кв. км., представляваща 4.2% от територията на страната. По относителен дял на площите със стопанско предназначение, който е 5,4%, област Плевен е на четвърто място след: Добрич, Бургас и Пловдив.

1.2 Природо-географски потенциал

Всяка административно-териториална единица се развива и променя, в положителен или отрицателен аспект под въздействие на различни фактори. Те са функция не само на своите природни, исторически, социално-икономически и други условия, но те зависят от съседните територии, страната и глобализацията на света. Факторите влияещи на развитието са както общо национални, така и строго специфични за дадената територия.

Географското разположение на Плевенска област е благоприятно за развитието на основните стопански дейности.

Факторите които влияят на развитието на района са положителни-тези които имат благоприятно и стимулиращо въздействие. Такива са доброто географско положение, водни и поземлени ресурси, научно-техническо развитие, наличие на работна сила. Възпиращи развитието фактори са: липсата на полезни изкопаеми, влошена социална обстановка, влошаване на международните пазари. Компонентите на природната среда са със статичен характер. Най голямо въздействие оказват релефът и поземлените ресурси, климатичните и водните, по слабо горивните, неметалните и горски ресурси.

1.2.1 Релеф

Релефът на Плевенска област е твърде еднообразен. Централната, северната и източната част на областта са равнинни и леко хълмисто-равнинни, а южните и югозападните части имат изразен хълмист характер. Общият наклон на пластовете в западната и централна част е на север-североизток. В същата посока са ориентирани и главните реки. Релефът е дълбоко разчленен от широките долини на реките Искър, Вит и Осъм. Релефът е подходящ за земеделие-зърнени и технически култури, лозя, зеленчуци. Релефът не създава трудности за изграждане на техническата инфраструктура и развитието на населените места. Неблагоприятни явления са свлачищата край р. Дунав-г. Никопол.

1.2.2 Полезни изкопаеми

Областта е бедна на полезни изкопаеми. Находищата на нефт са изчерпани и без промишлено значение. Промислено значение имат нерудни изкопаеми-варовик, край Плевен, огнеупорни глини-Буковлък и Опанец, креда-Никопол. От р. Дунав се добиват инертни материали задоволяващи както нуждите на област Плевен, така и на съседни области.

1.2.3 Климат

Климатът на Плевенска област е умереноконтинентален. Средните януарски температури са -2 до -3С, средните юлски-23. Налице е голяма средногодишна амплитуда. В Плевенска област са измерени едни от абсолютните минимални и максимални температури-Кнежа. Годишните суми на валежите варират-в северните и средните части сумата е равна и малко по висока от тази за страната. Максимума на валежите е през лятото, а минимума през зимата. Сезонното разпределение е неравномерно. Средногодишните суми на валежите и продължителността на задържане на снежната покривка са потвърждение на умереноконтиненталния характер на климата. Ветровете са преобладаващо западни, но често се срещат северни и североизточни. Обилните снеговалежи и ветровете създават проблеми от навявания. Южните ветрове пролет предизвикват бързо снеготопене и оттам наводнения.

1.2.4 Води

Водният потенциал на района е значителен. В хидрографско отношение областта е част от басейна на р.Дунав и е с добре развита хидрографска мрежа. Областта се отводнява от реките:Искър, Вит и Осъм. Реките са замърсени и преди използването им е наложително пречистване. В областта са построени множество средни и малки язовири. По-големите от тях са “Каменец” и “Горни Дъбник”.

Поставено е началото на систематизиране информацията на водните ресурси от Басейновата дирекция-Плевен.

В подкрепа на добрите условия за развитие на земеделието в областта са и почвите-преобладаващо черноземни. По долините на реките и по брега на р.Дунав има ливадно блатни почви подходящи за тополови и върбови насаждения.

На територията на област Плевен горските ресурси са незначителни и без стопанско значение, малки по площ, но много на брой, мозаечно разпръснати сред работни земи. По-значителни горски комплекси, има в землищата на селата:Николаево, Беглеж, Горник, Леселец, Сухаче, Девенци, Радомирци. Наред със стопанско, горите имат и екологично и рекреационно значение, залесяването трябва да продължи навсякъде където това е възможно. Всички гори са леснодостъпни с изключение на тези по островите на р.Дунав.

1.2.5 Животински свят

Животинският свят е представен от риби, зайци и фазани. Рядко най-вече в югозападната част, на границата с Предбалкана, има сърни и диви прасета.

На територията на Област Плевен има защитени територии от различен вид, което е гаранция за запазването на ценни растителни и животински видове.

Природните ресурси на Плевенска област като цяло имат значителен потенциал. Те са един от най-важните фактори за развитието на земеделието, индустрията, транспорта и отчасти туризма.

Изводи:

- Област Плевен разполага с много добро географско разположение със сравнително добре съхранена природна среда;
- Налице са запаси от нерудни полезни изкопаеми даващи възможност за производство на строителни материали;
- Наличие на плодородни почви, предпоставка за развитие на продуктивно земеделие, при условие, че се преодолее голямата раздробеност на земята;
- Много и разнообразни защитени местности и територии;
- Анализът на природните ресурси на Плевенска област дава основание да се смята, че са налице възможности за интензивно развитие на почти всички сектори на регионалната икономика;

2 НАСЕЛЕНИЕ И ДЕМОГРАФСКА СИТУАЦИЯ

Населението на област Плевен е 4.04% от населението на страната и 27.04% от населението на СЦПР. Независимо от присъединяването на Община Кнежа към област Плевен, населението е намаляло в абсолютна стойност. В област Плевен за периода 1999-2004г. се наблюдава спад на населението, което от 337 378 души е намаляло на 315 230. Спадът е по-голям от средния за страната, с близо 3 пункта. Той е различен за отделните общини, като е най-голям за Гулянци, Пордим и Никопол. Докато индекса за Областта, спрямо 1999 год., като цяло е 93.44, то за посочените общини той е с 5 до 6 пункта по висок. На другия полюс са Плевен, Белене и Долни Дъбник, той е 3-4 пункта по-нисък.

Жителите на градовете в областта представляват 62.6%, а тези в селата са 37.4%. Темповете на намаление са различни за градовете и селата, при селата са по-бързи.

Тези резултати се дължат, както на отрицателния прираст на населението, така и на вътрешната миграция. Тенденциите на вътрешната миграция в областта са от по-малките населени места към областния център, поради по-добрите възможности за работа. Около 2/3 от мигрантите са във възрастовия диапазон 10-39 години. Анализът на данните от началото на 90-те години показва една ясно изразена депопулация на региона, която протича с над средните за страната темпове.

Ако направим един разрез на ситуацията, само за 2003г., е видно, че отрицателните стойности на естествения прираст са по-високи от средния за страната, който за областта е 8.7/на хиляда/, има голяма диференциация между общините, като за Плевен е под средното за страната, докато за Гулянци, Никопол и Пордим е почти три пъти по-висок от средния за страната и два пъти от средния за областта.

Таблица № 2 Демографска характеристика

	1999г	2000г	2001г	2002г	2003г	ИНДЕКС
Р България	8190 876	8 149 468	7 891 095	7 845 841	7 801 273	95.24%
Област Плевен	337 378	332 857	325 531	320 327	315 232	93.44%
В т.ч. по общини						
Белене	12 690	12 486	12 434	12 385	12 269	96.68%
Гулянци	18 100	17 872	16 482	16 099	15 775	87.15%
Д.Митрополия	26 532	26 057	24 813	24 081	23 771	89.59%
Д.Дъбник	15 994	15 948	15 572	15 509	15 445	96.57%
Левски	26 988	26 483	25 733	25 162	24 527	90.88%
Никопол	14 439	14 254	13 400	12 983	12 662	87.69%
Искър	9 525	9 414	8 976	8 912	8 715	91.50%
Плевен	149 005	147 166	148 325	146 520	144 467	96.95%
Пордим	9 025	8 967	8 075	7 990	7 907	87.61%
Ч.бряг	37 058	36 318	34 908	33 956	33 269	89.78%
Кнежа	18 022	17 892	16 813	16 730	16 423	91.13%

•Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Механичният прираст в областта е отрицателен, изселили са се 7821 а заселените са 5465, разликата 2356, представлява 7.47/1000д. Междуобщинските сравнения в рамките на областта показват затихване, но не и премахване на отрицателните тенденции.

Вълната на изселване идва най-вече от селата. С по-бързи темпове се обезлюдяват малките и най-малки села, които биват напускани най-вече от младите си жители.

Таблица №3 Естествен прираст на населението

Област	Общо	Живо Родени	Умрели	Населени	Изселени	Естествен прираст	Механичен прираст	Естествен прираст
България	7801273	67359	111927	152269	152269	-44568	0	5.7
Област Плевен	315230	2539	5280	5465	7821	-2741	-2356	-8.7
в т.ч. по общини								
Белене	12269	78	213	245	226	-135	19	-11.0
Гулянци	15775	88	374	247	285	-286	-38	-18.1
Д.Митрополия	23771	194	556	518	466	-362	52	-15.2
Д.Дъбник	15445	155	283	349	285	-128	64	-8.2
Левски	24527	197	467	234	599	-270	-365	-11.0
Никопол	12662	86	294	213	326	-208	-113	-16.4
Искър	8715	67	197	109	176	-130	-67	-14.9
Плевен	144467	1182	1811	2551	3975	-629	-1424	-4.4
Пордим	7907	54	178	210	169	-124	41	-15.6
Ч.бряг	33 269	313	612	560	948	-299	-495	-8.98
Кнежа	16 423	125	295	229	366	-170	-137	-10.35

•Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

През 2003г. в Плевенска област са родени 2 539 деца. Коефициентът на раждаемост е **8.05/1000 души**, и е под средния за страната-8.6/1000д., но по-висок от средния за СЦПР-. Най-нисък е в Общините Белене, Никопол и Пордим, съответно:6.34, 6.79 и 6.82, най-висок за Община Червен бряг-9.41. Естествения прираст във всички общини е отрицателен, като за Общините Гулянци и Пордим той е с изключително високи стойности съответно:18.1 и 15.6/1000д. Смъртността за област Плевен е 16.75/1000д. и е доста по-висока от средната за страната 14.34.

По отношение **гъстотата на населението**, няма големи различия между общините в Областта, като изключим Плевен. Най-слабонаселената община е Никопол с 30.39, най-гъсто населена е община Плевен със 178.42 жители на кв. километър. Средната стойност за Областта е 68 жители на кв.километър. Гъстотата на населението на Плевенска област, почти равно на средното за страната се дължи най-вече на Община Плевен, в която е разположен един от най-големите градове на България-Плевен. За останалите общини гъстотата е близка до стойностите на типичната гъстота на селскостопански райони.

На областно ниво има известно снижаване на равнището на урбанизация-намалял е дялът на градското население. Този процес е обусловен от деурбанизацията протичаща в двете най-големи общини:Плевен и Червен бряг. На този процес противостои урбанизацията в Белене. През периоди на криза, по-голямата част от населението предпочита да се задържа в районите където може да разчита на индивидуални стратегии за оцеляване, базирани върху натурализацията на доходите и на потреблението. Тези социално-икономически процеси действат в посока на дезинтегриране на местната икономика и обществените връзки.

Таблица №4 Гъстота и брой населени места

	Територия	Население	Гъстота	Населени места	Градове	Села
Р България	110 000 000	7 801 273	70			
Област Плевен	4 653 324	315 232	68	123	14	109
В т.ч. по общини						
Белене	285 045	12 269	43	6	1	5
Гулянци	459 201	15 775	34	12	1	11
Д.Митрополия	674 897	23 771	35	14	2	12
Д.Дъбник	307 569	15 445	50	7	1	6
Левски	243 899	24 527	59	14	1	13
Никопол	243 899	12 662	30	14	1	13
Искър	414 692	8 715	36	4	1	3
Плевен	416 582	144 467	178	26	2	24
Пордим	809 712	7 907	33	8	1	7
Ч.бръг	238 132	33 269	68	15	2	13
Кнежа	485 782	16 423	52	4	1	3

•Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Структурата по пол на населението се характеризира с превес на жените над мъжете. На всеки 100 мъже се падат 103.78 жени. Между общините това съотношение е различно, като за Белене има обратна зависимост, на 100 мъже се падат 91 жени. За г.Плевен зависимостта мъже/жени е 100/106.

Друга особено важна характеристика е взаимоотношението между работещи и пенсионери е *2.1:1/Две цяло и едно към едно/*. Съотношението е по-неблагоприятно, както от средното за СИПР, така и от средното за страната. За община Плевен то е много добро 3:1, но за редица общини то е почти 1:1, за Долна Митрополия е 1.21:1, за Гулянци-1.05:1, за Пордим 1.09:1.

Таблица №5 Трудоспособно население-съотношения

	Всичко	мъже	Жени	Под Грудоп.	Трудосп особни	Над трудос п.
Област Плевен	315 230	154 689	160 541	48 498	180 775	85957
В т.ч. по общини						
Белене	12 269	6 418	5 851	1 580	7 375	3 314
Гулянци	15 775	7 770	8 005	1 923	7 081	6 771
Д.Митрополия	23 771	11 586	12 185	3 443	11 150	9 178
Д.Дъбник	15 445	7 626	7 819	2 735	7 944	4 766
Левски	24 527	12 129	12 398	3 695	13 291	7 541
Никопол	12 662	6 238	6 424	1 734	6 311	4 617
Искър	8 715	4 350	4 365	1 398	4 343	2 974
Плевен	144 467	70 236	74 231	22 574	91 839	30 054

Пордим	7 907	3 873	4 034	1 267	3 456	3 184
Ч.бряг	33 269	16 368	16 901	5 565	18 968	8 736
Кнежа	16 423	8 095	8 328	2 584	9 017	4 822

•Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Възrastовата структура, на населението за цялата област е от регресивен тип, нараства броят и делът на възрастното население и намаляват тези на младите генерации. Делът на възрастното население в пенсионна възраст за областта е 25.38% спрямо цялото население. Като се движи в диапазона от 39.41% за община Гулянци до 20.33% за Община Плевен. Неблагоприятно е съотношението и за Пордим и Долна Митрополия, съответно 37.92% и 35.35%. Населението в трудоспособна възраст 15-64г. представлява 57.34% от цялото население, като за някои от общините, Пордим този процент е 43.71%, а за Плевен- 63.57%.

Зад средните за областта стойности обаче се крие изключително лошата и влошаваща се демографска структура на населението в повечето общини. С изключение на Плевен, във всички останали общини делът на населението в надтрудоспособна възраст е над средните за страната и областта. Ясно изразено е “придвижването” на възрастовите кохорти в посока от младите към по-възрастовите групи и изтъняването на възрастовата пирамида. Намалението на дела на лицата под трудоспособна възраст се трансформира в по-високи дялове на лицата от другите две възрастови групи.

Таблица №6

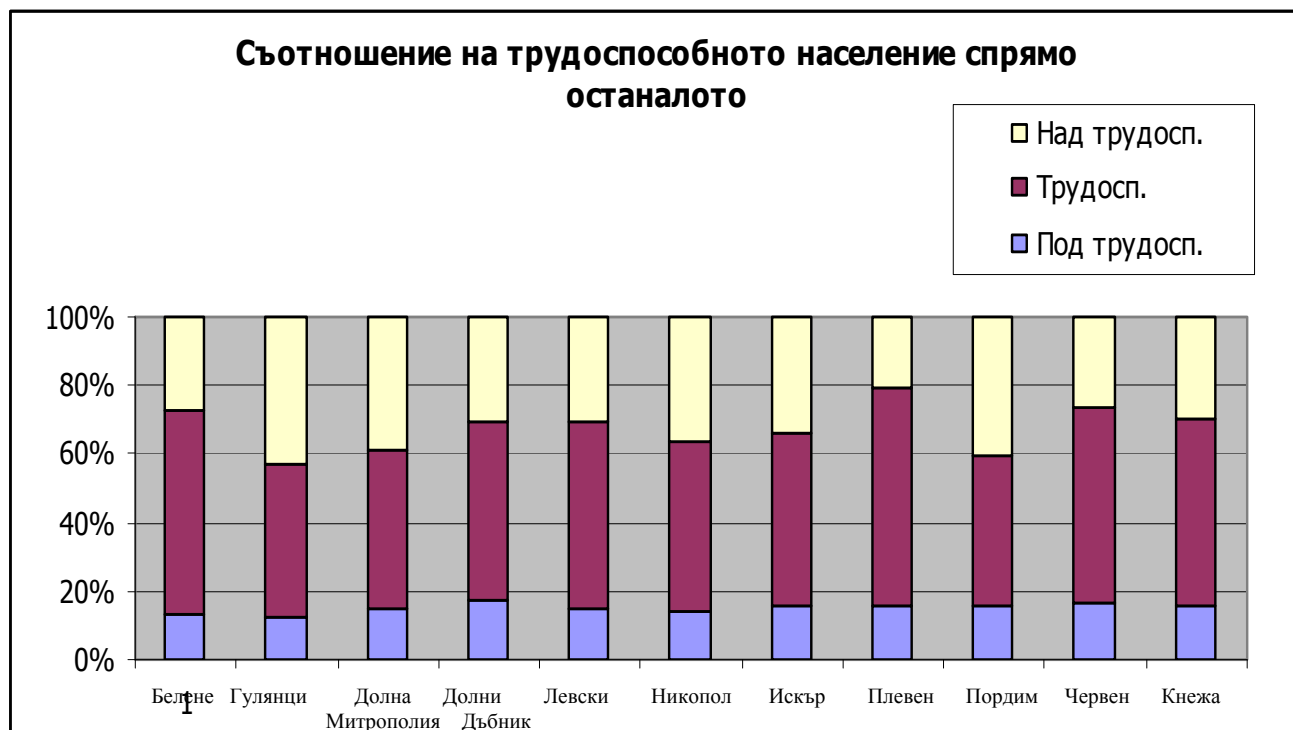
	1999	2000	2001	2002
Р България	48.181	46.791	46.832	46.211
Област Плевен				
В т.ч. по общини				
Белене	52.286	52.194	49.681	49.163
Гулянци	77.992	79.186	80.823	81.050
Д.Митрополия	79.355	79.283	78.126	77.014
Д.Дъбник	68.447	66.995	68.200	66.423
Левски	61.673	61.413	59.140	58.561
Никопол	69.551	70.197	68.893	68.808
Искър	74.899	74.560	72.881	71.881
Плевен	41.715	41.657	41.568	40.992
Пордим	82.803	82.367	89.777	88.577
Ч.бряг	54.938	54.610	55.444	55.107
Кнежа	61.271	61.030	60.048	59.318

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Застаряването на населението води до увеличаване на демографския товар, с всички произтичащи от това затруднения пред системите за социална защита, социалната инфраструктура и обслужване на населението. Увеличават се разходите за издръжка на възрастните поколения. Намаляват възможностите за защита на децата и на хората в активна възраст.

По-бързото обезлюдяване на селски територии също е тревожен факт, защото дори и по чисто демографски показатели областта е с по-голям дял на селско население от средното за страната.

Графика №1 Трудоспособно население

Според данните от преброяването от 2001г., българската етническа група в областта е 89.90%, турската етническа група е 5.42%, и на ромската 3.13%. Най-висок е дялът на турския етнос в Никопол-26.39%, най-нисък в Искър-0.79%. Висок е дялът на ромското население в Общините Долна Митрополия, Долни Дъбник и Левски-над 5, най-нисък в Гулянци-0.52%, за Плевен е 2.51%.

Таблица №8 Етнически състав на населението в област Плевен

	общо	българи	турци	оми	други	не се самоопределят	непоказали
България	7928901	6655210	746664	370908	69204	62108	24807
Област Плевен	311985	280475	16931	9777	1702	2135	965
в т.ч. по общини							
Белене	12581	11601	583	192	36	140	29
Гулянци	16752	16076	457	88	31	53	47
Д.Митрополия	25311	22280	1037	1381	70	454	89
Д.Дъбник	15701	12977	1573	825	240	45	41
Левски	9107	8731	72	193	34	51	26
Никопол	25995	21093	2927	1387	112	425	51
Искър	13656	9786	3604	136	33	64	33
Плевен	149142	137796	5344	3757	1024	677	544
Пордим	8179	7132	816	146	14	58	13
Ч.бряг	35561	33003	518	1672	108	168	92

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Анализът на етническата структура на населението в област Плевен показва, че във всички общини преобладава българското население, като само в община Никопол, делът на българското население е значително под средното за страната, поради наличието на компактна група от турско население. Наблюденията на място в последно време показват, че е много вероятно делът на ромското население в някои общини да се е повишил. От друга страна, са налице сериозни признаци на маргинализация на малцинствените групи и възможност от възникване на сериозни огнища на етническа основа. Това навежда на извода, че не винаги количествените параметри и структура на населението са определящи за състоянието на етническия мир в отделните общини. Наслагването обаче на икономически с етнически признаци-по-висока безработица сред роми и труци, както и местната специфика на взаимоотношенията са важни фактори за междуетнически взаимоотношения в областта, общините и конкретни населени места.

Анализираните процеси отразяват по един специфичен начин обективното мнение на хората относно условията на живот в областта, показано чрез гласуването с «крака» на населението-особено от селските райони.

В основата на описаните демографски тенденции стоят социално-икономически фактори, които се проявяват на национално и на регионално равнище:

- Неблагоприятно икономическо развитие;
- Висока безработица;
- Нисък жизнен стандарт-спад в реалните доходи, лоша структура на разходите на домакинствата, свиване и натурализация на потреблението;
- Криза в отраслите и дейностите, осигуряващи развитието на човешкия потенциал;

Графика №2 Етнически състав

Една от най-важните характеристики на населението е неговото образователно равнище. Населението с високо образование/Висше и средно/ представлява 53.55%. За периода между последните преброявания е нараснал абсолютно и относително делът на високообразованите, което е характерно за СЦПР и страната като цяло.

Разпределението на населението по образователно равнище е в полза на градовете, като почти половината от жителите с висше образование се намират в г.Плевен.

Таблица №10 Разпределение на населението по образование

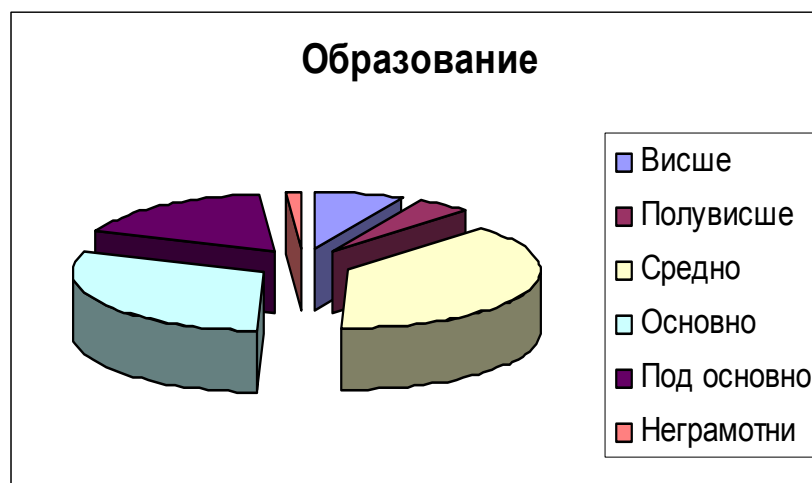
	Висше	Полу-висше	Средно	Основно	под основно	неграмотн и
Р България	716 863	333 671	2 828 821	2 049 443	1 372 722	132 888
Област Плевен	23 264	14 412	118 801	92 767	55 262	4 293

В т.ч. по общини						
Белене	577	315	4 395	4 270	2 300	112
Гулянци	336	369	4 406	6 801	3 768	215
Д.Митрополия	455	582	7 150	9 883	5 202	541
Д.Дъбник	348	516	4 595	5 361	3 193	508
Левски	1005	951	8 277	8 741	5 073	393
Никопол	306	355	3 455	5 365	3 119	342
Искър	180	263	2 582	3 646	1 723	95
Плевен	17 862	8 703	62 813	29 442	19 966	1 125
Пордим	175	248	2 347	3 104	1 704	81
Ч.бряг	1 383	1 472	12 993	10 538	6 234	544
Кнежа	637	638	5 788	5 616	2 980	337

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Област Плевен не разполага с особени ресурси, различни от тези в другите области на СЦПР. Предпоставка за конкурентноспособност на Областта, както на регионално, така и на национално ниво, може да бъде доброто образование на населението населяващо нашата област. Наложително е изготвянето на специална образователна стратегия, проучване на трудовия пазар и преструктуриране на образованието съобразно европейските изисквания за *“Икономика на знанието”*.

Графика №3 Образование

Областта и отделните общини биват напускани на първо място от по-млади хора. Това, заедно с ниската раждаемост е формирало крайно неблагоприятна възрастовата структура на населението в почти всички общини и в областта като цяло.

Влошената демографска структура дава отражение върху броя на населението чрез занижените възможности за бъдещо увеличение на раждаемостта и неизбежните високи стойности на показателите за смъртност на едно застаряващо население.

Характерна тенденция за областта, която е сходна и за страната като цяло, е по-бързото обезлюдяването на малките села в отделните общини. В момента област Плевен все пак е в малко по-благоприятно положение, тъй като селата в областта са по-многолюдни от средното за страната, а броят на селата, заплашени да бъдат заличени от регистъра на населените места е съвсем малък.

По-бързото обезлюдяване на селски територии също е тревожен факт, защото дори и по чисто демографски показатели областта е с по-голям дял на селско население в сравнение със средното за страната.

Плевенска област в сравнителен план се очертава като място, което не е предпочитано за живот.

Изводи:

- Тенденцията за намаляване на населението продължава, както и през изминалия период;
- Продължава общата тенденция на застаряване на населението, като общините от изостаналите селски райони са особено уязвими;
- С изключение на община Плевен и община Белене, коефициента на възрастова зависимост е изключително висок;
- Продължава тенденцията за феминизация на населението, с изключение на Община Белене;
- В г.Плевен живее повече от 1/3 от населението на цялата област. То е с много добри характеристики-образование и трудов потенциал.
- Селското население, за разлика от градското е застаряло, с нарушени структури и процеси.

3 АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО СЪСТОЯНИЕ НА ПЛЕВЕНСКА ОБЛАСТ

3.1 Брутен вътрешен продукт

Брутният вътрешен продукт /БВП/ произведен в област Плевен през 2004г., представлява 2.98% общия за страната и 24.97% от БВП на СЦПР. Проследявайки стойността на показателя отнесено към страната, той не се променя и е постоянен. Расте относителната тежест на БПВ на област Плевен отнесено към СЦПР, чийто общ БВП намалява спрямо страната като цяло.

Таблица 11. Тенденции на БВП, хил.лв.

	2000г	2001г	2002г	2003г
България	26 752 833	29 709 210	32 335 083	34 410 244
СЦПР	3515259	3882087	4 222 695	4 385 818
Плевен	797 028	877 180	963 850	1 024 888
отн. дял- Плевен/страната	2.98%	2.95%	2.98%	2.98%
отн. дял- Плевен/СЦПР	22.67%	22.60%	22.83%	23.37%
отн. дял- СЦПР/България	13,14%	13,07%	13,06%	12,75%

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Сравнението на произведения БВП, на глава от населението, за област Плевен, с тези от останалите области на СЦПР показва незавидното предпоследно място за 2003г. и последно за останалата част от периода. Независимо от увеличението на БВП в абсолютни стойности, сравнението показва тревожно намаление на равнището му както спрямо страната, така и спрямо този показател за региона, за 2003г. е едва 78.38% от средния за страната. За промяна на това състояние са необходими целенасочени усилия на цялата общност.

Таблица 12 Динамика на БВП на човек от населението в лв.

	1999г	2000г	2001г	2002г	2003г
България	2 841	3274	3754	4 109	4 398
СЦПР	2 410	2882	3231	3 559	3 739
Велико Търново	2 338	2811	3101	3 618	4 006
Габрово	2 796	3239	3723	4 193	3 967
Ловеч	2 420	2919	3252	3 412	3 382
Плевен	2 189	2736	3089	3 242	3 447
Русе	2 527	2905	3271	3 632	3 902

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Графика №4 БВП на човек от населението-динамика

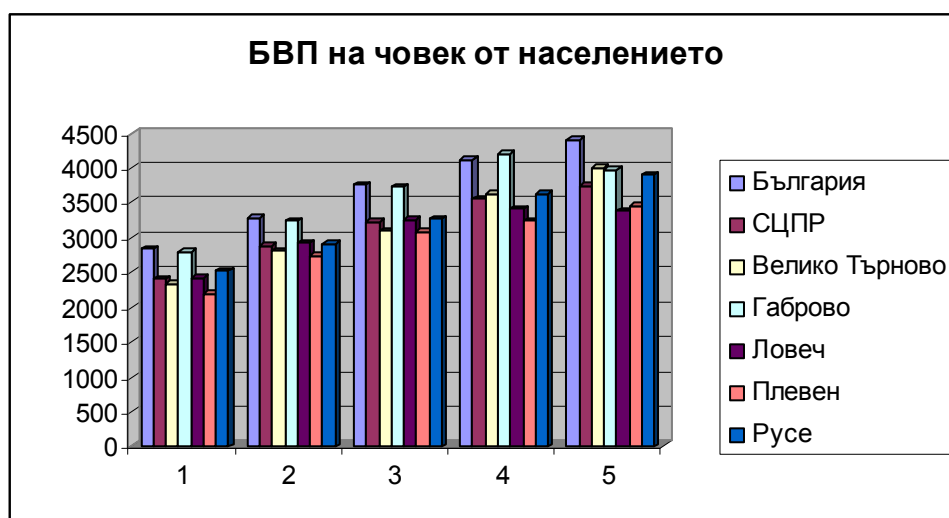

Таблица №13 Дял на БВП за област Плевен спрямо СЦПР и страната

	2000		2001		2002		2003	
България	3274	100%	3754	100%	4 109	100%	4 398	100%
СЦПР	2882	88.00%	3231	86.10%	3 559	86.60%	3 739	85.02%
Плевен	2736	83.56%	3082	82.10%	3 242	78.90%	3447	78.38%
		94.93%		95.39%		91.09%		92.19%

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Силно неравномерно е участието на общините в областта във формирането на икономическите резултати. На единия полюс е Община Плевен на другия всички останали.

3.2 Брутна добавена стойност/БДС/

Брутната добавена стойност на област Плевен се движи успоредно на движението на БВП. В текущи цени тя нараства с един почти постоянен темп, като делът спрямо СЦПР и страната е почти постоянен, с една сравнително по-висока стойност за 2001г.

Изоставането на област Плевен по отношение на този показател спрямо страната, средните за СЦПР стойности и поотделно за всички области от района се дължи на много причини: *практически фалит или редуциране на производството за водещи предприятия на областта до един незначителен минимум-«Плама», «Електрон», «Бета», «Балканкар», «ТРЗ», «Метални конструкции», поради неудачна приватизация и загуба на пазари. Липса на инвестиции в ново високотехнологично оборудване и произтичащата от него ниска производителност на труда.*

Таблица №14 БДС за област Плевен, дял спрямо СЦПР и страната

	2 000г	2 001г	2 002г	2 003г
България	23 696 665	26 355 597	28 525 785	30 088 868
СЦПР	3113686	3443872	3 725 232	3 835 030
Плевен	768 114	898 392	922 684	957 687
отн. дял- Плевен/РБ-я	3.24%	3.41%	3.23%	3.18%
отн. дял- Плевен/СЦПР	24.67%	26.09%	24.77%	24.97%

•Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

3.3 Бруто продукция

Бруто продукцията/БП/ е важен икономически индикатор, даващ ни сведения за развитието на икономиката, в случая тази на област Плевен. БП е съставен индикатор на БВП. За разглеждания период БП за 2003г. е 1 006 832лв., което представлява ръст със 7.56% спрямо 2002г. и 57.85% спрямо 1999г. Сравнението на БП на глава от населението спрямо другите области на СЦПР не е във полза на Област Плевен, отново стойността му в размер на 3 242лв., е под средния за региона, който е 3 559лв.

Таблица №19 Бруто продукция, нефинансов сектор за област Плевен

	1999г	2000г	2001г	2002г	2003г
О Б Щ О област Плевен	637 839	751 327	900 677	936 104	1 006 832
Селско, ловно и горско стопанство; рибно стопанство	-	72 890	100 984	93 180	98 652
Добивна промишленост	389	1 965	-	-	21 985
Преработваща промишленост	321 706	336 304	374 026	369 839	417 186
Електроенергия, газ и вода	-	56 607	98 802	118 300	136 067
Строителство	43 096	57 155	70 763	69 939	74 854

Търговия и ремонт	89 135	115 634	152 112	135 030	128 781
Хотели и ресторанти	9 874	9 982	11 358	11 886	12 524
Транспорт и съобщения	43 390	51 825	61 099	65 449	67 119
Операции с недвижими имоти и бизнес	2 178	12 693	15 930	23 460	21 023
Образование	466	547	462	692	897
Здравеопазване	221	5 845	10 085	15 980	22 414
Други дейности	3 899	4 934	5 056	4 699	5 330

*Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Налице е една устойчива тенденция на растеж на произведената БП, за съжаление темповете на този растеж са крайно недостатъчни с оглед възвръщане на загубените позиции на Плевенска област на регионално и национално равнище. Това е следствие на изоставането на областта по отношение на направените инвестиции-български и чужди. Изоставането е в пъти спрямо страната.

Таблица №20 Относителен дял на инвестициите в БВП

	2000г	2001г	2002г	2003г
Отн. дял на инвестициите в БВП на област Плевен	7.6	7.5	4.2	8.00
Отн. дял на инвестициите в БВП на България	15.4%	18.5%	22.5%	25.3%

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Направените инвестиции са предимно за строителство и в значително по-малка степен за машини и технологично оборудване, което не дава основание да се смята, че ще се получи изпреварващ растеж и оттам реструктуриране на областната икономика, ориентирано към увеличение делът на индустрията спрямо аграрния сектор и услугите.

За привличане на инвестиции е наложително изграждането на две-три индустриални зони, където с помощта на държавата да се осигури съвременна инфраструктура. Такива терени съществуват на територията на областта и чрез съвместна работа с общините и агресивен маркетинг да се промени бизнес и пазарната инфраструктура.

За недоброто състояние на бизнес средата допринася и слабо развития сектор на бизнес услугите-консултиране на предприемачеството, административните услуги, пазарната информация, подкрепата на новостартиралите фирми.

3.4 Обем на износа в област Плевен

Делът на произведения в област Плевен БВП отнесен към произведения в страната е почти константа около 2.98%. Сравнен с дела на експорта на Плевенска област спрямо странат, се отчита два пъти по-малка величина. Това показва, че произведената в област Плевен продукция и услуги се реализират с предимство на вътрешния пазар. Ниският дял на експорта се дължи на липса на пазари и продукция годна да преодолее високите изисквания на европейските пазари.

Таблица №17 Относителен дял на експорта от общата БП за област Плевен

Област Плевен	1999г	2000г	2001г	2002г	
---------------	-------	-------	-------	-------	--

					2003г
Бруто продукция	637 839	751 327	900 677	936 104	1 006 832
Експорт	104 599	139 927	161 660	159 439	168 296
% на експорта от БП	16.4	18.6	18.0	17.0	16.7

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Увеличението на експорта е една от онези неизползвани възможности, които могат да придвижат област Плевен нагоре в класацията за СЦПР и страната като цяло. Необходимо е изграждането на бизнес мрежи и клъстери, за да може с общи усилия, включително и с помощта на местните власти, да се адаптират предприятията към новите условия и се повиши конкурентноспособността.

Таблица №18 Отраслово разпределение на износа

Отраслова групировка	1999г	2000г	2 001г	2 002г	2 003г
България	7 302 600	10 274 100	11 176 100	11 857 900	13 041 900
Плевенска област	104 599	139 927	161 660	159 439	168 296
% на износа на област Плевен	1.34	1.36	1.45	1.34	1.29
Селско и горско стопанство и риболов	152	14	62	206	3 073
Добивна индустрия	164	112	7	307	0
Преработваща	81 772	102 173	118 726	135 153	152 375
Строителство	1 641	4 974	2 040	1 116	0
Търговия и ремонт	18 516	30 216	38 736	20 773	10 936
Транспорт и съобщения	945	2 286	1 826	1 544	1 571
Операции с недвижими имоти и бизнес услуги	0	0	263	252	338

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Делът на преработваща индустрия в износа е впечатляващ и се движи от 80% през 1999г. до 90% през 2003г. Спрямо началото на периода делът на аграрния сектор в износа е почти 20 пъти, но е по-малко от 2% от общия обем на износа.

Сериозният дял на аграрния сектор в областната икономика е основа за изпреварващо развитие на преработващата индустрия, която чрез клъстери и други форми на сдружаване може да превърне неблагоприятната тенденция в предимство.

Преодоляването на изоставането по отношение на безработица, БДС, заплащане на труда и експорт на произведена продукция, може да стане със усилия по отношение на изграждане на нови мощности за преработване на селскостопанската продукция, за която има сериозни възможности.

3.5 Преки чуждестранни инвестиции

Чуждестранните инвестиции в област Плевен за целия изминал период са под средните за страната. Икономиката като цяло, и в частност чуждестранните инвестиции следват своя логика, предпочитани са силно урбанизираните територии, с добре развита инфраструктура и квалифицирани човешки ресурси. Не случайно половината от всички чуждестранни инвестиции са реализирани в столицата.

Сравнението на област Плевен с останалите области от СЦПР отново показва едно недотам престижно място, както по номинал, така и относително, на глава от населението. Привлечените инвестиции са предимно от приватизация, а реализираните на «зелено», са една незначителна част.

Наложителна е промяна на регионалната политика за пресичане на тази неблагоприятна тенденция, тъй като привлечените чуждестранни инвестиции не съответстват на потенциала и възможностите на Плевенска област.

Не са използвани възможностите за изграждане на надобщински индустриални паркове, особено в селските райони, където с използването на целия възможен инструментариум да бъдат привлечени така необходимите за района наши и чужди инвеститори.

Не отговаря на възможностите на региона сравнението по показателя «чужди инвестиции на глава от населението»-четири пъти по-малко от средния за страната и два пъти по-малко от размера им за Плановия район.

Таблица № 24 ПЧИ на глава от населението

	1999г	2000г	2001г	2002г	2003г
България	217	239	320	447	645
СЦПР	193	202	202	239	309
Плевен	163	93	107	66	160

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Графиката е достатъчно показателна за състоянието на чуждестранните инвестиции навлезли в област Плевен за разглеждания период.

Привличането на чужди инвестиции налага синергични действия. Обединяването на усилията на всички-държавата, местните власти и гражданското общество.

Графика 10 ПЧИ на глава от населението

Чуждестранните „на зелено“ са главно в сферата на услугите с единични изключения. Необходимо е разработването на специални програми за привличане на чуждестранни инвеститори и в други сфери на икономиката.

Изграждането на индустриални зони и паркове с необходимата инфраструктура, след проучване на тяхното ситуиране, съобразно наличието на човешки и природен ресурс, ще даде възможност за отварянето на област Плевен към чуждия капитал и използването му за развитието на областта.

3.6 Отраслово разпределение на икономиката

За цялата страна е характерен големия дял на услугите, като част от икономиката. Най-бързо се развиват съобщенията и финансовите услуги. Област Плевен е на първо място в СЦПР по този сектор. Това се дължи основно на: географското и транспортно разположение, селищната мрежа, квалифицираните кадри и традициите.

Разпределението на БДС по сектори е твърде нестабилно. Секторите «Услуги» и «Аграрен сектор» бележат устойчив ръст, за сметка на индустрията, която е твърде колеблива и с тенденция на спад в абсолютна и относителна стойност.

Таблица №15 БДС по сектори

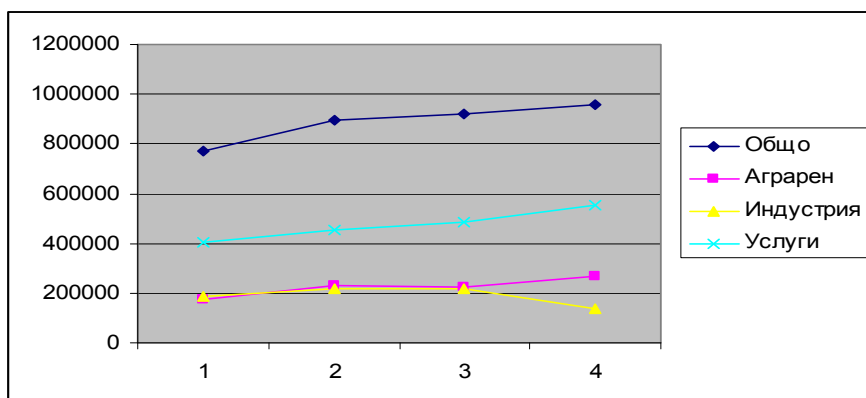
Икономически сектори	2 000г	2 001г	2 002г	2 003г
Общо	768 114	898 392	922 684	957 687
Аграрен	174 398	230 517	224 052	269 475
Индустрия	186 704	214 866	215 843	137 224
Услуги	407 011	453 009	482 790	550 987

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Сравнено с тенденциите за страната, където делът на аграрния сектор намалява, за област Плевен, както и за други области от СЦПР този дял расте. Спрямо 2000г. аграрния сектор бележи ръст от 54.52%. Делът на индустрията е намалял с 26.50%, а на услугите е нарастнал с 35.38%.

В индустрията имаме спад както в абсолютна така и в относителна степен, и ако за страната делът на БДС за индустрията се движи около 30%, то за област Плевен той е почти два пъти по-малко.

Графика №15 Динамика на БДС

Още по ясно се вижда неблагоприятното развитие на индустриалния сектор от графиката, докато за 2000 и 2001 година е на едно равнище с аграрния сектор, след 2001г. започва да изостава дори от него.

Таблица №16 Структура на БДС по сектори

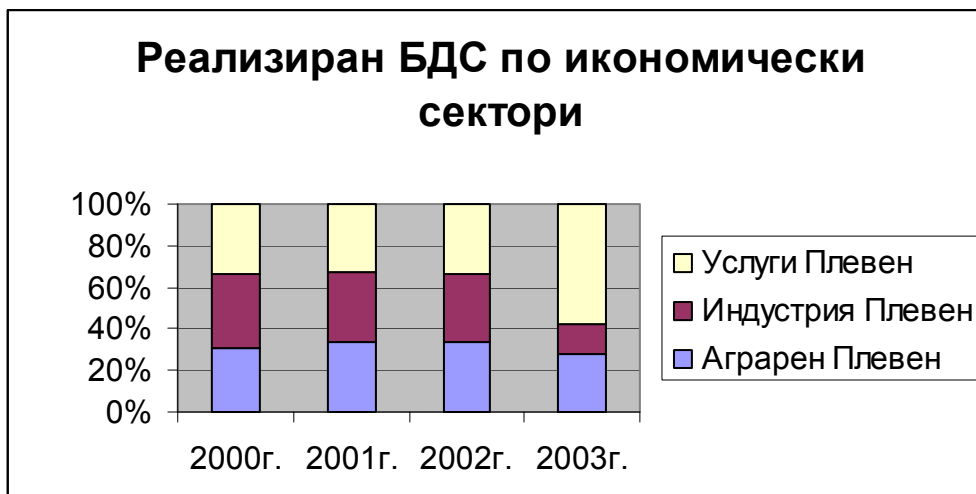
	Райони / ик.сектори	БДС по икономически сектори			БДС, хил.лв.
		Аграрен	Индустрия	Услуги	
2000г	България	13.9%	29.1%	56.9%	100.0%
	Северен централен	17.1%	30.0%	52.9%	100.0%
	Плевен	22.70%	24.31%	52.99%	100.0%
2001г	България	13.4%	28.7%	57.9%	100.0%
	Северен централен	19.8%	28.5%	51.7%	100.0%
	Плевен	25.66%	23.92%	50.42%	100.0%
2002г	БЪЛГАРИЯ	12.1%	29.1%	58.8%	100.0%
	Северен централен район	18.1%	30.2%	51.7%	100.0%
	Плевен	24.28%	23.39%	52.33%	100.0%
2003г	БЪЛГАРИЯ	11.4%	30.0%	58.6%	100.0%
	Северен централен район	21.2%	20.5%	58.4%	100.0%
	Плевен	28.14%	14.33%	57.54%	100.0%

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

От силно индустриализира област преди 1989г., област Плевен към настоящия момент е по-скоро преобладаващо аграрен район. Гигантите олицетворяващи плевенската индустрия поставени при пазарни условия се сринаха.

Деиндустриализацията на област Плевен, резултат от несполучлива приватизация и загуба на пазари е проблем който се нуждае от специално внимание. Намалението на дела на индустрията се характеризира с една постоянност, която през 2003г. бележи своя отрицателен пик-14.33%.

Графика №6 БДС по сектори

Бизнес инфраструктурата на област Плевен е в незадоволително състояние. Няма изградени високотехнологични бизнес паркове и инкубатори, които да повишат конкурентноспособността и да дадат нужния тласък на областната икономика.

Доминирането на селското стопанство в икономиката на Плевенска област разширява различията между заетостта на хората от селата и градовете. Селското стопанство е нискоефективно и в сравнение с другите сектори произвежда по-малко БДС с повече заети. Това обяснява и незавидното място което заема Плевенска област в СЦПР по този показател.

3.6.1 Индустрия

Водещ отрасъл в областната икономика по дял на произведената продукция е преработващата индустрия, представена от производството на храни и напитки, тютюневи изделия, текстила и шивашката промишленост. Във връзка с предстоящото приемане на България в ЕС е необходимо с ускорени темпове да се извърши преустройство на преработвателните предприятия с оглед сертифицирането им съгласно нормите на ЕС.

Друг проблем е ниският относителен дял на сектора на реализираната БДС, спрямо относителния дял на заетите, което говори за трудоемки и остарели в технологично отношение производства и ниска производителност на труда. Наложително е да се приложат мерки за въвеждане на нови технологии с по-висока добавена стойност.

Машиностроенето е друг традиционен за областта отрасъл. Неговият относителен дял продължава да спада спрямо общото производство. Това се дължи на изгубени пазари, несполучлива приватизация, фалит на структуроопределящи икономически единици, липсата на нови инвестиции за въвеждане на високотехнологични производства.

Таблица №21 Относителен дял на наетите в индустрията лица / %/

	2000г	2001г	2002г	2003г
Р България	39.98	39.76	39.50	38.35
Област Плевен				
В т.ч. по общини				
Белене	47.87	53.29	52.20	53.30
Гулянци	24.97	22.80	27.77	22.13
Д.Митрополия	33.40	33.12	33.01	29.33
Д.Дъбник	31.03	33.90	32.01	29.92
Левски	29.58	32.62	29.61	27.52
Никопол	41.95	42.64	37.39	30.20
Искър	22.08	16.82	14.99	21.82
Плевен	44.27	43.58	43.51	43.55
Пордим	5.99	10.78	10.36	12.11
Ч.бряг	51.22	56.17	52.03	47.27
Кнежа	21.54	22.81	19.57	18.07

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Област Плевен за изминалия период загуби позиции в нефтопреработващия отрасъл, в резултат на несполучливата приватизация на «Плама».

Възможност за промяна на това положение към по-добро е енергопроизводството. Изграждането на АЕЦ «Белене» е този «локомотив», който ще възстанови старите позиции на област Плевен в индустриализацията.

На територията на област Плевен през 2003г. общият брой на нефинансовите стопански субекти е 8 999. В тях са наети 59 731 лица. По голямата част от тях са в категорията на МСП.

Структуроопределящите предприятия на база нетни приходи от продажби в основната си част са за:

- производство на хранителни продукти и напитки - “Звезда” АД, “Тоникс 96” ЕООД, “Лайнс холдинг” АД;
- производство на облекла- “Мизия 96” АД, “Мони МСД” АД;
- производство на машини и оборудване- “Вапцаров” АД, “Илинден” АД, “Бета” АД, “Палфингер продукционстехник” АД-Червен бряг;
- строителство и строителни материали-ДП “Строителство и възстановяване”, “Плевенски цимент” АД;
- енергетика- “Топлофикация-Плевен” АД; “Електроразпределение-Плевен” ЕАД;
- производство на хартия, картон и опаковки- “Сартен” АД, “Майр Мелнхов”- Никопол;

Проекцията на структуроопределящите предприятия върху територията на областта показва огромната им концентрация в община Плевен, с изключение на: едно предприятие в Никопол, две в Червен бряг и едно в Долна Митрополия.

Разпределението на фирмите по годишния им оборот внася допълнителна яснота върху мащабите на тяхната дейност. Най-многобройна е групата на малките фирми, реализиращи продажби до 150 000лв., които обхващат близо 40% от всички респоденти. Близо две трети от тези фирми са с персонал до 10 души. Микро и малките предприятия, с персонал до 10 заети имат и малки мащаби на дейност.

Таблица №22 Стопански единици в област Плевен

Област Плевен	2001г	%	2002г	%	2003г	%
Всички единици	9 022	100.0	8 943	100.0	9 012	100.0
Микро до 10 заети	8 344	93.3	8 265	92.4	8 298	92.1
Малки от 11 до 50	489	5.5	502	5.6	532	5.9
Средни от 51 до 100	92	1.0	95	1.1	101	1.12
Междинни от 101 до 250	68	0.8	55	0.6	54	0.6
Големи с над 250 заети	29	0.3	26	0.3	27	0.3

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

В групата на средните предприятия, с персонал от 11 до 50 заети се наблюдава и значително по-голямо разнообразие по критерия *«размер на продажбите»*. Близо 30% от средните фирми надхвърлят нивото от 300 000 и достигат до 750 000лв., като тази подгрупа една осма.

Особено важно значение за технологичното развитие на фирмите имат човешките ресурси и по-конкретно кадровото осигуряване на дейностите изискващи специална квалификация. В това отношение, като цяло наличието на кадри с висше и средно образование е добро. Фирмите без нито един специалист с висше образование са под 25%.

Присъединяването на България към Европейския съюз, новите изисквания и конкуренцията налагат технологично обновление, което не може да стане без наличието на квалифицирани кадри, практиката показва, че потенциалът на големите предприятия за усвояване на високи технологии е по-голям.

За да успеят предприятията на територията на областта, малки, средни и големи, е необходимо разкриването и заемането на собствени ниши на международните пазари, които ще осигурят и успешното осигуряване на страната като цяло.

3.6.2 Селско стопанство

Селското стопанство в област Плевен дължи своите успехи на позходящите климатични условия и традициите. През 2003г. делът на аграрния сектор в създадената БДС за областта през 2003г. е 28.14%. Сравнен този показател с резултатите на СЦПР и страната, показва, едно много високо участие на аграрния сектор в областната икономика. Независимо от сериозния му принос, този сектор се характеризира със свръхзаетост и фрагментация далеч от европейските стандарти, като за водеща в това отношение страна като Дания е 4% от общо заетите, за страната 17.2%, то за област Плевен се движи от 8.3% за община Плевен до 51.5% за община Гулянци. Средно за областта делът на заетите в селското стопанство е . Свръхзаетостта се дължи на малките натурални стопанства и ниската производителност на труда.

Растениевъдството е равномерно развито на територията на цялата област. Високото качество на обработваемата земя, среден бал 80 от 100 възможни, нарежда областта на челно място в СЦПР. Обработваемата площ представлява 85.79% от цялата площ на област Плевен, в абсолютна стойност е 3 253 224 декара. Налице е възможността и за биологично земеделие, неизползвана досега пазарна ниша, с голям експортен капацитет.

Наличието на 3 научноизследователски института в областта на растениевъдството- лозарство, фуражите и царевичата, е още един резерв за успешното развитие на този сектор. Друг неизползван досега в пълна степен ресурс са наличните напоителни системи. Поливните площи са 692 698 декара, или 18.27%, но реално напояване се извършва върху значително по-малка част, поради разрушени участъци от системите за напояване и високата цена на водата.

Плевенска област е сред водещите райони на страната по зърнопроизводство. Основно се отглеждат ечемик, пшеница и царевича. От техническите култури масово е разпространен слънчогледа. Отглеждат се и тютюни на ограничени площи. Дините и пъпешите произведени в Община Долни Дъбник се предлагат на пазарите в цялата страна.

Освен за задоволяване на нуждите на животновъдството, голяма част от зърнопроизводството е за експорт.

Трайните насаждения в областта са основно в областта на лозарството. Лозарството е традиционен отрасъл, който в последните години се развива интензивно, с ориентираност към чуждите пазари. Овощарството е слабо развито.

Поземлената реформа в началото на 90-те години нарушиха интеграцията между растениевъдния и животновъдния сектор. Целият конгломерат от деструктивни действия създаде едно животновъдство, за което единствената цел бе оцеляването. Парадоксалното е, че през целия период се говореше за европейско животновъдство, без да има ясна и конкретна визия как това да стане на практика в нашите условия.

През последните години политиката на държавата е насочена към реални действия за оптимизиране на структурните проблеми в сектора. Една от целите е създаването на пазарна интеграция между всички участници в производството, преработката и търговията с животинска продукция. Анализирайки данните от последните години, ясно се очертава тенденция на стабилизация на *животновъдството*. Делът на Плевенска област спрямо страната е значителен, което наред с по-високи от средните стойности по всички показатели. **Говедовъдство и биволовство.** Говедовъдството осигурява около 90% от общо произведеното мляко в областта. Породата и продуктивната насока в развитието му е изключително в млечно направление. Месодайното направление в говедовъдството винаги е имало по-малък дял в животновъдното производство.

В страната броя на кравите е 378182 бр. а област Плевен 30065бр. или – 7,9%.

Таблица №22 Брой животни и произведена продукция

	2000г	2001г	2002г	2003г	2004г	2005г.
Говеда-общо	36 475	35 758	34 255	30 842	27 932	30 065
В т.ч. крави	22 791	21 172	21 173	19 785	18 008	19 194
Общ млеконадой	64 373	68 872	73 343	71 423	56 644	33 445
Среден млеконадой	2 824	3 253	3 464	3 610	3 154	1 742
Биволи	780	866	912	768	654	683
В т.ч. биволици	521	591	583	522	406	478
Среден млеконадой	1 254	1645	1 724	1 901	1 734	688

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

От данните в таблицата се вижда една тенденция към увеличаване броя на говедата и биволиите от 1998г. до 2000 г. след което се наблюдава намаляване на бр. до 2004г. За 2005г. броя се увеличава, от 27932 бр.говеда в т.ч. 18008бр. крави през2004г. до 30065бр. говеда и 19194 бр.крави към настоящия момент 20.07.2005г. Съобразявайки се с изискванията на ЕС и наредба №6 от 07.2005г. за мониторинг на произведените и реализираните на пазара млечни продукти и краве млеко, започна изготвяне на регистри на всички млекопроизводители, млекосъбирателни пунктове и млеко-преработвателни предприятия на територията на областта.

В областта най-много крави има в община Гулянци – 3061, Д.Митрополия – 2736, Левски –2548, и Плевен –2218 бр. най-малко са в Община Пордим – 730 бр.

В биволовството се наблюдава намаляване на броя на популацията от биволи, в сравнение с 1998 г. от 1105 бр на 683 бр. за 2005 г. като основните бройки са съсредоточени в три общини: – Искър – 202 броя, Червен бряг – 114 броя и Левски – 96 бр.

Малкият размер на говедовъдните ферми е пречка за повишаване рентабилността на отрасъла, което неимоверно води до оскъпяване на продукцията и влошаване на качеството.

В района на Плевенска област се води развъдно – подобрителна работа в 50 ферми, като контролираните крави са 1667бр. Младите разплодни животни са 1082бр.

Желаещите и регистрирани в ОД “Земеделие и гори” гр. Плевен земеделските производители, занимаващи се с оглеждането на крави и производство на краве мляко са получили субсидии от ОД на ДФ “Земеделие” Плевен, което допълнително стимулира производството на качествено мляко.

Като много интересна тенденция в общините и населените места на област Плевен се наблюдава възникването на конкуренция между млекосъбирателните пунктове.

Овцевъдство и козевъдство.

Плевенска област е известна с *Местната аборигенна овца*, която е и най-млечна в страната *Плевенска Черноглава*. Броя на овцете-майки в началото на годината за страната е 1 278 800 бр, докато за областта са били 48210 бр. –3,76 %.

Продукцията на овцевъдството задоволява основно нуждите на самите производители и сравнително по-малка част от нея е ориентирана към пазара. Селекционноплеменна работа се извършва с 6489 бр. овце.

При овцете се вижда стабилна тенденция на намаляване на броя от 126141бр. през 1998 г. на 64142 бр. през 2004 г. От началото на 2005 г. се забелязва слабо увеличение на броя –

66909бр, нараства и тъсенето на овце. Продуктивността при млечността се увеличава от 56 литра за 1998 г. на 76 л. За 2004г. Вълнодобива е сравнително стабилен.

При козите също се наблюдава намаляване на броя през последните години. От 51921 бр. през 1998год. на –44634 броя в края на 2004 г. Отново както при овцете в началото на 2005 г. се вижда увеличение на 48774 бр. Под селекционен контрол са обхванати и 152 бр. кози-майки.

Високият процент на произведеното мляко от крави, овце и кози в сравнение с това за страната е показателно, че област Плевен се очертава като район с развито млечно животновъдство.

Свиневъдство. При свинете се наблюдава тенденция на намаляване бр. на популацията, като към момента броят на животните е 50547, а броя на майките е 4890бр. Трудностите, които изпитва свиневъдството, свързани с търсенето и предлагането на свине с по-висок относителен дял на месо, наложиха промяна на породната структура, която е насочена към повишаване на конкурентно-способността на свинското месо.

Птицевъдство. Развитието на птицевъдството през последните години доказва, че то е динамично развиващ се сектор в животновъдството.

Броя на птиците през последните години се запазва видно от таблица №3. През 1998 г. броя на птиците е бил 1 327 302 бр и 667 324 бр. кокошки носачки, а през 2004 г. 1 306 000 общо и 605 000 бр носачки. Средната продуктивност–носливостта варира от 145бр. за 1998 г. до 233бр. за 2002 г.

Поради сезонния и динамичен характер при производството на пуйки, патици, гъски в личните стопанства трудно може да се определи процентното им участие като структурни единици. През 2005 г. в областта се отглеждат и щрауси.

Коневъдство. В област Плевен конете се отглеждат в частни стопанства и селекционната работа при конете също се извършва в частния сектор. Провеждат се следните мероприятия: картотекиране, тавриране, измервания и завеждане на данните в племенните книги. Издават се племенни свидетелства и паспорти на конете. Сключени са договори за работа с цел опазване на поголовието от породите – Чистокръвна Английска, Плевенска, Дунавска и Полукръвна.

Пчеларство. Пчеларството основно се съсредоточава от частни стопани. Към 20 07 2007 броя на пчелните семейства се е увеличил на 41633бр. Средната продуктивност от пчелно семейство е относително ниска. За нейното увеличаване е необходимо развитие на майкопроизводната дейност чрез използване на пчелни майки с доказан произход и качества. Приоритетният характер на пчеларството ще се запази и през 2005 год. като се очаква стабилизиране на сектора, леко увеличаване в броя на пчелните семейства, постепенното им окрупняване, модернизиране на материалната база и въвеждане на съвременни технологии за отглеждане и повишаване на средната продуктивност.

Зайцевъдство. Зайцевъдството е нова и изключително важна част от животновъдния отрасъл, осигуряващо висококачествено диетично месо, кожи, вълна и други допълнителни продукти.

През 2005 год. интереса към сектора продължава да е голям, като все повече стопани желаят да организират модерни ферми с използване на съвременните методи на отглеждане и селекция. Положителен тласък за развитието на сектора даде откритата през пролетта на 2002 год. специализирана зайцекланица в гр. Гулянци, която е одобрена за вътрешния пазар от органите на НВМС.

Предвид гореизложеното и последващия анализ на данните се налага извода, че в област Плевен се преплитат от една страна уникални природни и географски дадености, определящи изключителното разнообразие от растениевъдна и животновъдна продукция, а от друга - голямото съсредоточаване на научни институти с национално значение и наличие

на относително голям брой средни учебни заведения, които генерират млади кадри за селскостопанския отрасъл.

Независимо от факта, че броя на животните намалява, дялът на Плевенска област спрямо страната през годините е значителен и надхвърля относителния дял на областта съпоставено както с територията, така и с населението.

Всички тези показатели предопределят ролята и мястото на област Плевен като един от центровете на страната, в който традициите на българското земеделие вървят ръка за ръка с модерното и перспективно мислене за развитието на селскостопанските отрасли. Това е и една от причините в гр. Плевен ежегодно да се провеждат различни по своята същност и тематика изложби, семинари, дискусии и срещи на високо равнище с международно участие.

Осъществяваните проекти, финансирани по програма САПАРД в областта на винопроизводството дават своя резултат в повишеното качество на произведените вина и тяхната отлична реализация на световните пазари. Производството на вино е добър пример до какви резултати води интеграцията между: *земеделие-преработване-научни постижения-маркетинг*.

Проблем за още по-доброто развитие на този сектор е все още масовото отглеждане на животни в личните стопанства. Наложително е да се осъществи агресивна разяснителна кампания за регистрация на земеделските производители и тяхното сдружаване за по пълно използване възможностите на САПАРД.

Проблем по извеждането на аграрния сектор на по високо технологично равнище са: *разпокъсани парцели земя, повредени напоителни системи, ниски инвестиции,*

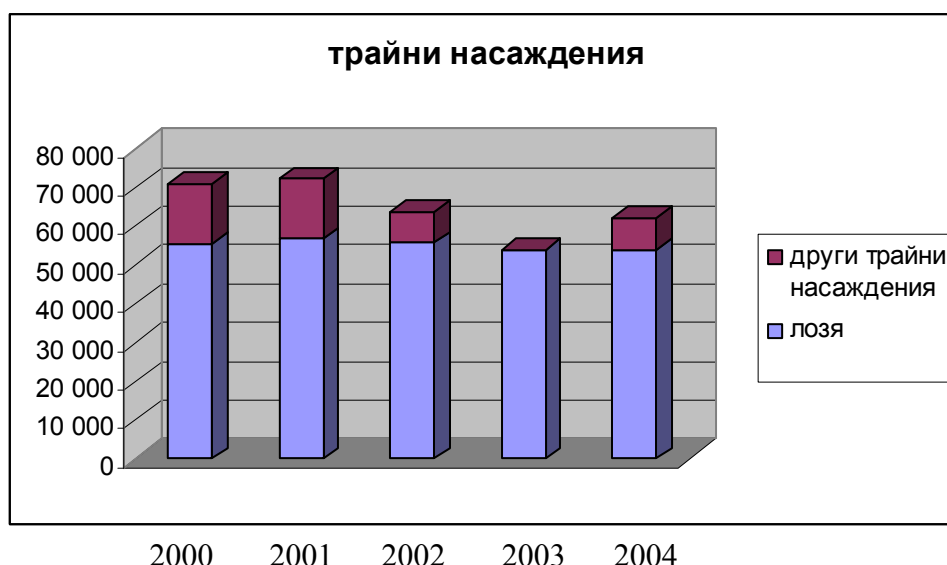
Решението на повечето от проблемите на аграрния сектор са в намирането на нови пазари. Вътрешния пазар не притежава нужния потенциал за развитие, който гарантира стабилно селско стопанство. Проучванията показват, че повечето производители залагат все още, на случайността за реализация на своята продукция. Връзката с преработвателните предприятия в последните години се подобрява и дава възможност за реализиране на различни инструменти като: *изкупуване на зелено и т.н.*, което дава сигурност на производителите.

Трайните насаждения са представени от лозовите насаждения, винени, основно и малка част десертни, незначителна част са овощните насаждения, чиито площи намаляват към края на наблюдавания период. Ябълките са намалели 4 пъти, прасковите 30 пъти, сливите с 20%. За сметка на тях 2002-2004г. са засадени повече от 3500 дка млади лозя. За последните две години са увеличени площите с ягоди със 130 дка.

Област Плевен се специализира в производството на грозде и производните му, като интересът към овощарството е изключително слаб. Лозовите насаждения представляват от 70 до 90% от всички трайни насаждения.

Темпът на засаждане на нови лозови насаждения е добър и осигурява добра възрастова структура на насажденията и промяна на сортовете съобразно търсенето на световния пазар, предвид експортната ориентираност на сектора.

Графика №8 Развитие на трайните насаждения

Средствата предоставяни от ДФ «Земеделие» и САПАРД, както и тези предвидени в Структурните фондове след приемането ни в ЕС, осигуряват едно добро бъдеще за аграрния сектор. Необходимо е също така да се възстанови хидромелиоративната инфраструктура, с оглед гарантиране на добри резултати независимо от природните условия.

3.6.3 Горско стопанство

Предвид равнинния характер на областта, горското стопанство има незначителен, пренебрежимо малък дял в икономиката на областта. Лесисостта на областта е най-ниска в страната и дърводобива на практика е ориентиран за огрев, с малки изключения, добива на тополова дървесина, главно от поречията на реките.

Наблюдавания период се характеризира с разширяне на незаконната сеч и намаление на залесителните мероприятия, което влоши допълнително баланса на залесените територии.

Необходима е агресивна разяснителна кампания и залесяване на всички слабо продуктивни площи и поречията на реките, което освен стопански ще има и екологичен ефект.

Друга съпътстваща стопанска дейност, ловния туризъм, не може да намери приложение в горите на областта, поради техните ограничени площи. Единствено това е възможно на територията на о.Персин.

3.6.4 Туризъм

В цялата страна на туризма се гледа като на основен инструмент в подкрепа на местното развитие-общинско и регионално. Той е ключов за развитие на икономиката. Селските райони имат свръх очаквания от развитие на нетрадиционните видове туризъм.

Природните дадености на Област Плевен като цяло не са уникални, с изключение на отделни местности. Развитие на туризъм основаващ се само на природни дадености не е в състояние да преодолее конкуренцията на съседните региони. Това е видно и от резултатите в таблицата. Област Плевен разполага с 993 легла, всичките в хотели. Няма регистрирани частни квартири.

Таблица №23 Средства за подслон и използването им

	Средства за подслон	Легла	Легла-деноноция	Реализирани общо	Нощувки чужденци	Пренощували общо	Пренощували Чужденци
СЦПР	98	7583	2 610333	458 151	70 294	290 142	39 544
Област Плевен	9	993	358 797	70 968	7 885	43 375	3 791

Белене	1	75	27 375	4 981	109	1 508	47
Гулянци	1	16	4 032	83	10	73	9
Плевен	6	872	316 440	62 608	7 664	39 795	3 669
Червен бряг	1	30	10 950	3 296	102	1 999	66

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Област Плевен разполага с пренебрежимо малък дял от легловата база на страната 0.62% и 13.10% от спрямо базата на СЦПР. Реализираните нощувки са 0.57% спрямо страната и 15.49% от тези в СЦПР.

Легловата база е съсредоточена почти изцяло в Плевен и в още три общини-Белене, Гулянци и Червен бряг. Използваемостта на легловата база е ниска малко над 25%, на едно легло се падат 71.47 нощувки,

Приносът на туризма е изключително нисък, касае се за групи с кратък престой посещаващи музеите на Плевен, и най-вече делови туризъм. Чуждестранните туристи за епизодично явление.

За разглеждания период от 1999 до 2003г., легловата база стои на едно и също равнище, такова е и положението с нейното използване.

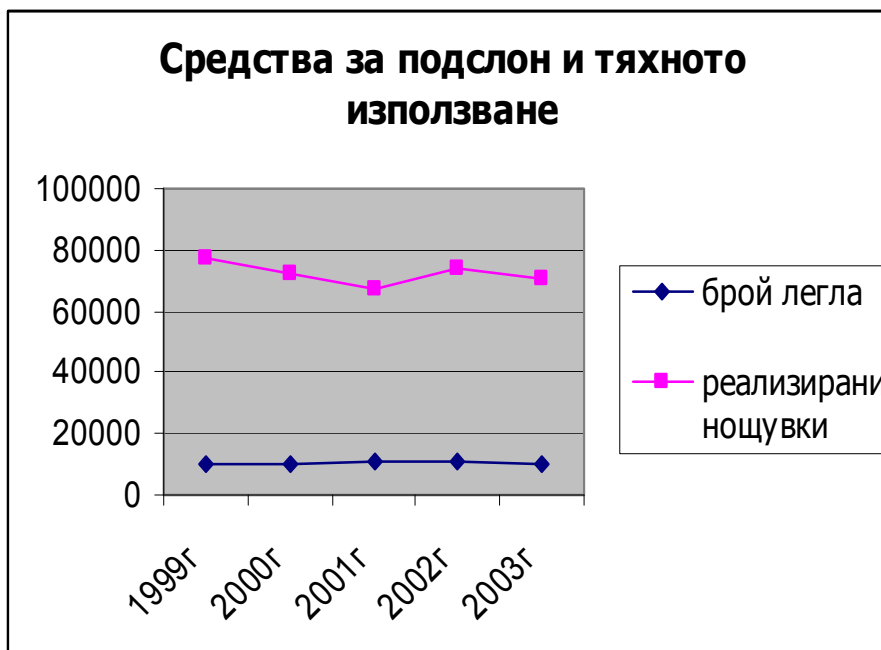
Развитието на туризма е сложно по своята същност и природа, то зависи от общото състояние на средата-степен на развитие на основната инфраструктура, опазване на природното и културно-историческо наследство. Именно тук са и неизползваните възможности на областта за представянето на такъв туристически продукт, който би оползотворил потенциала на съответния район. Изхождайки от потенциала на отделните общини, не можем да не стигнем до извода, че не всеки район може да стане туристически.

Съсредоточието на културно-исторически паметници в Плевен, Долна Митрополия и Никопол, природни забележителности в Белене и др., налага един диференциран подход за заемане на всички възможни ниши които туризма предоставя.

Групирането на културно-историческите забележителности в няколко точки: Байкал, Гиген, Никопол, Плевен, Долни Дъбник, Пордим, дава възможност да се изработят удобни туристически маршрути, които да включват р. Дунав и няколко оси, така, че да се обединят усилията на туристическите фирми за максимално използване на наличния ресурс и неговото капитализиране.

Друга неразработена ниша е тази на конгресния туризъм, в световен мащаб той носи повече приходи от всички останали подсектори на отрасъла. Конния и винен туризъм са на ниво намерения, но те имат потенциал и се нуждаят от проучване и изработване на стратегия.

Графика №9 Средства за подслон и тяхното използване

Изводи:

- Потенциалът за развитие на туризма в област Плевен не е оползотворен;
- Не е разработена нишата на т.н. **«винен туризъм»**, който се нуждае от маркетинг и реклама;
- Слабо развита е туристическата инфраструктура;
- Няма семейно хотелиерство и селски туризъм;
- Има възможности за ловен туризъм в района на г.Белене, но поради специалния режим на достъп не са използвани възможностите;
- Разширяването на местата за настаняване и качеството на услугите и техния обхват са основна предпоставка за обезпечаване на туристическите услуги;
- Възстановяването на селскостопанския комплекс в с.Победа за нуждите на туризма е възможност за развитие на **«конен туризъм»**;

3.6.5 Транспорт

Високото ниво на услугите в транспорта са ключово определящи за икономическото развитие на всеки регион, независимо в коя точка на света се намира. Изследването на статистическите данни за брой фирми и заети в отрасъла говори за едно устойчиво развитие. Пренебрежимо малък е делът на фирмите приключващи финансовия период на загуба.

Мобилността вътре в градовете, между градовете и селата и регионалният център е важно условие за живота и работата в тях. Качеството на транспортните услуги, тяхната достъпност и фективност са определящи за икономическата конкурентноспособност.

Мобилността трябва да бъде насърчавана чрез разумен баланс между използването на частен и обществен транспорт, както и между автобусния и други транспортни способности съхраняващи околната среда. Последният приоритет се отнася до градската транспортна система и поощрява използването на специален подход, особено в г.Плевен.

Специално внимание трябва да се отдели на хората с двигателни проблеми, които ги поставят в неизгодно положение и засилват тяхната изолация.

На територията на област Плевен са изградени три транспортни схеми за движението на автобусите по съответните автолинии и брой курсове. Това са общинските схеми, областната и републиканска транспортна схеми.

Особен проблематична е схемата на движение на превозните средства в г.Плевен. Целият поток на автомобили се движи по главната улица на града, което води до задръствания и увеличено време за придвижване. Наложителна е промяна на схемата,

пренасочване на движението по паралелни улици, доизграждане на тролейбусни трасета, чието строителство е реализирано до някаква степен.

Остра е нуждата от специализирани превози за учениците, които пътуват от близките села до градовете. От такива превози се нуждаят всички общини.

Друг проблем е остарелия автопарк. Необходимо е да се извърши подмяна с нови-екологично чисти автобуси, което ще доведе до поевтиняване на разходите и ще намали натиска върху околната среда.

През територията на област Плевен преминава трасето на главна двойна, електрифицирана ж.п. линия, която осигурява удобен транспорт до всички точки на страната. Подобряването на организацията ще доведе до по-голям комфорт на пътуване.

Речен транспорт, независимо от наличието на р. Дунав, като северна граница на областта на практика няма, такова е положението и с въздушния транспорт.

3.7 Изследвания, технологии и иновации

В последните десетилетия с либерализацията на световните пазари, динамичното развитие на новите информационни технологии и бързото нарастване на ресурсите, отделяни за обучение и иновации, знанието се превърна в основен производствен ресурс и критичен фактор за успеха на отделни компании и държави, а “икономика на знанието” стана ключова дума.

От средата на 90-те години на миналия век “знанието” неизбежно присъства в почти всички доклади на международните организации. Срещата на европейските лидери в Лисабон през 2000 година, постави амбициозната цел през следващото десетилетие Европа да стане “най-конкурентната и динамична икономика, базирана на знанието” в света. Всяка година в рамките на Пролетния съвет на държавните ръководители на страните-членки, Европейската комисия прави преглед на напредъка към достигането на тази цел и на оставащите предизвикателства. През 1998г. Световната банка посвети своя годишен доклад на “Знание за развитие”. По късно Банката разработи методология за оценка на знанието и стратегия за създаване икономика базирана на знанието в страните кандидатки за членство в ЕС. Организацията за икономическо сътрудничество и развитие/ОИСР/, системно измерва и анализира способността на отделните държави пълноценно да участват в глобалната икономика на знанието.

Според аналитичната рамка, разработена от Световната банка, “икономиката на знанието” се състои от четири опорни “стълба”:

I СТЬЛБ: *Благоприятна икономическа, институционална среда и управление за развитие на предприемачеството;*

II СТЬЛБ: *Добре развита информационна инфраструктура;*

III СТЬЛБ: *Съзидателен и добре обучен човешки капитал;*

IV СТЬЛБ: *Национална иновационна система, способна да реализира продукти с високо съдържание на знание;*

Основна характеристика на икономиката на знанието е създаването, запазването, разпространението и използването на полезно знание за постигане на ускорени темпове на растеж и по-голяма конкурентноспособност.

Постигането на конкурентност на българската икономика, може да се постигне само чрез внедряването на нови иновационни технологии, базирани на последните научно-технически постижения. Конкурентната икономика е в много по-голяма степен функция на технологиите и интелектуалният капитал, отколкото на природните ресурси и евтиния труд. За съжаление научноизследователската дейност все още се финансира приоритетно от държавата и в незабележимо малка степен от бизнеса. Разходите представляват по-малко от половин процент от БВП на страната. Това е и основната причина да няма трансфер на иновации и технологии към производствения сектор.

Концентрацията на научноизследователски институти в областта на растениевъдството-3 на брой, е и една от причините за едностранчивото развитие на областната икономика.

Липсата на висше учебно заведение с техническа насоченост може да бъде компенсирано от изграждането на регионален високотехнологичен бизнес парк-СЦПР.

Област Плевен, както и почти всички райони на страната сериозно изостава по използване на информационните и комуникационни технологии. Преодоляването на тази изостаналост по отношение на технологичното развитие, икономиката на знанието и информационното общество са единствения възможен начин за раелизиране на интензивен догонващ растеж.

Изводи:

- *Налице е ръст в абсолютни стойности на основните икономически показатели, но темпа не е достатъчен за достигане на челните области в страната. За да се преодолее изоставането е необходим изпреварващ растеж, който ще дойде от нови високопродуктивни технологии;*
- *Инвестиционната активност е слаба, чуждестранните инвестиции не са в наукоемки производства, а в сферата на търговията и преработващата промишленост;*
- *Делът на индустрията във формирането на БДС е нисък за възможностите на областта;*
- *Преработващата промишленост е все още доминираща в област Плевен и формира почти половината от бруто продукцията.*
- *Сектора на услугите, независимо от абсолютния и относителен ръст, изостава по отнешие на качеството на предлаганите услуги;*
- *Практическата ликвидация на водещи за икономиката на област Плевен предприятия като «Бета», «Плама», «Електрон» и др., и свързаните с това отрицателни последици, все още не са преодолені. Освободеният инженеро-технически и научен потенциал не е достатъчно използван.*
- *Не са се появили онези нови елементи в структурата на икономическия комплекс, способни да дадат силен тласък на производството и да подобрят технологичната и бизнес среда. Ролята на «ракета носител» за икономиката на областта може да изиграе строителството на АЕЦ «Белене», процедурите за което са открити.,*
- *Наличната производствена база е остаряла и се нуждае от рехабилитация и преоборудване и иновационни технологии, за да се устои на глобалната конкуренция;*
- *Налице е задълбочаване на проблема «център-периферия».*
- *Слабо развитите общини се нуждаят от специални мерки за стабилизация. Тяхната зависимост изцяло от аграрния сектор трудно ще бъде преодоляна без преференциална данъчна политика за подкрепа на предприемачеството.*
- *Индексът за човешко развитие е сравнително висок, сравнен с други области на страната;*

4 АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНОТО СЪСТОЯНИЕ

4.1 Безработица

Нивото на безработица в Плевенска област, независимо от нейния спад, продължава да бъде високо, както в относителен аспект, така и в абсолютни стойности.

Различното ниво на развитие на общините в областта обуславя и различното ниво на безработица. Най-ниско е нивото в Плевен-под 10%, но в общините Искър и Кнежа все още е над 30%, почти 2.5 пъти над средното за страната.

Най-голям е делът на безработните с ниско образование и без образование, за които намирането на работа ще се превръща все повече в неразрешим проблем, предвид нежеланието им за адаптация към новите условия налагащи гъвкавост и обучение през целия живот.

Друга група са новозавършилите образованието си младежи, за които е трудно да намерят работа по придобитата от тях специалност. Реализацията на програмите и мерките за ограничаване на младежката безработица дават резултат, но все още нивото е високо.

Основен проблем сега и в бъдеще ще бъде групата на трайно безработните с ниско и без образование, загубили трудови навици за които адаптацията към новите условия на пазара на труда ще бъде непреодолимо препятствие. За тази група, основно от средите на малцинствата субсидираната заетост е единствената възможност за приобщаване и избягване на окончателната им маргинализация.

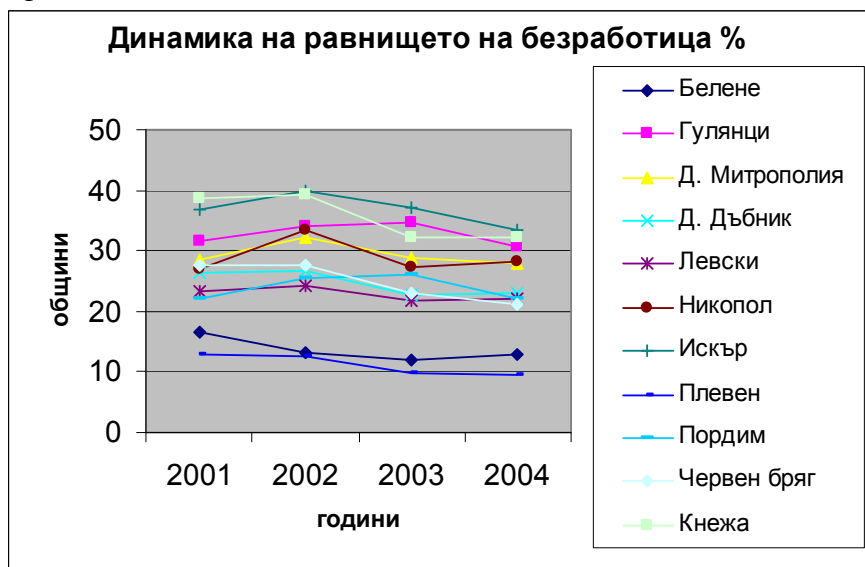
Таблица №25, Равнище на безработицата по общини и години

	Трудоспособно население	Равнище на безработица 2001г. %	Равнище на безработица 2002г.%	Равнище на безработица 2003г.%	Равнище на безработица 2004г.%
Р България					
Област Плевен	180 775	20.18	20.64	17.61	17.20
В т.ч. по общини					
Белене	7 375	16.43	13.08	11.93	12.82
Гулянци	7 081	31.74	33.94	34.61	30.61
Д.Митрополия	11 150	28.46	32.08	28.93	27.88
Д.Дъбник	7 944	26.36	26.78	22.56	22.86
Левски	13 291	23.21	24.14	21.84	22.07
Никопол	6 311	26.85	33.32	27.31	28.29
Искър	4 349	36.93	39.91	37.07	33.35
Плевен	91 839	12.95	12.72	9.88	9.64
Пордим	3 456	22.19	25.47	26.18	22.09
Ч.бряг	18 968	27.54	27.65	23.10	21.23
Кнежа	9 017	38.72	39.30	32.24	32.16

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

През последните четири години се наблюдава тенденция на нарастване равнището на заетост, от 20.57%, за 2001год., нивото на безработицата е спаднало до 17.20% за 2004г. За Плевен тя е 9.64%, докато за Искър и Кнежа тези стойности са над 30%.

Графика №11

Намалява броя на трайно незаетите лица, регистрирани в бюрата по труда за повече от една година. Делът на **безработните жени** е по-нисък от този на мъжете.

Основна причина за наличие на **трайно безработни** е липсата на квалификация и ниско ниво на образование. Почти половината от продължително безработните лица и продължително безработните младежи са с основно и по ниско образование. Тенденцията, за съжаление е към нарастване на тези стойности. Това превръща дълготрайната безработица в сериозен социален проблем.

Аграрният сектор сам по себе си не може да осигури достатъчна заетост и там, където няма друга алтернатива, има висока безработица.

Обясненията на това противоречие: между висока заетост в селското стопанство и висока безработица в селата могат да се търсят в няколко посоки:

- отрасълът е трудоемък и нискотехнологичен;
- в началото на прехода към селското стопанство прелива градска работна сила от реструктурираната индустрия;

В същото време високата безработица може да е свързана с други два фактора:

- в селата няма алтернативна възможност за заетост извън селското стопанство;
- самото селско стопанство генерира *”Самонаемане за оцеляване”*, а не наемане на нова работна сила в резултат от разрастването на ефективни пазарни стопанства;

Самонаемането в селското стопанство не може да покрие свободната работна сила в селата и те поддържат по-висока безработица отколкото градовете.

4.2 Заетост и икономическа активност

Икономическата активност на областта е ниска, като стойностите на този коефициент за 2004г. са много високи.

Наложителна е интервенция на пазара на труда с цел стимулиране икономическата активност и снижаване нивото на безработица.

Заетостта в област Плевен се движи от 42 до 44% за целия период, като е изключително диферинцирана по общини. Анализът на незаетите работни места и квалификацията на безработните показва пълно разминаване, като е налице една относително постоянна група на лица с ниска и отсъстваща квалификация. Това са лица отхвърлени от пазара на труда, за които липсата на квалификация води и до нулева икономическа активност.

Секторният състав на заетостта в Областта е твърде диференциран за отделните общини. За селското стопанство се движи от 50% от общия брой заети за община Гулянци до 8% за Община Плевен. За индустрията от 52% за Община Белене, до 12% за община Пордим.

Интензификацията на аграрния сектор ще доведе до освобождаване на работна ръка, с оглед свеждането на заетите в селското стопанство до една нормална пропорция под 7-10%. За освободените, главно с ниска и без квалификация е наложително преориентиране към подходящи ниши-различни форми на занаятчийство и разкриване на микропредприятия.

Таблица №25 Динамика на заетостта по отрасли

	Общо заети	Индустрия	Селско стопанство	Услуги
		%	%	%
По общини				
Белене	11 833	53.30	27.10	19.60
Гулянци	15 785	22.13	51.50	23.63
Д.Митрополия	24 068	29.33	43.00	22.33
Д.Дъбник	15 421	29.92	34.40	35.68
Левски	24 834	27.52	31.40	41.08
Никопол	12 484	30.20	35.40	34.40

Искър	8 665	21.82	38.40	39.78
Плевен	154 600	43.55	8.30	48.15
Пордим	7 513	12.11	47.00	40.89
Ч.бряг	34 567	47.27	22.50	30.23
Кнежа	16 490	18.07	25.00	56.93

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Зад високата заетост в селското стопанство се крие скрита безработица, ниска ефективност и монокултурно земеделие. Изоставането на аграрния сектор не би било проблем за развитието на селските райони, ако на негово място възникваше друга икономическа дейност.

Високият дял на БДС от аграрния сектор в Плевенска област е признак не само и не толкова на добре развито селско стопанство, колкото показател за липса на друга икономика.

В селата липсва икономическа активност, която да поеме свободната работна сила, останала извън доминираното от натурално производство селско стопанство.

4.3 Доходи

Равнището на доходите е показател за цялостното развитие на областта. Доходите на домакинствата в област Плевен следват тенденция на повишение в номинално изражение.

Средната работна заплата за област Плевен, с изключение на Община Белене е по ниска от средната за страната за целия изминал период. По-високият показател за Белене се дължи на наличието в града на предприятие от сектора на енергетиката, отличаващ се със заплати над средните. Това ще продължи и за следващия период поради възможността да започне строителството на АЕЦ «Белене», което ще се отрази на цялата област Плевен, а също и на граничещите с нея.

Доходите от заплати нарастват в номинално изражение, така също нараства и техният дял в общия доход на домакинствата за сметка на намалелия относителния дял на социалните трансфери.

Нарастват в номинално изражение и доходите в пари и натура от домашното стопанство.

Все още не е достатъчен дялът на доходите от предприемачество, които са критерий за участието на домакинствата в развитието на пазарната икономика.

Таблица №26 Динамика на средната работна заплата

	2001	2002	2003
Р България	2 880	3 091	3 280
Област Плевен			
В т.ч. по общини			
Белене	2 782	3 046	3 318
Гулянци	2 267	2 410	2 526
Д.Митрополия	2 246	2 374	2 391
Д.Дъбник	2 642	3 008	3 014
Левски	2 343	2 519	2 723
Никопол	2 312	2 580	2 780
Искър	2 340	2 465	2 446
Плевен	2 613	2 788	3 009
Пордим	2 520	2 740	2 875
Ч.бряг	2 546	2 866	2 775
Кнежа	2 393	2 469	2 589

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Сравнението на доходите от заплата в Плевенска област спрямо средната за СЦПР показва изоставане, дължащо се на различни причини: по-ниска производителност на труда, по-висока безработица.

Доходите от домашно стопанство на лице от домакинството в областта имат голямо присъствие в бюджетите им. Техният дял е все още по-голям от средния за страната. Тази специфика показва, че степента на натурализации и на «икономическо затваряне» на домакинствата е силно изразена и превъзхожда средното българско домакинство. На тази основа може да се заключи, че пазарно-икономическите връзки в областта не изпълняват ролята на фактор който интегрира домакинствата в стопанския живот. По-скоро се потвърждава ролята на домашното стопанство като амортизатор на социалните лишения за голяма част от населението и като водещ елемент в много индивидуални стратегии за оцеляване.

В структурата на разходите преобладават средствата за храна-почти 40% от всички разходи. Независимо от това, че този дял е под средния за страната, този разход е все още много висок. Това все още е един важен индикатор за значителното обедняване на домакинствата в региона. В тази посока действат и намаляващите разходи за образование и свободно време. За сметка на дела на разходите за храна, нарастват разходите за поддържане на жилището и за транспорт и съобщения. Това обстоятелство насочва към предположението, че населението в областта все още ограничава разходите и потреблението на хранителни продукти за да може да преразпредели недостатъчните си доходи за посрещането и на други базисни свои нужди.

Жилищната осигуреност е пряко свързана с доходите на населението. Област Плевен заема последно място по брой жилища на 1000 човека от населението, спрямо останалите области на СЦПР-467 за Плевен и средно 504 за района, и 474 за страната. Средния брой лица в едно жилище за областта 2.14 е почти колкото средния за страната-2.11 и по-висок от средния за района-1.99.

Таблица №27 Брой жилища и брой лица в едно жилище

	Общ брой жилища	Жилища на 1000 човека	Брой лица в едно жилище
Р България		474	2.11
Област Плевен	147 131	467	2.14
Белене	5 894	480	2.14
Гулянци	7 524	477	2.10
Д.Митрополия	11 617	489	2.05
Д.Дъбник	7 070	458	2.18
Левски	11 194	456	2.19
Никопол	6 534	516	1.94
Искър	4 110	472	2.12
Плевен	64 070	443	2.25
Пордим	4 346	550	1.82
Ч.бряг	16 970	510	1.96
Кнежа			

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

4.4 Индекс на човешко развитие

Наред с останалите показатели, предлагани за определяне на жизнения стандарт, икономическото равнище и икономическото развитие е и индексът на човешко развитие/ИЧР/. Този показател се наблюдава от 1995г. от Звено за стратегия на човешко развитие към Програмата на ООН за развитие/ПРООН/.

Въз основа на икономическите, социалните и институционални фактори, Програмата на ООН за развитие от 1995г. издава годишни доклади за Индекса на човешко развитие/ИЧР/ за България. Определянето на ИЧР става въз основа на изследвания за: *оачавана продължителност на човешкия живот, комбиниран образователен индекс, реален брутен вътрешен продукт за айно потребление на ниво общини*. Доминираща роля при определяне на ИЧР има БВП. Петте водещи области по ИЧР съвпадат с петте водещи по БВП. Останалите компоненти влошават или подобряват положението на областите от долната половина на таблицата.

Статуса на област Плевен въз основа на ИЧР е показан в следната таблица, от която се вижда повишаването на този индекс и придвижването на областта от 17-то на 14-то място.

Таблица №28 Динамика на Областен ИЧР

	2001	2002	ИЧР 2003	№ 2003
СЦПР				
Габрово	2	2	0.819	5
Велико Търново	11	8	0.809	8
Ловеч	12	11	0.807	10
Русе	8	10	0.807	13
Плевен	17	15	0.803	14

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Всички области на СЦПР са в първата половина на таблицата, т.е. с висок индекс на човешко развитие.

Общинският индекс за човешко развитие има смисъл, ако се разглежда като статистическо средство за сверяване и генериране на политиките за регионално развитие, а не като самоцелна класация.

Таблица №29, Общински индекс за човешко развитие-ранг 2003г.

Община	ОПЖ	Записв.	КОИ	БВП	ОИЧР	Ранг
Плевен	56	31	30	18	0.822	13
Пордим	62	32	33	46	0.800	36
Белене	72	55	47	63	0.788	50
Кнежа	124	124	125	80	0.771	91
Червен бряг	87	121	116	133	0.766	110
Д.Митрополи я	99	181	170	134	0.759	132
Левски	81	161	147	196	0.752	166
Искър	80	180	156	195	0.752	170
Гулянци	156	179	158	163	0.751	171
Д.Дъбник	200	198	198	148	0.746	194
Никопол	221	192	192	176	0.741	210

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Прави впечатление ниската стойност на ОПЖ за общините Долни Дъбник и Никопол, по този показател те са в последната част на таблицата ранжираща всички общини в България. Левски и Искър са с много ниски показатели по БВП, но поради по-високи стойности на ОПЖ са няколко места по нагоре. Шест от общините в област Плевен са в първата половина на таблицата, останалите пет са във втората.

Ако проектираме тези резултати, могат да се направят и следните изводи: общините с по-висок дял на малцинствено население имат по ниска продължителност на живота и по нисък образователен индекс.

Според приетите от ПРООН норми, ОИЧР над 0.770 е висок, от 0.769 до 0.730 е среден. Четири са общините в област Плевен с висок индекс: *Плевен, Пордим, Белене и Кнежа*. Останалите общини са със среден ОИЧР.

4.5 Образование и здравеопазване

На територията на област Плевен има 151 училища. Съществуващата мрежа е ситуирана напълно задоволява нуждите на областта. Общообразователните са 120, специални 4, професионални 26. В г. Плевен има едно висше училище - *Медицински университет*.

Образованието се осъществява от общо 3520 преподаватели, които обучават 41 661 учаци.

Таблица №30, Училища, преподаватели и ученици

	2001/2002	2002/2003	2003/2004
НУ, ОУ, СОУ	124	121	120
Спортни	1	1	1
Специални	6	5	4
По изкуствата	1	1	1
Професионални гимназии	27	27	26
Преподаватели-общ брой	3 377	3 094	3 088
Ученици-общ брой	42 253	41 664	40 748

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Намаляването на общия брой ученици се дължи на демографската криза. Но в относителен дял е увеличен обхвата на децата в училище. Промяната в пазара на труда, все още не е получила адекватен отговор от страна на професионалното образование. Високият дял на училища с профил в областта на машиностроенето не отговаря на пазара на труда, за сметка на търсени специалности в областта на услугите, където една от малките новости е ПГ по туризъм.

На територията на област Плевен не са разкрити частни училища, това се дължи на социално-икономически причини, пречещи на развитието на този сектор.

В системата на детските градини са обхванати висок процент от децата. Функционират 144 заведения в които са обхванати 7 567 деца. Налице е намаляване общия брой на обхванатите деца и стабилност в относителен аспект на обхванатите деца.

Таблица №31, детски градини, персонал и обхват на децата;

	детски градини	учителки	Децата
Област Плевен	144	710	7 567
В т.ч. по общини			
Белене	6	31	310
Гулянци	12	43	366
Д.Митрополия	13	55	505
Д.Дъбник	8	33	305
Левски	14	55	594
Никопол	9	30	284
Искър	5	16	165
Плевен	48	316	3727
Пордим	6	16	153
Ч.бряг	18	73	714
Кнежа	5	42	444

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Преструктурирането на образованието, в най-голяма степен това се отнася за професионалното, е наложителна. Сравнението на незаемите работни места и излизащите от средното училище квалифицирани кадри, води до извода, че е налице пълно разминаване. Трудно се нагажда образованието към динамиката на бизнеса и пазара на труда. Необходима е редукция на училищата с един и същи профил, с оглед осигуряване на по-добра база за професионална квалификация. Консерватизмът на образователната система създава диспропорции: огромна материална база с малко на брой учащи, с големи разходи за поддръжка, не даващи възможност за осъвременяване на технологичното оборудване необходимо за учебния процес.

Премахването на непълни паралелки, структурирани за да предпазят училищата от затваряне пречи на нормалния учебен процес и намалява конкурентноспособността на децата.

Здравеопазване:

Мрежата от доболнична и болнична помощ гарантира в една много висока степен нуждите на здравеопазването в Плевенска област. Наличието на висше медицинско училище и свързаната с него УМБАЛ-Плевен, гарантира обслужване на едно много високо ниво като техника и компетентност.

Болничните заведения са 9, две специализирани и 7 с общ профил. Осигуреността с легла е 46/10 000, при средно за страната 36/10 000, **лекари** общ брой 1228, или 38/10 000, при средно за страната 36/10 000, в т.число общопрактикуващи 263, или 8.40/10 000, при средно за страната 6.7/10 000, **стоматолози** общ брой 263 или 6.20/10 000, при средно за страната 8.3/10 000, **среден медицински персонал** 1982, или 63/10 000.

Независимо от направеното през последните години за обновяване на сградния фонд и доставката на съвременна медицинска техника, основно за УМБАЛ-Плевен, проблем за болничната помощ е недостига на средства. Друг нерешен въпрос е осигуряването на здравна помощ за голям брой хора без здравно осигуряване.

Социалните заведения на територията на област Плевен са 3, разполагащи с крайно недостатъчна за нуждите на населението база. И тук недостигат на финансови средства са проблем за обновяването на материално-техническата база.

Подобряването на предлаганите здравни услуги преминава през реструктуриране на болничните заведения, намаляване на легловата база, особено в общинските болници, с оглед намаляване на разходите за поддръжка за сметка на обновление на остарялото оборудване с модерна медицинска техника. Освободената база трябва да се пренасочи към създаването на „Хосписи“ и други заведения за възрастни хора и хора с ментални увреждания, нуждаещи се от специални грижи.

Предоставянето на навременна спешна помощ в най-голяма степен зависи от качеството на техниката. Подмяната на автомобилния парк, и замяната му с нови, оборудвани със съвременна реанимационна техника коли е основен фактор за ефективността на този вид специализирани здравни услуги.

4.6 Културно историческо наследство и култура

Най-ранните доказателства за човешки живот и дейност на територията на област Плевен се отнасят към края на новокаменната епоха. Остатъци от тяхната материална и духовна култура са открити по цялата провинция „Мизия“. Траките, едни от най-ранните заселници по тези земи, също оказват влияние върху историческото развитие на региона. През първи и втори век от новата ера римляните завладяват територията с наименованието „Сторгозия“. През периода IV-VI в., тази крепост се е намирала на главния път от Улпия Ескус/при с.Гиген/ през Балкана за Филипопол. Цивилното селище Улпия Ескус възниква в началото на първи век, по времето на император Август. По времето на император Траян, през 106 г., се превръща в град/ и бележи нов подем по време на император Константин Велики. Улпия Ескус бил разрушен в края на VI век.

В хода на преселението на народите, в края на VI век и началото на VII век по тези земи се заселват славяните, което приключва периода на античната цивилизация.

Недалеч от днешния Плевен, между IX и XI век, е съществувало славяно-българско селище, като съставна част от Второто българско царство. За пръв път днешното име Плевен се споменава през 1270 г. в грамота на унгарския крал Стефан V.

Имената на Плевен и на други населени места от областта, стават известни по света през време на Руско-турската освободителна война 1877-1878 г. – Телиш, Горни Дъбник, Гривица и Пордим.

След Освобождението в Плевен, предвид важността на боевете за неговото освобождение и дадените жертви от руска страна, са изградени в памет на загиналите много паметници в цялата област. Най-значими от тях са: Мавзолей параклис „Свети Георги“; Къща музей „Цар Освободител“, къща Музей „Стоян и Владимир Заимови“, Парк-музей „Скобелев“, Музеен комплекс „Регионален исторически музей“, Панорамата „Плевенска епопея 1877“. Късноантична и ранновизантийска базилика „Сторгозия“, Парк музей „Генерал Лавров“, Мавзолей на падналите румънски воители, в с.Гривица, Музей „Главна квартира на руската армия 1877-1878“ в г.Пордим, античен римски град „Димум“ до г.Белене, Антична римска крепост *Луцернория Бургон* край с.Сомовит, антично ремско селище „Утус“, край г.Гулянци, праисторически и антични селища до с.Дъбован и с.Загражден, античен град „Палациум“ и античен некропол до с.Байкал.

Културният живот в област Плевен е съсредоточен предимно в г.Плевен. Някои от провежданите културни мероприятия имат надрегионално и национално значение: международен музикален фестивал „Катя Попова“/през две години/, Празниците на българската и руска култура, Националният конкурс за българска драматургия, Международен пленер за живопис/през две години/, Национално биенале на малките форми, Международно биенале по фотография, Национален фестивал на авангардния видеофилм „Артвизия“ и др. В г.Никопол ежегодно се провеждат „Крайдунавски празници на културата“.

В г.Плевен развиват своята дейност *Драматичен-куклен театър „Иван Радоев“*, разполагащ с две сцени с 610 места, за 2004 г. е изнесъл 191 представления, посетени от 392 743 зрители, *Държавна филхармония с открита оперна сцена*, *Северняшки ансамбъл за народни песни и танци*, *Национално училище по изкуствата „Панайот Пипков“*. През 1958 г.

е открита художествената галерия „Илия Бешков“, която притежава богат фонд от творби-живопис, графика и скулптура. През 1984г. е открита в уникална сграда, постоянна изложба-дарение „Светлин Русев“, представляваща богата колекция от картини и скулптури на много световни и български майстори на изкуството. На територията на областта работят 13 музея, 4 кина, 121 читалища, две библиотеки, без тези в читалищата, 4 радиотелевизионни станции.

Промяната от тоталитаризъм към демократично общество води до промяна на ценностната система в целия спектър на човешките обществените взаимоотношения. Разслоението и отдръпването на държавата от тези сфери води до сериозни трусове в областта на духовната култура.

Културните институции в ежедневната битка за оцеляване не са в състояние да съхранят и развият духовната памет, правейки я достъпна за другите култури и поколения.

В областта на киноразпространението е налице тотална приватизация, която доведе до намаляване на киносалоните и ограничаване на възможностите за обществено кино. Отливът от киносалоните се дължи и на достъпността на индивидуалните технически средства и видеоматериали.

Богатството на Плевенска област на културни паметници е предпоставка за опазване на културното наследство и развитие на културен туризъм. Сериозен проблем в това отношение е недостатъчната обезпеченост на културата, както за нейното развитие, така и за поддръжка на базата. Наложително е търсенето на извънбюджетни източници за финансиране, каквито възможности има по различни донорски програми. Извършването на ремонтни дейности, обновяване и реконструиране на сградния фонд е наложително с оглед предоставяне на висококачествени услуги. Ефективното използване на целия наличен културен ресурс ще се мултиплицира и в други области.

Читалищната дейност е сведена до самодейност поради ограничения финансов ресурс. Не е възможно обновяването и обогатяването на библиотечния фонд, съхраняване на местни фолклорни традиции и обичаи, провеждане на различни инициативи, отбелязване на годишнини и чествания. Читалищните сгради са в недобро състояние, не са ремонтирани за дълъг период от време. С реализирането на Програмата „Проекти в помощ на регионалното развитие“ се извършиха външни ремонти по покриви и фасади на голям брой читалища в областта, над 80%, което в значителна степен облекчи общинските бюджети.

Музеите на територията на областта, с изключение на регионалния исторически музей в Плевен, са редуцирали до минимум или изцяло премахнали проучвателната си дейност.

В значителна степен са намалели посещенията на културните прояви, като изключим дейността на театър „Иван Радоев“ и Плевенската филхармония с открита оперна сцена, чиито високопрофесионални изяви, не са в състояние да задоволят нуждите и са съсредоточени само в Плевен.

За преодоляване на това състояние освен финанси е необходимо и привличането на детската и младежка публика в образователни програми и нетрадиционни ангажименти, разширяване дейността на международните културни контакти, организиране на съвместни културни прояви, разработване на съвместни проекти между сродни културни организации.

За успешното развитие на културния туризъм е необходимо подобряването на инфраструктурата към културно-исторически обекти, разработване и издаване на рекламno-информационни материали, внедряване на съвременна техника и технология в културните институции.

4.7 Младежки дейности и спорт

Разпадът на старите обществени отношения с демократичните промени увеличи проблемите на младите хора и тяхната реализация. За всяко общество създаването на подходяща среда за развитие на младите хора е основен приоритет и гаранция за бъдещото добруване на това общество. Това не може да бъде оставено на естествена регулация а е необходима дългосрочна младежка политика.

Проблемите, които се наблюдават сред децата и младите хора са свързани с:

◊ Увеличва се броят на младите хора, които употребяват алкохол: Увеличена е употребата на психотропни вещества. Тютюнопушенето се увеличава се делът на пушачите сред младежите.

◊ Един от сериозните проблеми на младите е обездвижването им, водещо до рязко влошаване на здравния статус, което се отразява негативно върху възможностите за пълноценен живот и реализация

◊ Младежите са пасивни по отношение използването на съществуващите възможности и алтернативи, предлагани от институции и организации за ангажиране на свободното им време. Културната инфраструктура на областта има потенциал, база и прояви за запознаване с културата и историческото наследство и неговото опазване. Наблюдава се отлив на младите хора от културни събития, участието им в културната среда се изчерпва най-често с ползване на нови технологии, интернет и електронни медии.

◊ Анализите от изследванията на проблемите на младите хора в областта разкриват критичното им отношение към механизмите за решаването на проблемите и вземане на решения, засягащи тяхното образование, трудова заетост, здраве и гражданско участие. Потребностите на младите хора са съсредоточени в следните главни области: Образование - подготовка и възможност за реализация; Трудова заетост - мотивация, активно търсене, намиране и започване на работа, обществено и професионално развитие и кариера; Гражданско участие - мотивация, обществена активност, социална подкрепа и принадлежност, развитие на доброволчеството; Съществува необходимост от ориентиране към потребностите на младите хора.

В Плевенска област функционират много спортни клубове и организации които стопанисват, поддържат и управляват държавна и общинска спортно-материална база. Основните видове спорт, обхванати на територията на област са: футбол, баскетбол, волейбол, спортно ориентиране. По волейбол-2 клуба, шахмат-3, лека атлетика-5, хандбал-5, борба-3, бокс-1, карате-до-1, спортна стрелба-1, конен спорт-3, вдигане на тежести-3, художествена гимнастика-1, ръгби-1, акробатика-1, ориентиране-1, баскетбол-1, джудо-1.

Спортните клубове от Област Плевен-36 на брой, се финансират от фондовете на Спортния тотализатор, чрез министерството на младежта и спорта, федерациите и частни източници. Издръжката на най-добрите състезатели е недостатъчна поради което някои от тях предпочитат други клубове и градове, или се отказват рано от спорта. Това води до деморализирането-обезсърчаването на останалата част от спортистите. Все пак е необходимо да се отбележи, че има вече положителна тенденция да се отделят средства от общинските бюджети с които да се подпомага финансирането на дейностите и проявите.

Проблемите в областта на спорта са: недостатъчни средства за поддържане и основен ремонт на повечето от съществуващите спортни бази и за закупуване на спортни съоръжения и екипировки, за финансиране на спортни изяви; липса на достатъчно професионални клубове; слабо развитие на масовия спорт. Голям брой от спортните обекти не функционират поради липса на средства, което води до липса на интерес от спортните клубове. Спортната дейност се организира предимно в училищата. Ползва се училищната спортна база. Наложително е възстановяването на междуучилищните състезания по най популярните спортове: лека атлетика, баскетбол, футбол и волейбол. Тези състезания ще засилят интереса на учениците към спорта и биха дали възможност на треньорите и специалистите да извършат по-качествен подбор на деца за постоянни занимания със спорт и за насочване към отборите на клубовете за постигане на високо спортно майсторство. Необходимо е да се възстановят ученическите спортни школи. Наличието на средно спортно училище «Георги Бенковски» е благоприятсващо, поради наличието на квалифицирани спортни специалисти за работа с подрастващите и за високо спортно майсторство.

- Възстановяване и модернизация на спортните бази.
- Организиране на акции за спонсориране и инвестиции в спортни съоръжения.
- Развитие на масовия спорт.
- Изграждане на детски и спортни площадки и освежаване на досега съществуващите градски паркове

Изводи:

- Безработицата в Плевенска област в края на 2004г. е 17.20%;
- Налице е устойчива тенденция към снижаване нивото на безработица на трайно безработните;
- През 2004г. коефициентът на младежката безработица е 24.18%, бележи намаление в сравнение с предишни периоди;
- Трайно безработните, с продължителност на регистрацията над една година са 57.48%, това се дължи на ниското образователно равнище и липса на умения;
- Особено тревожно е състоянието в общините Искър, Кнежа и Гулянци, където безработицата засяга над 30% от трудоспособното население; Необходима са специални мерки за повишаване на трудовата заетост;
- На другия полюс е областния град, където показателите за заетост и икономическа активност са над средните за страната;
- Сравнително ниска средна работна заплата, изостава от стойностите на останалите области в СЦПР;
- Ниските доходи обуславят и ниски разходи на човек от населението, съпоставено с този показател за страната;
- Налице е сравнително добра мрежа от средни учебни заведения; Висшето образование е представено от Медицинския университет и Факултета за подготовка на летици и наземен персонал в г.Долна Митрополия;
- Системата от професионални училища е равномерно разпределена на територията на областта;
- Наличието на МУ-Плевен е предпоставка за едно добро ниво на здравеопазването, що се касае до специализираната помощ;
- Пощенските, телеграфни и телефонни станции са разкрити във всички населени места без изключение; нивото на цифровизация е високо; Областта е покрита с качествен радио и телевизионен сигнал;
- Културният живот е съсредоточен в посещения на кино и театър; Плевенската филхармония с открита оперна сцена;

5 АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ИНФРАСТРУКТУРАТА

Възможностите за развитие на икономиката във всеки един район, където и да се намира той, са тясно свързани с възможностите и предпоставките заложи в изградената инфраструктура. Стабилен икономически растеж и балансирано развитие е единствено възможно когато имаме добре развити мрежи на техническата, институционалната и социална инфраструктура.

В Плевенска област най добре е развита инфраструктурата в Плевен и по-големите селища. Налице е техническа и социална структура на много високо ниво.

5.1 Техническа инфраструктура**5.1.1 Транспортна инфраструктура**

Транспортната инфраструктура е основен определящ фактор за регионалното развитие и конкурентноспособността и сближаването между отделните териториални системи. От нея зависи обслужването на икономическите връзки в областта и комуникациите на физическите и икономически субекти с останалите райони на страната и чужбина.

Сигурният, бърз и удобен транспорт са от първостепенно значение за пътническите и товарни превози върху територията на областта.

Общата дължина на **пътната мрежа** в област Плевен е , в т.число общинската пътна мрежа е 683.4км., разпределена по общини:

Таблица №32, Републиканска пътна мрежа

	Дължина в км	Гъстота в км
Област Плевен	796	710
В т.ч. по общини		
Белене	30.00	31
Гулянци	52.10	43
Д.Митрополия	109.10	55
Д.Дъбник	44.20	33
Левски	36.90	55
Никопол	43.90	30
Искър	33.70	16
Плевен	156.10	316
Пордим	75.20	16
Ч.бряг	92.70	73
Кнежа	9.50	42

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

и републиканска пътна мрежа 796.00км., средната гъстота е 0.32км/кв.км., равно на средното за страната, което е по-малко от половината от равнището на този показател за ЕС-15. Осигуряването на достатъчно финансови средства за нормална поддръжка на пътната мрежа е хроничен проблем, частично решен за пътищата от републиканската мрежа, но все още стоящ за общинската пътна мрежа.

През територията на област Плевен преминава международен път Е 83. Не е изградена отсечката от автомагистрала А 2-София-Варна. Липсата на висококласни пътища от клас автомагистрала е пречка за развитието на междурегионалните връзки.

Териториалното разпределение на висококласната пътна мрежа е от особено важно значение за мобилността на населението и транспортната достъпност до услуги от високо качество-здравни, образователни и културни. Нормата от 90 мин за достъп е покрита на 80% за Плевенска област, което е резултат на благоприятното разположение на областния център, съвпадащ с геометричния.

Областната пътна мрежа няма пряка връзка с транспортните мрежи на съседни страни-Румъния. Това ще бъде преодоляно с окончателното изграждане на строящия се фериботен комплекс “Никопол-Турну Мъгуреле”, което ще натовари пътищата по направление север-юг и ще актуализира проекта за изграждане на тунел Троян-Христо Даново.

Независимо от високите цени на новите пътища, наложително е да се продължи строителството на автомагистрала “Хемус” в отсечката след Ябланица, за да се повишат възможностите за междурайонно и трансгранично комуникиране. Самоцелното реализиране на икономии и изолирането на Плевенска област от автомагистрала “Хемус” не е оправдано от никаква гледна точка и не е държавнически подход. На всички е известно, че подобряването на достъпа до главните транспортни направления, чрез реконструкция и модернизация на второкласните и третокласни пътища, изграждане на обходни маршрути, извън населените места, ще позволи значително намаляване на времето за транспортен достъп. Ще се подобри достъпът на периферните и изостанали в икономическо отношение райони до регионалните пазари и големи икономически центрове.

Гъстотата на **ж.п. мрежата** в Областта е с един от най-високите показатели за страната. Висок е и делът на електрифицираните и двойни линии. Достъпността на ж.п.транспорта се

определя от гарите и спирките обслужващи областта. Плевенска област е отново с отлични показатели с достъпност около 20%.

Наред с териториалното развитие на жп мрежата, определящо значение за транспортната достъпност е броят жп гари и спирки обслужващо районите. Периферни по отношение на жп инфраструктурата се явяват селищата от северозападните общини, особено след закриването на жп линията Червен бряг-Оряхово.

През област Плевен преминават следните жп линии:

- Русе, Варна-София;
- Червен бряг-Златна Панега;
- Ясен-Черковица;
- Троян-Левски-Свищов;

Модернизацията на пътната и жп инфраструктура е съществен елемент на политиката за постигане на европейски стандарти в транспортното обслужване.

Подобряването на транспортното обслужване включва:

- Подобряване на съществуващата мрежа и особено на вътрешнорегионалната, което ще премахне ограниченията стоящи пред мобилността на работната сила;
- Подобряване техническите параметри и експлоатационно състояние на общинската пътна мрежа, за да се осигури високо качество на транспортната услуга до крайния потребител;
- Извеждане на транспортните потоци извън населените места и развитие на екологичен градски транспорт;

5.1.2 Енергийна инфраструктура

Плевенска област е център на електропроизводителен, чрез ТЕЦ "Плевен", електроразпределителен и електропреносен район. Техническото състояние на мрежата е добре поддържано и е основа за по добро икономическо развитие. На територията на област Плевен е разположена подстанция "Мизия".

През територията на област Плевен преминава магистрален **газопровод**, което е довело до газификация на големи промишлени консуматори, в т.ч. и ТЕЦ "Плевен". Плевен е в челната петица по относителен дял на топлофицирани жилища, което допринася за подобряване на екологичната среда, качеството на въздуха и увеличаване комфорта на живот. Друга възможност е започналата битова газификация, която е в различна степен на реализация за отделните градове.

С Решение №ГПрГ-9/10.02.2004г., Държавната комисия за енергийно регулиране е определила "*Черноморска технологична компания*" АД-Варна, за изграждане на нова газоразпределителна мрежа на територията на регион "*Мизия*", в който попада и територията на област Плевен. Въз основа на разработената генерална схема за газификация, одобрена от ДКЕР. Инвестиционната програма компанията за следващия десетгодишен период е в размер на 75 400 000лв., която предвижда да бъде изградена газоразпределителна мрежа с дължина 566км., като 322 км са на територията на Област Плевен. В г.Плевен до 2009г., ще бъдат газифицирани 183 промишлени консуматори, 343 обществено-административни и 22 875 жилищни консуматори.

Стартиралата процедура по реализация на АЕЦ "Белене" ще превърне област Плевен в един от основните електропроизводителни центрове на страната, с всички произтичащи от това стимули за развитие.

5.1.3 Водно-стопанска инфраструктура

Водно-стопанската система е обвързана с всички сфери на човешката дейност. Основни подсистеми са:

- Питейно-битово водоснабдяване;
- Отвеждането и пречистването на отпадъчните води;
- Хидромелиорациите;

•Хидроенергетиката;

Питейната вода подавана на селищата от Областта е с качество отговарящо на нормативните изисквания. Само единични водоизточници показват отклонения от стандарта. Наднормено съдържание на шествалентен хром е установено във водата от водопроводната мрежа на селата:*Байкал, Божурица, Буковлък, Долни Вит, Ленково, Милковица, Крета, Славови; а, татари и гр. Гулянци*. Затова за тези селища, които нямат алтернативни водоизточници е необходимо изграждане на дълбоки сондажни кладенци за питейна вода. С изграждането им ще се решат жизнено важни проблеми на тези населени места, като се осигурят с необходимото количество и качество питейна вода. Друг проблем, освен отклонението от стандарта на питейната вода е неравномерното разпределение на водните ресурси. В някои селища има целогодишен недостиг на питейна вода, а в други сезонен. Такъв е случаят на селищата от Община Никопол. В някои от тях-*Муселиево, Новачене и Драгаи войвода*, питейната вода е с отклонение от стандарта, а при други има сезонен недостиг на вода-*Жернов/почти целогодишен режим/, Муселиево, Дебово, Новачене и Въбел*. За цялостното решаване на проблемите с водоснабдяването на селищата от Общината през 1998г. е изготвен работен проект за водоснабдяване от кладенец “*Раней*”. Строителството на обекта е започнало през 1989г., но след година е замразен поради липса на средства. Проектът е с възможност за поетапно реализиране. С реализацията на проекта ще се подобри водоснабдяването, качествено и количествено на осем селища от област Плевен, обхващащи население от 10 000 жители. Изграждането на язовир “Черни Осъм”, залегал и в програмата на “Басейнова дирекция”-Плевен, ще разреши проблемите с водоснабдяването на Плевен и Ловеч за един доста дълъг период.

В Плевенска област няма населено място без изградена водопроводна мрежа. В голямата си част тя е изградена от етернитови и стоманени тръби. Общата дължина на водопроводната мрежа в областта е 3 044км., от които 2 143км. вътрешна водопроводна мрежа. Процентното съотношение на отделните видове тръби е следното:

- Етернитови тръби - 80%
- Стоманени тръби – 17%;
- Полиетиленови тръби – 2%;
- Други – 1%;

Голяма част от мрежата е амортизирана, а друга част – с недостатъчни диаметри. Всичко това затруднява нормалното водоснабдяване. По линия на аварийните ремонти всяка година се извършва подмяна на водопроводи с полиетиленови тръби. Общо от 1998 до 2004г са положени 146 888м. тръби от ПЕВП. Усилията трябва да се насочат в подмяна на остарелите тръби с тръби от ПЕВП, като най-важно условие за подобряване на услугата ВиК-значително ще намалеят загубите на вода в мрежата, което от своя страна ще ни приближи към европейските стандарти.

Канализационна мрежа има изградена само в 5 населени места-това са градовете:*Плевен, Левски, Червен бряг, Белене, Кнежа и Койнаре*. Канализацията на г.Койнаре работи като отводнителна. В процес на изграждане са отделни канализационни сектори на останалите общински центрове.

Липсата на канализация в по-малките селища и пречиствателни станции на тези с канализация води до замърсяване на и нарушаване на екологичния статус на реките в които те се заустват.

Пречистването на отпадните води от г.Плевен и някои прилежащи предприятия се осъществява от Пречиствателна станция, намираща се на 30км. от града, в с.Божурица. Въведена е в експлоатация през 1992 година с проектен капацитет 1230л/сек. Обслужва отпадните води от г.Плевен и индустрията на града, както и на няколко предприятия от региона-*Захарен завод, Маслена фабрика, ВВТУ “Г.Бенковски”, в г.Долна митрополия* и отпадъчните води на свинекомплекса в с.Победа.

ПСОВ-Пливин се нуждае от реконструкция и модернизация-подмяна на аерационната система, реконструкция на метантанковете, автоматизирана система за управление на технологичните процеси, подмяна на решетки.

Хидромелиорации: Поливните площи на територията на Плевенска област са 692 698 декара, или 18.27% от всички площи. Водоизточници на поливните системи са р.Искър, р.Вито, р.Осъм р.Дунав, Язовирите „Горни Дъбник”, „Еница” и др. Технически годни за използване са не повече от 22% от съоръженията. Разрушаването на напоителната инфраструктура е довела и до промяна в структурата на растениевъдството и свеждането му до зърнопроизводство. Съществуващата база, макар и в огромната си част, неизползваема е една възможност за възстановяване и надграждане с оглед достигане и увеличаване на площите с възможност за напояване.

Основните насоки, в които трябва да се насочат усилията за възстановяване позициите на поливното земеделие са: Провеждане на инвестиционна политика, която да обхваща: ремонт и реконструкция на главните хидромелиоративни съоръжения на системите, водните обекти, деривационните съоръжения и др.; възстановяване и модернизиране на вътрешноканалната мрежа; възстановяване на поливна техника и др. Средствата следва да се влагат за възстановяване на хидромелиоративни инфраструктури, ползването на които е с доказана ефективност, т.е. напоителните системи, при които водата се доставя гравитачно или чрез еднократно препомпване с нисък разход на ел. енергия.

Равнинният характер на област Плевен и високите подпочвени води са наложили изграждането на мрежа от отводнителни канали и съоръжения, чиято поддръжка през разглеждания период е силно занемарена главно по-ради липса на средства. Промените на климата и съпътстващите ги наводнения налагат преоценка на това състояние с оглед предпазване от риск.

Поради равнинния характер на Плевенска област, възможностите за традиционна **хидроенергетика** са силно ограничени, но наличието на големи за мащабите на България реки-Осъм, Вит и Искър, както и р.Дунав, дават възможности за хидрокинематични електроцентрали.

Таблица №33 Изградена водопроводна и канализационна мрежа

	Брой водоизточници	Дебит л/сек.	Водопр. Мрежа-км.	Канал. Мрежа-км.	Обем резервоари
Област Плевен					
В т.ч. по общини					
Плевен	151	842	758	206	66 970
Д.Митрополи	27	88	398	0	5 680
Пордим	25	39	180	0	2 140
Гулянци	27	85	252	0	5 230
Д.Дъбник	32	68	201	0	3 710
Искър	16	45	128	0	2 550
Левски	35	115	333	44	6 120
Никопол	39	86	255	0	3 800
Белене	19	121	143	9	2 025
Червен бряг	37	115	396	37	12 825
Кнежа					

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

5.1.4 Съобщителна инфраструктура

Съобщителната система на територията на област Плевен е добре развита. Всички населени места са обхванати от фиксираната телефонна мрежа на БТК АД.

Действащите телефонни постове в рамките на областта надхвърлят 100000 абоната. 34% от капацитета е цифров, а за град Плевен степента на цифровизация достига 80%. Целта е в близките 3-4 години да се достигне 100% цифровизация и да се предоставят на абонатите модерни услуги свързани с възможността на цифровата телефония и цифровия пренос.

Усилено се развива преносна мрежа и комутационни възли на база на NGN технология, която ще позволи високоскоростен Интернет и видеоуслуги до всеки дом. Жителите на Плевен вече се ползват от услугите на високоскоростните връзки изградени на базата на ADSL абонатен достъп.

Експлозивното развитие на комуникационните технологии през последното десетилетие е онзи незаобиколим фактор, без който не може да има конкурентноспособност. Новите технологии премахват влиянието на фактора “разстояния”, но в същото време, има опасност различните икономически възможности отново да задълбочат разделението по линията: *център-периферия*.

Изводи:

- *Водоизточниците в област Плевен не са достатъчни. В редица населени места съществува недостиг на питейна вода.*
- *Съществуващата водопреносна и водоразпределителна мрежа е силно амортизирана и се нуждае от подмяна и реконструкция.*
- *Не е доизградена канализационната мрежа, не са изградени главни колектори и пречиствателни станции за отпадни води.*
- *Областта разполага със сравнително добре развита пътна мрежа, която е лошо поддържана и се нуждае от реконструкция и основен ремонт.*
- *Липсата на висококласна пътна връзка от клас «автомагистрали» създава затруднения в*
- *Съобщителната инфраструктура е на добро равнище. Следва да продължи изграждането на цифрови центри в останалите общински центрове. Все още има населени места, които не са покрити с радиотелевизионен сигнал.*
- *Да се ускори газификацията, което ще се отрази благоприятно на състоянието на околната среда*

6 СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Всяка политика, в т.ч. и тази в областта на екологията е взаимно обвързана система от конкретни мероприятия и дейности, специализирани методи, подходи и средства на държавната власт, във всичките и разновидности, като и на обществените органи, с една единствена цел: *постигането на максимална хармония между обществото и природата.*

Поради специфичните проблеми в отделните райони на област Плевен, е възприет регионален подход, при който се отчитат индивидуалните особености на природните ресурси, сегашното им състояние, възпроизводство, икономическо използване за развитието на областта и региона.

Опазването, съхраняването и възпроизводството на природата на Плевенска област е първостепенна задача в социален, политически и икономически аспект, с цел осигуряване на възможно най-добра жизнена среда.

6.1 Екологично състояние и въздух

6.1.1 Атмосферен въздух

Оценката на качеството на атмосферния въздух се извършва от РИОСВ-Плевен, за основните контролирани показатели-*прах, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид, тежки метали и други специфични замърсители.*

Във връзка с оценката и управлението на качеството на атмосферния въздух/ОУКАВ/ Плевенска област е разделена на 5 района:

- *Никопол*-с териториален обхват: Община Никопол;
- *Плевен*-Община Плевен и Община Долна Митрополия
- *Левски*-Общини Левски, Пордим, Белене и Летница/област Ловеч/
- *Гулянци*-Община Гулянци;
- *Червен бряг*-Общини Червен бряг, Долни Дъбник и Искър;

Община Кнежа е в района на Бяла Слатина/област Враца/.

Информацията с която разполагаме и извършените анализи налагат следните изводи за качеството на атмосферния въздух в областта:

- Налице е трайна тенденция към намаляване замърсяването на въздуха, дължащо се спирането на редица предприятия-замърсители и предприетите мерки на работещите за очистка на въздуха/”*Плевенски цимент*“/; Все още е налице високо ниво на замърсеност с общ прах в г.Плевен;
- Проблемно е качеството на атмосферния въздух в района на г.Никопол, дължащо се на трансгранично замърсяване от Румъния;
- Замърсяването на по-малките селища се повишава в зимните месеци поради битовото отопление, от твърдо гориво и автотранспорта;
- Старите автомобили са основен замърсител с дял около 40-50%. В някои райони на Плевен, пътен възел “Колелото”, измерваните вредни емисии значително надвишават допустимите норми;
- Голямата част централно топлофицирани жилища в г.Плевен от ТЕЦ “Плевен”, която е на газово гориво е благоприятстващ фактор за снижаване на замърсеността.

Община Плевен и община Долна Митрополия са разработили съвместна комплексна програма, съгласувана с РИОСВ и приета от общинските съвети. Изпълнението е на два етапа: краткосрочно до 2007г. и дългосрочно до 2012г. Програми за намаляване на вредните емисии са приели още: Левски, Долни Дъбник. Готови са програмите и на Кнежа, Долна Митрополия, Пордим и Червен бряг. В процес на разработка са програмите на Белене, Гулянци, Искър и Никопол.

6.2 Води

Районирането на страната съгласно *Закона за водите*, позиционира Плевенска област в Дунавски басейнов район за управление на водите, водностопанските системи и съоръжения. В изпълнение на рамковата директива за водите/РДВ/ на Европейския съюз, Басейнова дирекция “Дунавски район” е изготвила план-програми за мониторинг на реките Вит и Осъм. Въз основа на тях се изготвя анализ осигуряващ информация за екологичното състояние на водите по отделни поречия.

На територията на област Плевен са разположени поречията на реките: *Вит, Осъм, Искър и част от поречието на р.Дунав*;

Язовирите в областта са 83 броя, но комплексни и значими са “Еница” и “Горни Дъбник.

В област Плевен са определени 10 пункта за контрол качеството на повърхностните води: 2 на р.Дунав, 2 на р.Искър, 4 на р.Вит и 2 на р.Осъм. Най-често над нормите е наличието на *нитритен азот*.

Повърхностните води, в зависимост от качеството им са:

- *Първа категория*-води годни за питейни нужди и хранителната промишленост;
- *Втора категория*-води годни за рибовъдство, воден спорт, водопой, културни нужди;
- *Трета категория*-води за напояване и промишлени нужди;

Река Дунав и р.Искър са трета категория. Р. Вит от с.Садовец до с.Божурица е втора категория, след Божурица до устието е трета. Река Осъм от с.Асеновци до г.Левски е втора

категория, след г.Левски до устието е трета. Язовирите “Еница” и “Горни Дъбник” са втора категория.

Територията на областта не разполага с достатъчен брой в количествено и качествено отношение водоизточници. Питейното водоснабдяване на г.Плевен и общината се осъществява основно с подземни води, чрез изградените 151 бр. местни водоизточници, с повърхностни води от водоснабдителна група “Черни Осъм”. По вид и брой местните водоизточници са: шахтови кладенци-105бр. тръбни кладенци, тръбни кладенци 9бр., каптажи -20бр. и дренажи 17бр.

Всички хидрогеоложки проучвания не показват наличие на вода за нови водоизточници, наличните намаляват дебита си и влошават качествата си. Шаховите кладенци по терасите на р.Вит не запазват дебита си и влошават качеството на водата, като силно се влияят от засушаването и нивото на водата в реката. Геологопроучвателните и нефтодобивни сондажи извършвани в терасите на р.Вит, по един или друг начин влияят подземното и повърхностно замърсяване на водоноса. По така изложените причини, вече са изключени част от шахтовите кладенци. Предвид почти трайното замърсяване тересите на р.Вит, и поради това, че нито един от изградените водоизточници няма пречиствателни съоръжения, заедно с превантивните мерки е наложително изграждането на ново водоизточник за водоснабдяване на Плевен и още 6 населени места в Общината.

Питейните води са проблем за значителна част от селищата на Плевенска област, особено през летните месеци на годината. Възможност за неговото разрешаване дава изграждането на сондажни кладенци, чиято реализация е залегнала в краткосрочните приоритети на Северен централен район и строителството на язовир «Черни осъм»

Таблица №34, Потребление на вода на територията на областта

	Доставена вода-общо хил. куб. м	Доставена вода-на човек	Доставена вода-за домакинствата
Р България			
Област Плевен	16 584	144	100
В т.ч. по общини			
Белене	786	176	128
Гулянци	715	124	103
Д.Митрополия	1050	121	101
Д.Дъбник	595	106	87
Искър	348	109	91
Кнежа	601	100	85
Левски	1166	130	105
Никопол	688	130	105
Плевен	8773	166	102
Пордим	543	188	100
Ч.бряг	1319	109	84

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Остарялата водопроводна мрежа, част от нея с етернитови тръби, с огромни течове още повече усложнява обстановката. Необходимо е да продължи рехабилитацията на съществуващата водопреносна мрежа и доизграждане на магистралните водопроводи.

Заустването на непречистени *отпадни води-битови и индустриални* е основен замърсител в област Плевен, както е и за цялата страна.

В края на 2003г. 66% от населението на областта обитава жилища включени към канализационни системи. Канализационни мрежи са изградени в: *Плевен, Левски, Белене, Кнежа, Червен бряг и Койнаре*, последната работи като отводнителна. В изграждане са тези на г. Гулянци и г. Долна Митрополия.

На територията на Област Плевен е изградена ПСОВ, находяща се до с. Божурица. Въведена е в експлоатация през 1992г., и обслужва битовите и индустриални отпадни води на г. Плевен, и няколко предприятия на г. Долна Митрополия. Г. Левски има проект и одобрена площадка за строителство на ГПСОВ. Г. Червен бряг има проект на етап съгласуване и изготвяне на ОВОС.

Дъждовните води са причина за наводняване на единични участъци в Плевен, като нарицателен пример е пътен възел “Колелото”, който става непроходим при обилни валежи, поради недостатъци на вертикалната планировка и несъвършенства в системата за отвеждане на дъждовните води.

6.3 Почви

В Плевенска област основните видове почви са чернозем и алувиално ливадни, р, рядко. Има излужени и оподзолени почви, последните са особено разпространени в Гулянска община.

Богатите на хумус черноземни почви са особено благодатни за отглеждане на зърнени култури, бобови, тютюн, слънчоглед и захарно цвекло. Алувиално-ливадните почви, разположени в долините на реките са особено подходящи за отглеждане на зеленчуци.

Равнинният характер на областта е причина за *ветровата ерозия*, която нанася щети налагащи противоерозионни мероприятия. По брега на р. Дунав имаме брегова ерозия и свлачищни процеси, особено в Община Никопол. В участъка на р. Дунав, разположен на територията на Община Гулянци е реализирано противоерозинно укрепване финансирано от програма ФАР на ЕС.

Поради ограниченото ползването на минерални торове и препарати и тяхното дозиране значително намаляла замърсеността което е повлияло благоприятно на естественото възстановяване на почвите. Почвено замърсяване вследствие промишлена дейност им регистрирано в района на “Плама” АД и около добивните кладенци на ПДП “Нефт и газ”.

Проблем са неизползваните и забранени за използване препарати за растителна защита съхранявани в стари складове при неподходящи условия. Установени са 89 склада за съхранение на такива материали. Те са източник на замърсяване и решението на проблема е събирането им в “ВВ-кубове” и предаването им в депа. Средства за тези мероприятия са предвидени в бюджетите на МОСВ и МЗГ.

На територията на Плевенска област има 13 кариери за добив на неметални полезни изкопаеми. Добивната промишленост, нерудни строителни и инертни материали, огнеупорни и каменинови глини, креда, варовици и нефт е причина за увреждане на отделни участъци от област Плевен. Законът за опазване на земните богатства постави в строга регламентация тази дейност, което доведе до намаляване на нарушените земи, вследствие и на възстановителните мероприятия.

Опожаряването на стърнищата от лицата осъществяващи селскостопанска дейност уврежда почвата от унищожаването на хумусния слой, почвената структура се разгражда на дълбочина от 10см. Унищожават се микро- и макроорганизмите, които извършват декомпозиране и почвообразуване. За създаването само на см. Хумус са необходими 100 години. За да се спре това явление е необходимо освен законовите мерки и широка разяснителна работа.

Натрупването на битови отпадъци на нерегламентирани места, особено в селските райони е причина за унищожаване на почви и причиняване на значителни финансови загуби от ограничаване на земеползването.

На територията на област Плевен са разположени 19 пункта за мониторинг на почвите за тежки метали. Изградени са три опорни пункта и по засоляване и три за киселяване.

От анализиранияте проби не са установени превишения на нормите за пределно допустима концентрация.

6.4 Шум

Съвременната цивилизация е подложена на шумова агресия от различни източници, автомобилен транспорт и разрастващата се мрежа за търговия и услуги, обуславящи повече от 80% от шума.

Редовно измерване на шумовите нива се извършва в пункта.

Обектите с повишени изисквания към шумовия фон, каквито са училищата, болниците и детските заведения, са подложени на засилено въздействие от транспортен шум.

От болничните заведения, първа клинична база на УМБАЛ е изложена на шума от автомобилния поток по бул. "Георги Кочев". Втора клинична база не е подложена на шумово въздействие.

В селищата на областта основен източник на шум са автомобилния и железопътен транспорт. Нивото на този шум е в зависимост от интензивността на движението.

6.5 Отпадъци

На територията на общините в област Плевен, битовите и приравнените им отпадъци се обезвреждат чрез депониране в Депа за битови отпадъци. Повечето от съществуващите депа са със статут "отредени неконтролирани". В чертите на отредените депа се извършва смесено депониране на строителни и битови отпадъци.

Проблемите, които се констатира при провеждането на текущия контрол са:

- Съществуващите депа са отреждани без проект, много от тях са без огради и входящ контрол, липсват защитни растителни пояси;
- Няма въведено разделно събиране на ТБО, с цел тяхното ползване като ресурс;
- Изчерпване капацитета на депата;
- Наличието на голям брой нерегламентирани сметища, към края на 2004г. са ликвидирани около 66бр., предстои закриването на 136;
- Непълен обхват на организираното сметосъбиране, неефективна организация на дейността, недостиг на съдове, остаряла и амортизирана сметовозна техника, всичко това дължащо се на недостиг на финансови средства;

Въвеждането на евростандартите води до еднократно нарастване на разходите за изграждане и експлоатация на депата за отпадъци. При изграждане на съвременни депа се предвиждат редица мероприятия, чиято реализация не е по финансовите възможности на по-малките общини.

Съгласно националната програма са обособени следните проектни регионални депа:

- *регионално управление на отпадъците-Плевен*, включващ общините Плевен, Долни Дъбник, Долна Митрополия, Пордим и Гулянци;
- *Общини Левски, Никопол и Белене* са включени в регионален проект, съвместно с общините Свищов и Павликени;
- *Община Кнежа*, съвместно с други общини извън Плевенска област е включена в регионално депо Оряхово;
- *Община Червен бряг* ще бъде включена към проектно депо на територията на община Луковит, заедно с общините Тетевен, Ябланица, Луковит/област Ловеч/ и роман/област Враца/

Огромна част от генерираните на територията на областта опасни отпадъци са болничните отпадъци. В област Плевен към момента се експлоатират три пещи за изгаряне на болнични отпадъци-Плевен, Левски и Червен бряг, чиито съоръжения не отговарят на нормативната уредба. В УМБАЛ-Плевен има изработен проект за изграждане на "инсиниратор" за изгаряне на болничните отпадъци, но поради високата му стойност, все още не е реализиран.

6.6 Защитени територии и биоразнообразие

Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите. Те са особено чувствителни към натоварване и стопанското им използване е силно ограничено.

Общата площ на защитените територии в Плевенска област е 39 982, 14 хектара, или 9.22% от общата територия. Няма национални паркове и обявени защитени зони.

Таблица №35, Защитени територии

	площ	Резерват	Поддържан резерват	Природен парк	Защитена Местност	Природни забележителности	Вековни дървета
Белене	13 271.3	2	1	1	2		6
Гулянци	55.5				3		8
Долна Митрополия	45.7				3	2	12
Долни Дъбник	368.5				1	2	17
Искър	2				1		15
Левски	35				1		8
Никопол	24 265.3				2	2	6
Плевен	1742.54				8	5	46
Пордим	25.4				2		7
Червен бряг	170.90				5	8	26
Област ПЛЕВЕН	39982.17	1	1	1	28	19	151

* Източник НСИ – Статистическо бюро - Плевен,

Природен парк “Персина” е един от най-младите паркове в страната. Намира се на територията на три общини-Никопол, Белене и Свищов. Обхваща Свищовско-Беленската низина и острови по р.Дунав. Характерно за него е наличието на естетически балтни, крайречни и преовлажнени местообитания. В границите на парка са включени **Защитени местности “Китка” и “Милка”**, разположени на едноименни острови от Беленската островна група и съхраняващи първични върбови съобщества със значение като местообитаване на морския орел. На остров Белене се намира **поддържаения резерват “Персински блатата”**, обявен за опазване на три блата с характерна растителност, заедно с населяващите го колонии от рибарки, чайки, корморани, чапли, диви патици и гъски. В границите на парка са включени и три защитени местности и една природна забележителност.

Защитена местност “Кайлъка” е обявена за защитена територия през 1972г. Има площ 1000ха и обхваща каньона на р.Тученица и Бохотската гора, в състава на която има цер и благуи. Защитени местности, представляващи вековни дъбови гори са: **“Булин дол”, “Дългата бара-паметника”, “Гуцера”, “Орниците” и “Брестнишко бранище”**. ЗМ **“Гарваница”** е липова гора, намира се в с.Върбица, ЗМ **“Палаза”** е находище на обикновен сладник край с.Коилови, ЗМ **“Турията”** е с площ 150.8ха и е в селището на с.Николаево, всички в Община Плевен.

ПЗ “Чернелка” е обявена за защитен природен обект през 1969г. разположена е между селата Горталово и Къртожабене, каньонът на р.Чернелка. Изключително богатство на скални образувания, специфична орнитофауна и разнообразна флора, в състава на която са

установени над 500 вида висши растения. По бреговете на р.Чернелка се развиват фрагменти от хидрофитни съобщества на бяла и черна топола.

ПЗ “Фосилно находище на Баденската фауна” е с площ от 3.2ха и се намира в м.”Моста на р.Вит”. **ПЗ “Находище на терциерни вкаменелости”** в с.Ясен, Търнене и дисевица, и едно от най-големите фосилни находища на баденската и сарматската фауна в България. **ПЗ “Пещера Разбитица”** е с площ от 0.5ха в м.”Среброструй”. **ПЗ “Опански баир”** е в с.Опанец и представлява находище на терциерни фосили.

ЗМ “Чолашки орман” представлява най-голямото естествено находище на червен божур. То е с обща площ 825дка. Растението е разпространено под склопа на гората, заемаща десния стръмен скат на р.Искър в м.”Чолашки орман” в землището на с.Ореховица. Находища обявени за защитени местности за запазване на месторастенията на червения божур са и “Лъгът Дръмката” в с.Божурица, , “Киселец” с.Кулина вода и ”Щърка” в с.Реселец.

ПЗ “Находище на окременеи стъбла” в с.Ореховица, съхранява окременени останки от иглолистна гора с представители на сем.Блатнокипарисови, разпространени по тези места преди 7 милиона години.

Друго такова находище е **ПЗ “Находище на окременени стъбла и пънове от вековната иглолистна гора”** с площ от 5ха. край с.Ставерци.

ЗМ “Пещерите” е красива карстова долина на р.Петърнишка бара, разположена южно от с.Петърница. В югоизточния край на защитената местност се намират останки на антична крепост.

ПЗ “Студенец” е красив каньон по средното течение на р.Вит. Защитеният природен обект е с множество разнообразни карстови форми. Интересна е и двуетажната пещера “Гинината”, обявена за ПЗ.

ЗМ “Пожара” се намира в землището на с.Борислав и **ЗМ “Вълчитрънската гора”** нахояща се край с.Вълчитрън.

ЗМ “Ормана” е с площ от 2ха и се намира в землището на с.Староселци.

ПЗ “Хайдушката пещера” се намира в м.”Скока”, нахояща се в с.Девенци.

ЗМ Мариновец в землището на с.Лепица, **ЗМ “Голият връх”** и **ЗМ “Дреновица”** в землището на с.Сухаче, **ЗМ “Пипра-Калето”** в землището на с.Телиш.

ПЗ “Тектонски гребен Калето”-край с.Реселец е характерно пропадане с много скални образувания, пропасти и пещери. По протежение на 300м има образуван пролом, от двете страни на който съществуват отвесни скали с височина над 100м. В защитената територия има и останки от старинна крепост-градище, развалини от зидове и кули, а в скалите има издълбана скална църква. **ПЗ “Скока”** в с.Реселец е водопад на р.Белилка с пад на водата 9.1м. **ПЗ “Скалните кукли”** в с.Реселец обхваща естествени скални образувания- “Свинкса”, “Портата”, “Бутилката”, “Замъка”, “Петела”, които придават характерен изглед на пейзажа.

ПЗ “Седларката-скален мост” с площ от 0.5ха, нахояща се в м.”Езерото” край с.Ракита.

ЗМ “Генджов геран” е единствената в района на Община Гулянци естествена вековна гора от летен дъб. Дърветата са на възраст около 200 години и са със среден диаметър на ствола над 1.2м. Някои екземпляри са на възраст около 500 години.

ЗМ “Червения бряг” край с.Долни вит е естествено находище на обикновен сладник. **ЗМ “Катината”** край с.Загражден е находище на ракитица.

ЗМ “Тараклъка” е естествена вековна гора от летен дъб и дева круша, разположена до с.Градище, на площ от 350ха.

ЗМ “Елията” край с.Бацова махала, съхранява характерна естествена крайречна гора с отделни вековни дървета на площ от 300 декара.

ЗМ “Плавала” е с площ от 28.1ха в землището на с.Никопол. В **ЗМ “Плавала”** се намира и **ПЗ “Скалната църква”** обявена с цел опазване на забележителния ландшафт. **ПЗ “Пещера “Нанин камък”** е с площ 2.6ха край с.Муселиево.

Изводи:

- На територията на област Плевен има единични замърсени територии, най-сериозното от които е в района на нефтопреработвателното предприятие “Плама”;
- Не е окончателно решен проблема с битовите отпадъци;
- Липсата на пречиствателни станции за питейни и отпадни води, не е решен навсякъде;
- Наблюдаваните екопараметри са в границите на допустимите стойности, с изключение общата запрашеност в някои райони на г.Плевен и уличния шум в определени часове на деня;

7 УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА

Устройството на териториите се изразява чрез пространствена връзка между населението, работните места и инфраструктурните съоръжения. Компоненти на структурата са: проци на жилищно строителство, изградени работни съоръжения, улици, енергийни мрежи и други инфраструктурни обекти. Различните заселени територии се различават по местоположение, големина, значение и гъстота. В процеса на териториалното устройство освен властите участват и гражданите, които определят структурата на заселване чрез избора си на местоживеене, месторабота и т.н. и предприемачите-чрез решението си за инвестиране в дадения регион.

Териториалното устройство преследва следните цели:

- ◆ Устойчиво развитие на териториите, за да се съхранят естествените условия за общо съжителство на бъдещите поколения;
- ◆ Еднакво качество на живот в различните територии;
- ◆ Засилване на собствения потенциал. Различните територии имат различни силни и слаби страни. Те се познават най-добре от местните жители и следва да бъдат рационално използвани;
- ◆ Териториалното устройство се нуждае от актуална информация. Политиката за устройство на териториите изисква постоянно наблюдение на пространството и актуална информация за това, кои фактори оказват върху него.

Концентрираните територии, каквато е г.Плевен, с техните обвързани области представляват двигатели за растеж. Териториалните проблеми, въпросите за опазване на ресурсите, както и транспортното регулиране по правило не могат да се решават на ниво община, а в регионална връзка, на междообщинско ниво.

Област Плевен има в състава си единадесет общини със 123 населени места, 14 от тях са градове. Населените места са равномерно разположени по цялата територия на областта.

Градовете, според градоустройствената класификация попадат в следните групи:

- над 100 000-Плевен;
- над 10 000-Левски, Червен бряг и Кнежа;
- от 5 000 до 10 000-Белене и Долни Дъбник;
- под 5 000-Гулянци, Долна Митрополия, Никопол, Искър и Пордим;

Степента на урбанизация е под средната за страната с 6 пункта. Градовете под 5 000 жители са разположени в селскостопански райони, с изключение на Никопол са обявени за градове през 70-те години и са селскостопански по характер и начин на живот.

Селищната мрежа е балансирана, центровете на общини са равноотдалечени от селските населени места. Това е добра база за усъвършенстване на връзките между тях. Разположението на малките градове в областта, главно в селскостопански райони е възможност за развитие на мрежата от малки и средни предприятия свързани главно със селскостопанско производство, и с предоставяне на услуги свързани с това производство, каквато е и общоевропейската политика.

На територията на областта, почти в нейния център е разположен единствения голям град-областният център-Плевен, а около него равномерно са разположени малките градове,

центрове на общини. Единственото изключение е Долна Митрополия, разположена твърде близо до областния център и далече от периферията на самата община.

Индустриализацията на старите градове-Плевен, Червен бряг, Левски, Кнежа и Никопол, е била съпроводена с устройствени проблеми, било заради екстензивния принцип, било заради времеви недостиг. Наложено е завземането на земеделски земи за производствени зони и жилищни комплекси, нарицателен пример за това е построяването на нефтената рафинерия “Плама”. В резултат на тези процеси са натрупани много проблеми нерешени досега, свързани с благоустрояването на новозавзетите територии, особено в жилищните зони.

Производствени зони: за построяването на промишлените предприятия около Плевен са обособили две производствени зони: източна и западна, чиято площ е по-голяма от площта на жилищните.

Реституцията, приватизацията и необходимостта от реструктуриране, свързано с тези процеси и технологичното обновление, създава не само технологични но и устройствени и архитектурно-строителни проблеми. Мегаломанията и разточителството при тяхното строителство, не дават възможност за обновление и енергийна ефективност, това пречи на привличането на инвеститори, предпочитат строителство на “зелено”, значително по изгодно от обновлението на наличната и предлагана база.

Жилищни комплекси: в мнозинството си те са изградени от едропанелни сгради. Такива комплекси има в Плевен-“Дружба” и “Сторгозия”, в Червен бряг-“Победа”, в Белене-“Димум” и централната градска част. Тези сгради се нуждаят от саниране и рехабилитация, за което собствениците не разполагат с необходимите средства. Проблем са реститутираните терени в междублоковите пространства, чиито собственици желаят застрояване, което изяжда и без това недостатъчните зони за озеленяване.

Техническа инфраструктура: липсата на средства от страна на общините за изграждане на нови и поддръжка на вече изградените елементи на техническата инфраструктура: водоснабдяване, канализация, топло-снабдяване, енергоснабдяване и транспортна система, е сериозен проблем, затрудняващ функционирането на градските системи. В голяма част от населените места уличната мрежа и благоустройство им са в незадоволително състояние. В малките градове проблем са нерегламентираните сметища.

Решаването на проблемите на урбанистичното развитие е непосредствено свързано с устройственото планиране на територията на областта. Плановите на населените места и техните централни градски части са остарели и неактуални след реституционните процеси. Техните частични изменения на парче са порочна практика, която създава сериозни проблеми на управлението на процесите. Създаването на нов кадастър и нови планове за регулация и застрояване е неотложна необходимост. От особено важно значение е изготвянето на нов общ устройствен план на Варна в разширен териториален обхват.

В бъдещото развитие на областта от особено важно значение ще бъде да се тушират неблагоприятните процеси на диспропорцията между центъра и периферията и да се разширява и засилва влиянието на областния център върху останалите населени места в областта чрез подобряване на транспортния и комуникационен достъп до услугите и културата, които предлага големият град. Малките градове – центрове на общини имат своите шансове за превръщането им в опорни центрове на селищната мрежа, обслужващи селските населени места, като по този начин се подобри връзката “град-село” в унисон с европейските политики за социално и териториално сближаване.

SWOT АНАЛИЗ

Изводите направени в аналитичната част при оценката на икономическата и социална среда, човешките ресурси, екологията и инфраструктурата, идентифицират силните и слаби страни на Плевенска област, както и благоприятните възможности и потенциални заплахи дължащи се на външната среда.

ВЪТРЕШНИ ФАКТОРИ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
1. Благоприятни условия за земеделие: плодородна земя, подходящ климат, традиции, изградени хидромелиоративни системи; 2. Голям относителен дял на обработваема земя от висока категория; 3. Висока степен на преработка на произвежданата селскостопанска продукция; 4. Равномерно развита мрежа от малки градове по цялата територия на областта; 5. Изградена транспортна мрежа; 6. Добре развита електрое-нергийна система; 7. Висок дял на централно-отоплените жилища; 8. Стабилен растеж на БВП и БДС; 9. Богато историческо наследство; 10. Традиции в културата, образованието и научните изследвания; 11. Добре обезпечена система на здравеопазването; 12. Развита образователна система; 13. Добра жилищна обезпеченост; 14. Сравнително висок индекс на човешко развитие;	1. Големи вътрешнообластни различия по линията «център-периферия»; 2. Остаряло технологично оборудване и ниска производителност на труда; 3. Ниска инвестиционна активност; 4. Остаряла и недобре поддържана техническа инфра-структура; незиградена канализационна мрежа във всички населени места; 5. Неизградени пречиствателни съоръжения; 6. Трансгранично замърсяване; 7. Недостиг на питейна вода; 8. Маргинализирани ромски общности; 9. Спад в качеството на образованието; 10. Ниска покупателна способност на населението; 11. Недостатъчен административен капацитет за разработване и управление на проекти; 12. Негативни демографски процеси; 13. Слаба активност на обществеността при решаване на значими проблеми от областно и общинско значение;

ВЪНШНИ ФАКТОРИ

БЛАГОПРИЯТНИ ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
1. Изграждане на АЕЦ “Белене”; 2. Преминаващия през областта магистрален газопровод е гаранция за успешна газификация; 3. Решаване на проблема с питейната вода чрез изграждане на нови обекти; 4. Решаване проблема с твърди битовите отпадъци чрез изграждане на нови депа; 5. Привличане на чужди инвестиции; 6. Възможности за използване на финансовите инструменти на ЕС; 7. Стабилност на макро-икономическите параметри; 8. Обща политическа стабилност;	1. Демографски срив, емиграция на икономически активното население и влошаване качествата на работната сила; 2. Непригодност на пазара на труда към новите предизвикателства-дефицит на едни и излишък на ненужни специалности; 3. Продължаване на деиндустриализацията и закриване на предприятия; 4. Засилване на вътрешно-областните различия; 5. Дезангажиране на държавата от проблемите на селското стопанство; 6. Природни бедствия; 7. Политическа нестабилност;

9.Подобряване на техническата инфраструктура;	8.Нереализиране на национални инвестиционни проекти в инфраструктурата;
---	---

Получените резултати на SWOT анализа очертават профила на област Плевен и дават възможност да се набележат стратегическите цели и приоритети за развитието и. Стратегията се основава на силните страни и благоприятните възможности, чрез които да се преодолеят слабостите и заплахите.

1 ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ОБЛАСТ ПЛЕВЕН

Област Плевен да се превърне в район на висок икономически растеж, ефективна, високотехнологична, стабилно развиваща се икономика, осигуряваща просперитет и условия за пълноценна изява на всички, в хармонична жизнена среда, сред запазени природно и културно-историческо наследство.

2 ГЛАВНА ЦЕЛ:

Постигане на устойчиво и балансирано социално-икономическо развитие на област Плевен за периода до 2015 г.

Дефинирането на такава цел от една страна, се основава на изведените от икономическия анализ, стратегическите предимства, характеризиращи се с възможностите за:

- структуриране на енергетиката като нов отрасъл на регионалната икономика, което ще доведе до нарастване на БВП;
- надграждане върху силното развитие на аграрния сектор чрез разнообразяване и модернизиране на стопанските дейности и икономическо свързване на аграрните субекти;
- разширяване на икономическа база, което да доведе до ускорена технологична модернизация и до разширяване на отрасловия и продуктов профил на регионалната индустрия ;
- използване на високия научен капацитет и специализиран човешки потенциал за постигането на висока и продуктивна заетост;

От друга страна, с високия и устойчив растеж целим, балансирано развитие на всички общини чрез прилагане на диференциран подход за социално-икономическото развитие на всяка община, отчитайки специфичните ѝ особености и възможности. Това ще допринесе за постигането на следните резултати:

- Икономически растеж в група общини, което да създаде естествена среда за догонващо развитие в общините от изостаналите гранични и селски райони;
- Изпреварващо развитие на структуроопределящите и стратегически за област Плевен икономически направления, чрез внедряване на нови технологии и инвестиции в човешките ресурси;
- Намаляване на различията в социално-икономическото развитие на общините в област Плевен, чрез подобряване на икономическите условия и инвестиционните процеси;
- Максимално използване възможностите за развитие в СЦПР чрез сътрудничество и партньорство - база за конкурентноспособност на местната икономика в плановия район и на национално ниво.

ДОПУСКАНИЯ:

Развитието на Плевенска област за разглеждания период 2007-2015г. ще продължи в посока на нарастване на БВП и благосъстоянието на населението, чрез разкриване на нови възможности за стопанско развитие.

Ще се запази политическата и макроикономическа стабилност, няма да се появят сътресения влияещи отрицателно на бизнеса и цялостния имидж на страната.

Република България ще стане член на Европейския съюз.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

- Брутен вътрешен продукт на глава от населението от 3447лв. да достигне **7784лв.** за края на периода;
- Равнище на производителността на труда-от 14 020 да достигне **28 101лв.** края на периода;
- Среден годишен растеж-**8.5%**;
- Равнище на износа- **1.8%** от общия износ на страната;
- Равнище на заетост-увеличение с **12%** спрямо 2003г.
- Равнище на безработицата-**7%** в края на периода;
- Потребление на вода на човек от населението – да достигне нивото на средноевропейското потребление;
- Поливни площи-да достигнат **800 000** декара;
- Рехабилитирани пътища от републиканската пътна мрежа-**480км.**
- Рехабилитирани общински пътища – **650км.**
- Изграден участък на АМ «Хемус» на територията на област-Плевен;
- Изградени пречиствателни станции за отпадни води/ПСОВ/-**176р.**
- Рехабилитирани съществуващи и изградени нови водопроводни клонове-**390км.**
- Рехабилитирани съществуващи и изградени канализационни клонове-**98км.**

3 СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Стратегическите цели ще бъдат постигнати с комплекс от специфични цели, приоритети и мерки за развитие на Плевенска област в съзвучие с Националната стратегия за регионално развитие, Регионалният план за развитие на СЦПР и е съобразена с плановете за развитие на общините. Това ще осигури инициативност на стопанските субекти и местните власти да разкрият и оползотворят своите икономически възможности и да проектират агресивна икономическа политика, основана на знанието и интеграцията с националната и европейска икономика.

–Постигане на икономически растеж и повишаване на конкурентноспособността на икономиката в област Плевен;

–Развитие и модернизация на инфраструктурата осигуряващи условия за растеж;

–Подобряване на привлекателността и качеството на живот в област Плевен, при запазване на регионалната идентичност;

–Укрепване на институционалния капацитет на местно и регионално ниво за успешно социално икономическо развитие;

3.1 СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1

**ПОСТИГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ И ПОВИШАВАНЕ
КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТТА НА ИКОНОМИКАТА НА ОБЛАСТ ПЛЕВЕН**

3.1.1 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1:

Обновяване отрасловата структура на регионалната икономика за значително увеличаване приноса на Област Плевен към формирането на по-висок дял от БВП на плановия район и страната

3.1.1.1 ПРИОРИТЕТ 1.

Доизграждане на АЕЦ-Белене и прилежащата инфраструктура;

3.1.1.2 ПРИОРИТЕТ 2.

Динамично развитие на енергетиката като нов икономически отрасъл в Област Плевен;

3.1.1.2.1 **Мярка 1. Изграждане на нови енергийни източници и принадлежаща инфраструктура**

- Изграждане на вятърни паркове за производство на електрическа енергия;
- Изграждане на хидрокинематични електроцентрали на реките Дунав и Искър;
- Изграждане на инсталации от слънчеви колектори и когенератори;

3.1.1.2.2 **Мярка 2. Производство на енергийни суровини**

- Изграждане на инсталации за получаване на биодизел от етерично-маслени култури;
- Изграждане на инсталации за производство на биогаз;

3.1.1.2.3 **Мярка 3. Създаване на условия за прилагане на система за енергийна ефективност**

- Разработване на областна програма за енергийна ефективност;
- Разработване на областен план за газифициране на битови и производствени обекти;

3.1.1.3 ПРИОРИТЕТ 3.

Ускорено развитие и модернизирание на аграрния сектор.

3.1.1.3.1 **Мярка 1. Утвърждаване на Област Плевен като мощен зърнодобивен център**

- Рекултивиране на 7 % пустеещи земеделски земи за постигане на 100 % използваемост на земеделските площи в област Плевен до 2008 г.
- Въвеждане на високопродуктивни сортове за увеличаване на добивите от единица площ;
- Въвеждане на нови технологии за механизизирана обработка на земеделската земя;
- Увеличаване дела на техническите култури:
 - Разширяване производството на рапица като суровина с най-висок рандеман за добиване на растително масло за бита и като суровина за производството на биодизел;
 - Увеличаване на площите с високопродуктивни сортове слънчоглед;

3.1.1.3.2 **Мярка 2. Развитие на конкурентно растениевъдство**

1. Възраждане на лозарството като традиционен и структуроопределящ селскостопански подотрасъл:
 - Увеличаване на площите, подобряване на сортовия състав и увеличено производство на винено и десертно грозде;
 - Проучване на успешни практики и внедряване на нови технологии за ускорено развитие на лозарството;
 - Привличане на инвестиции за създаване на нови лозови насаждения от висококачествени сортове;
 - Привличане на съвместими фирми за изграждане на винарни и разработване на проекти за съчетаване на лозарството с *винен туризъм*;

2. Преструктуриране на зеленчукопроизводството:

- Изграждане на модулни стопанства в райони с естествени и изкуствени водоизточници;
- Постигане на баланс между търсенето и предлагането на пресни зеленчуци чрез развитие на борсовата и тържищна търговия;
- Насърчаване специализираното /оранжерийно/ производство на качествена продукция;

3. Възстановяване развитието на традиционното овощарство;

- Обновяване на съществуващите масиви от ябълки, праскови, сливи, череши и вишни;
- Свързване на дребни и едри производители с преработвателни фирми от региона и плановия район с цел повишаване на добивите и увеличаване на площите;

3.1.1.3.3 Мярка 3. Развитие на модерно животновъдство

- Подобряване физическата среда за развитие на фермерството;
- Селектиране на висококачествени породи и въвеждане на нови технологии за тяхното отглеждане;
- Изграждане на система за окачествяване на продукцията по стандартите на ЕС;
- Подобряване на ветеринарния и зоотехническият контрол за успешно интегриране в европейския пазар;
- Приоритетно развитие на пчеларството в екологично запазените райони;

3.1.1.3.4 Мярка 4. Устойчиво възстановяване и експлоатация на рибните ресурси

- Насърчаване на рибовъдството и грижите за възпроизводство на рибните ресурси в региона;
- Изграждане на генофондови обекти за възпроизводство на маточни и ремонтни стада за запазване на ценните риби в река Дунав и областните водни басейни;
- Създаване на условия за изграждане на рибна борса и съоръжения за преработка и съхранение на риба и рибни продукти;

3.1.1.4 ПРИОРИТЕТ 4.

Насърчаване създаването и разширяването на МСП

3.1.1.4.1 Мярка 1. Подобряване на условията за развитие на предприемаческата енергия и достъпа до капитали в изостаналите гранични и селски райони

- Насърчаване участието на МСП в европейски и други образователни програми за организиране и управление на собствен бизнес;
- Улесняване на лицензионните, разрешителните и регистрационните режими;
- Подобряване на административните услуги за бизнеса при наемането на персонал;
- Улесняване достъпа до капитал при стартирането на самостоятелен бизнес;
- Насърчаване създаването на МСП за преработване на селскостопанска продукция;

3.1.1.4.2 Мярка 2. Подкрепа за ускорено технологично развитие на индустриалните общини

- Разработване на механизъм за трансформиране на съществуващите научно – изследователските институти в технологични центрове за съвместно разработване с фирмите на пазарно ориентирани технологични проекти;
- Изграждане на единен регионален център за изследвания, технологии, иновации и агресивен маркетинг;
- Подкрепа на публично-частното партньорство за развитието и трансфера на нови технологии;

- Популяризиране и подпомагане участието на МСП в програми за повишаване на квалификацията на работния персонал при въвеждане на нови технологии;
- Съдействие при привличането на инвестиции за изграждане и развитие на технологични паркове и инкубатори за МСП;

3.1.1.4.3 **Мярка 3. Подобряване на финансовата среда**

- Участие на МСП в програми за усвояване на малки грантове;
- Създаване на регионален гаранционен фонд на база на Националния гаранционен фонд;
- Създаване на регионален инвестиционен фонд;
- Популяризиране на банковите финансови инструменти и схеми за микрокредитиране;

3.1.2 **СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2.**

Изграждане на бизнес мрежи и регионални клъстери

3.1.2.1.1 **Мярка 1. Създаване на благоприятна среда за развитие на клъстери**

- Насърчаване изграждането на базова социална инфраструктура за развитие на клъстери;
- Насърчаване изграждането на бизнес-мрежи (в сферите на доставките, услугите, производството, транспорта, пазарите и клиентите), допринасящи за развитието на основните продукти в региона;
- Насърчаване развитието на научния и образователен капацитет за обогатяване на технологичната и продуктовата структура на фирмите, обвързано с повишаване капацитета на човешките ресурси;

3.1.2.1.2 **Мярка 2. Разработване регионална програма за въвеждането на клъстерен подход и развитието на клъстери**

- Проучване на опита от съвместната работа между НПО, фирми и институции;
- Проучване на потенциала за изграждане на клъстери;
- Прилагане на подхода „Обществен форум“ за избор на клъстер и разкриване на възможности за неговото изграждане;
- Изграждане на общност за анализ, планиране и разработване на план за действие;
- Създаване на условия за избор на комитет за управление и форма на институционализиране и провеждане на учредителен форум;

3.2 **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ №2**

РАЗВИТИЕ И МОДЕРНИЗАЦИЯ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА, ОСИГУРЯВАЩА УСЛОВИЯ ЗА РАСТЕЖ И ЗАЕТОСТ

Инвестиционната привлекателност и конкурентноспособност на Плевенска област се ограничава от съществуващите инфраструктурни недостатъци. Тяхното преодоляване ще повиши потенциала за развитие на Областта. Самото изграждане на инфраструктурата и нейната поддръжка, освен последващия ефект за привлекателност и конкурентноспособност е пряк източник за разкриване на работни места.

3.2.1 **СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1: Развитие на базовата техническа инфраструктура;**

Не доброто състояние на базовата техническа инфраструктура, с изключение на отделни участъци, е характерно за повечето области в страната, в т. число и за Плевенска област. Нейното подобряване ще се отрази на всички сектори на икономиката.

3.2.1.1 **Приоритет 1:**

Развитие на транспортната инфраструктура;

Подобряването състоянието на пътищата от републиканската пътна мрежа, особено второ- и третокласната, и на общинските пътища е основополагащо за преодоляване на редица проблеми, вкл. заетостта и миграцията.

3.2.1.1.1 Мярка 1. Изграждане на нови участъци, рехабилитация и поддръжка на пътищата от републиканската пътна мрежа:

- Изграждане на Автомагистрала „Хемус” на територията на област-Плевен;
- Изграждане на Южно обходно трасе на г.Плевен, във връзка с увеличаване на транспортния поток по посока „Север-юг”;
- Изграждане на Западно обходно трасе за транспортния поток София-Ловеч;
- Изграждане на обходни трасета на пътищата от I и II клас на републиканската пътна мрежа около общинските центрове и някои населени места;
- Рехабилитация на пътищата от републиканската пътна мрежа-I, II, и III клас, за да се достигнат технически характеристики, гарантиращи висока скорост и сигурност на пътуване;
- Рехабилитация на път II-34 с оглед преминаването му в по-висок клас, първи;
- Изграждане на пътническо пристанище на р.Дунав-транспортен коридор №7;

3.2.1.1.2 Мярка 2. Рехабилитация и поддръжка на пътищата от общинска пътна мрежа:

- Подобряване състоянието на пътната мрежа, чрез планови ремонти;
- Подобряване състоянието на уличната мрежа в населените места;
- Изграждане на обходни маршрути за облекчаване на пътнито-потока през населените места;
- Изграждане на пътища до природни и културно-исторически забележителности, за поощряване на туризма;

3.2.1.1.3 Мярка 3. Модернизация и реконструкция на железопътната инфраструктура:

- Подобряване състоянието на железопътната мрежа чрез капитални ремонти за постигане на заложените скоростни характеристики;
- Саниране и реконструкция на приемните здания на ЖП гарите за създаване на комфорт на пътуващите;
- Въвеждане на електронни системи за продажба на билети;

3.2.1.2 Приоритет 2:

Развитие на водностанопанската инфраструктура

3.2.1.2.1 Мярка 1. Изграждане на допълнителни съоръжения за преодоляване недостига на питейна вода, причина за режимно ползване на водата:

- Изграждане на комплекс „Черни Осъм”;
- Питейно водоснабдяване чрез сондажни кладенци;
- Направа на допълнителни водохващания, в т.ч. кладенец “Раней” за решаване водоснабдяването с питейна вода на г.Никопол и Общината.

3.2.1.2.2 Мярка 2. Доизграждане на нови участъци, реконструкция на съществуващата водопреносна мрежа за намаляване загубите на питейна вода:

- Изграждане на нови колектори и участъци от водопроводната система;
- Ремонт и подмяна на тръбната мрежа на водоснабдителните съоръжения;
- Изграждане на пречиствателни станции за питейна вода;

3.2.1.2.3 Мярка 3. Преструктуриране на поливната инфраструктура и изграждане на нови съоръжения;

- Възстановяване на напоителните системи чрез публично-частно партньорство;
- Проучване и картиране на микрорайоните подходящи за гравитачно напояване;
- Методическа, информационна и организационна помощ за създаване на сдружения за напояване;

3.2.1.3 Приоритет 3:

Развитие на енергийната инфраструктура

3.2.1.3.1 Мярка 1. Осигуряване на съвременна и сигурна електропреносна мрежа:

- Реконструкция и изграждане на нови участъци на мрежите ВН и СН за осигуряване на постоянни технически параметри на захранването;
- Изграждане на нови ТП и разширяване на мрежите ниско напрежение в населените места;
- Изграждане и рехабилитация на енергийни мрежи, осигуряващи икономическото развитие на зоните за бизнес;

3.2.1.3.2 Мярка 2. Създаване и прилагане на системи за енергийна ефективност:

- Създаване и прилагане на стратегии и програми за енергийна ефективност за намаляване разходите в публичния сектор;
- Въвеждане на енергоспестяващи системи;
- Повишаване ефективността на общинското електропотребление чрез въвеждане на енергоспестяващо улично осветление;
- Насърчаване изграждането на съоръжения за използването на възобновяеми енергийни източници: енергия на вятъра, енергия на биомасата, слънцето и водата;

3.2.1.3.3 Мярка 3. Газификация на промишлеността и бита:

През територията на област Плевен преминава магистрален газопровод, което предвид растящите цени на петрола и дериватите му е неocenимо предимство за привличането на нови инвестиции, постигане на по-добър икономически ефект в сравнение с традиционните енергоизточници, така и до премахване на вредните. Това може да се постигне чрез:

- Изграждане на трансграничен газопровод от Румъния за доставка на природен газ на Общини Никопол и Гулянци;
- Развитие на газоразпределителна мрежа на ниско налягане на територията на областта, като евтина и екологична алтернатива за отопление и поетапно включване на обществени, частни и битови абонати;
- Изграждане на инсталации за пълнене на контейнери със сгъстен природен газ;

3.2.1.4 Приоритет 4:

Развитие на съобщителната система

Развитието на която и да е сфера на обществения живот е невъзможно без наличието на модерни комуникации. Осигуряването на качествени комуникационни услуги ще се постигне чрез поредица от мерки и дейности, включващи, както изграждане на комуникационна инфраструктура осигуряваща въвеждането на иновационни технологии и средства за електронна обработка и обмен на информация, така и подготовка на кадрите необходими за тяхната експлоатация.

3.2.1.4.1 Мярка 1. Достигане на по-качествени параметри на комуникационно-информационното осигуряване на населението от Плевенска област:

- Подобряване материалната база и софтуера в училищата и читалищата, чрез оборудване на интернет клубове за въвеждане на информационни и комуникационни технологии на всички нива на образование;
- Уплътняване покритието на област Плевен с мобилни връзки от III и IV поколение;
- Създаване на умения в населението, свързани с новите информационни и комуникационни технологии;
- Разширяване достъпа до он-лайн публични и бизнес услуги;

3.2.2 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2: Развитие на екологичната инфраструктура;

3.2.2.1 Приоритет 1.

Развитие на системата за управление на отпадъци

3.2.2.1.1 Мярка 1. Прилагане на Европейските системи за управление и обезвреждане на отпадъците:

- преодоляване на последствията от стари замърсявания, премахване на нерегламентирани сметища и рекултивация на райони с промишлено замърсяване;
- разширяване на системата за организирано сметосъбиране и въвеждане на разделно събиране на отпадъците; оптимизация на съществуващите и изграждане на нови депа за твърди битови отпадъци и тяхното рационално управление;
- изграждане на нови регионални депа за твърди битови, строителни, болнични и опасни отпадъци, центрове за рециклиране;
- изграждане на инсталация за изгаряне на опасни болнични отпадъци;

3.2.2.2 Приоритет 2.

Подобряване системата за събиране и обезвреждане на отпадъчните води

3.2.2.2.1 Мярка 1. Въвеждане на Европейските норми за отвеждане и пречистване на отпадни води:

- Изграждане на канализационни системи на населените места в които няма такива;
- Доизграждане на нови участъци от мрежата в градовете за покриване на цялата им територия;
- Реконструкция и модернизация на съществуващата канализационна мрежа;
- Реконструкция на ПСОВ на г.Плевен;
- Изграждане на ПСОВ във всички селища с население над 10 000 жители, до 2010 година и над 2000 до 2013 година;
- въвеждане на ефективен контрол върху замърсяването на водите, почвите и въздуха, включително и трансграничното замърсяване;

3.2.2.3 Приоритет 3.

Предотвратяване на рискове

- Разработване и прилагане на планове за управление на природни рискове;
- Разработване на изследователски проекти за оценка на риска по бреговата зона на р.Дунав и в други райони със свлачищна дейност;
- Реализация на програми за превенция и укрепване на свлачища по брега на р.Дунав и в районите с активни геодинамични процеси;
- Корекции на реки, изграждане на нови и рехабилитация на съществуващи брегови съоръжения за предпазване от вредното въздействие на водите;

3.2.3 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.3: Развитие на бизнесинфраструктурата;

Реализацията на приоритета за устойчиво местно икономическо развитие, което да задържи населението в областта и да изравни икономическите различия между единатесетте общини на област Плевен е немислимо без подобряване на бизнесинфраструктурата.

3.2.3.1.1 Мярка 1. Създаване на условия за разширяване достъпа до пазари и услуги

- Обособяване на търговски зони;
- Изграждане на „ЕСПО център“;
- Изграждане на технологични и производствени паркове;
- Подкрепа при създаването на експериментални бази и центрове;
- Изграждане на земеделска борса за плодове и зеленчуци за повишаване качеството на предлаганите селскостопански продукти и съкращаване пътя до пазара в полза на производителите;

3.2.3.1.2 Мярка 2. Разширяване и обновяване на техническата инфраструктура за окачествяване на произведената продукция

- Изграждане на лаборатории за сертифициране на пресни и преработени селскостопански продукти;
- Модернизиране на специализираните лаборатории и изграждане на нови за обследване и анализ на условията за производство и готовата продукция;
- Изграждане на центрове за съхранение качеството на произведената продукция;

3.3 СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3:

ПОДОБРЯВАНЕ НА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТТА И КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ В ОБЛАСТ ПЛЕВЕН ПРИ ЗАПАЗВАНЕ НА РЕГИОНАЛНАТА ИДЕНТИЧНОСТ

3.3.1 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1:

Повишаване на уменията на човешкия ресурс за по-висока приспособимост към икономическите и социалните промени на месно и регионално ниво

3.3.1.1 ПРИОРИТЕТ 1:

Ускоряване адаптирането на образователния и обучителния процес към процеса на местно икономическо развитие

3.3.1.1.1 Мярка 1. Повишаване качеството на образователния процес

- Подобряване на базисната инфраструктура и хармонизирането ѝ във всички селища на областта;
- Внедряване и пълно използване на ИКТ в образователния процес;
- Оптимизиране, обновяване и разширяване на образователната структура за подготовка на специалисти със средна, по-висока и висша квалификация, необходими на местната икономика;

3.3.1.1.2 Мярка 2. Разширяване на възможностите за продължаващо професионално обучение

- Създаване на условия за включване на повече формални и неформални институции за предоставяне на „продължаващо професионално обучение“;
- Създаване на модерна регионална информационна система за професионално насочване и информация към лицензираните центрове за професионално обучение;

- Постигане ефективност на взаимодействието и координацията между институциите, ангажирани с „*продължаващо професионално обучение*”;
- Повишена осведоменост на наетата работна сила за продължаващо професионално обучение, предоставяно от работодателите;

3.3.1.1.3 Мярка 3. Изграждане на система за взаимодействие между бизнеса, изследователските институции и институциите за подготовка и преквалифициране на работната сила за потребностите на регионалната икономика

- Създаване и поддържане на база данни за потребностите на бизнеса от квалифициране и преквалифициране на работната сила;
- Разработване на цялостна програма за непрекъснато професионално обучение и преквалификация;
- Разширяване на възможностите за провеждане и обвързване на стажове, производствени практики, усвояване на занаяти, художествен опит и допълнителни умения на студенти и ученици в реални условия;

3.3.1.2ПРИОРИТЕТ 2:

Разширяване пазара на труда за постигане на висока заетост и всеобхватна интеграция на териториалните общности

3.3.1.2.1 Мярка 1. Подобряване дейността на бизнес сектора:

- Подобряване на производството и/или управлението на фирмите чрез въвеждането на нови технологии и процеси на управление;
- Подкрепа на съществуващите предприятия с висок темп на развитие и потенциал за увеличаване на работните места;
- Осъществяване на целенасочена политика за осигуряване на достъп до външни пазари;

3.3.1.2.2 Мярка 2. Увеличаване предлагането и търсенето на пазара на труда.

- Въвеждане на система за периодични проучвания и отразяване на индивидуалните желания за заетост на безработните;
- Разработване на система за стимулиране на работодателите при създаване на устойчиви работни места, включително и преференции за насърчаване на териториалната мобилност на работната сила;
- Разширяване формите за гъвкава заетост за учащи младежи, майки с малки деца, по-възрастни работници и служители, хора с увреждания;
- Разработване на регионална програма за осъществяване на по-тясна зависимост при търсенето на работна сила съобразно общото състояние на икономиката, сезонните фактори и развитието на субсидираната заетост;

3.3.1.3ПРИОРИТЕТ 3:

Намаляване риска от изпадане в бедност и максимално ограничаване на социалната изолация

3.3.1.3.1 Мярка 1. Намаляване на социалната изолация чрез образователни програми

- Промяна на модела за грижа към целевите групи чрез внедряване на специализирани модули за образование и обучение;
- Изграждане на умения за усвояване на модели за институционална и публична култура от малцинствените общности;
- Включване на сдруженията и НПО на рисковите групи в процеса на консултиране и внедряване на успешни социални практики за подобряване състоянието на хората в бедност и социална изолация на местно и регионално ниво;

- Увеличаване ролята на образователната система в борбата срещу зависимостта от хора, вещи, медикаменти, алкохол, дрога и др.

3.3.1.3.2 Мярка 2. Разширяване възможностите за заетост чрез прилагане на програми за стимулиране на социалната активност и подобряване на трудовите навици

- Въвеждане на регионална система за оценка на бедността;
- Гарантиране на социалната защита на уязвимите групи чрез по-добра целенасоченост на социалните помощи;
- Разкриване на възможности за пренасочване на ресурсите за социално подпомагане към хората, които имат най-голяма нужда от тях;
- Намаляване на пасивните потребители на социални помощи чрез насърчаване развитието на трудовите навици на подпомаганите лица;
- Насърчаване на работодателите да наемат хора в неравностойно положение;
-

3.3.1.3.3 Мярка 3. Създаване на информационни и комуникационни модели за социална интеграция

- Популяризиране, запазване и развитие на самобитната култура и традиция на етносите чрез изграждане на културни центрове за съвместна работа в мултиетническа среда;
- Насърчаване на различните медии в областта за участие в разработването и прилагането на единна политика за представяне на културните специфики на етническите общности;
- Изграждане на обществена система, осигуряваща достъп до информационни и комуникационни услуги на хора в неравностойно положение;

3.3.2 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3. 2:

Подобряване на жизнената среда за изравняване стандарта на живот в населените места

3.3.2.1 ПРИОРИТЕТ 1:

Интегрирано градско развитие и укрепване на взаимовръзките град-село за ускорено преструктуриране и развитие на териториалните общности

3.3.2.1.1 Мярка 1. Подобряване на градската среда:

- Разработване на програми за развитие на централните градски части в градовете на Област Плевен
- Разширяване и подобряване качеството на услугите за населението
- Актуализиране и ускорено изпълнение на устройствените планове на зелените зони и местата за отдих

3.3.2.1.2 Мярка 2. Възстановяване и обновление на градските райони и квартали:

- Подобряване на физическото състояние на жилищните сгради;
- Преглед и оцелка на незавършеното строителство на обществени, жилищни и производствени обекти и определяне на тяхното статукво;
- Повишаване достъпа и качеството на публичните услуги;
- Оптимизиране на транспортните връзки между периферията и централната градска част;
- Благоустрояване на местата, населявани от уязвими етнически групи, за премахване на гетата;

3.3.2.1.3 Мярка 3. Развитие на околностите на населените места в област Плевен

- Обособяване на активни зони за отдих и осигуряване достъпа до тях;

- Създаване на модерни индустриални зони в съответствие с икономическото развитие на местните икономики;

3.3.2.1.4 **Мярка 4. Развитие на селските райони**

- Отраслово разнообразяване на селскостопанското производство;
- Разработване на пакет от услуги за насърчаване и разкриване на МСП, свързани с преработването на селскостопанска продукция;
- Разработване на програми за комплексно обновление и благоустройство на малките населени места;
- Насърчаване използването на местните дадености за развитие на разнообразни форми на алтернативен туризъм;
- Обвързване на транспортните връзки с икономическото развитие и осигуряване мобилността на работната сила;
- Разширяване пакета и достъпа до публичните услуги;

3.3.2.1.5 **Мярка 5. Осигуряване на качествени здравни услуги за всички**

Усилията ще се насочат към подобряване здравето и увеличаване продължителността на живот. Наличието на Медицински университет и УМБАЛ-Плевен е предимство за гражданите от областта, което трябва да се използва максимално, чрез подобряване координацията между звената в системата на Спешна помощ и болничните заведения, с оглед осигуряване на равнопоставеност на всички в достъпа им до висококвалифицирана и компетентна здравна помощ, с приоритетна насоченост към изостаналите селски райони и малки населени места. С дейностите по

- Модернизация на базата и преоборудването на здравните заведения;
- Преструктуриране на неефективните здравни заведения;
- Реконструкция, модернизация и съоръженост на структурата на спешната помощ, в т.ч. модерна апаратура и обзавеждане;
- Оборудване и подобряване на материално-техническата база на медицинските пунктове за доболнична помощ в малките населени места;

ще се постигне качествена доболнична и спешна помощ и стоматологични услуги за всички.

По ниската продължителност на живот, сравнена с тази в ЕС, налага:

- Разработването на програми за превенция в здравеопазването;
- Разширяване на задължителните профилактични прегледи
- Разяснителна работа в областта диетологията и балансираното хранене, особено при децата;
- Модернизация на съществуващите и изграждане на нови спортни съоръжения и обекти;
- Обособяване на зони за масов спорт и възстановяване на базите за високо спортно майсторство;

3.3.2.1.6 **Мярка 6. Повишаване качеството на съществуващите и разкриване на нови социални услуги**

Качеството на социалните грижи за възрастни, инвалиди и деца, и достъпа до тях, е един от най-съществените фактори, който определя нивото на жизнения стандарт. Социалните домове на територията на област Плевен са крайно недостатъчни и на практика не можем да говорим за равномерно разпределена мрежа, а за единични бройки. Необходимо е чрез публично-частно партньорство да се увеличи предлагането на социални услуги, да се подобри тяхното качество, да се повиши разнообразието, с оглед възрастовата структура на населението и недостига на такива услуги.

- Изграждане на нови социални заведения, за възрастни хора и хора с ментални увреждания, чрез публично частно партньорство;
- Предоставяне на неизползвана и ненужна материална база за създаване на Хосписи и други социални заведения;

- Привличане на неправителствения сектор за разработване на програми и проекти за реализиране на тази мярка;

3.3.2.2 ПРИОРИТЕТ 2:

Запазване на социалната хармония на база добър обществен ред и повишена сигурност на гражданите

3.3.2.2.1 Мярка 1. Засилване на превантивната работа за ограничаване на противообщественните прояви

- Организиране на кампании, семинари и специализирани форуми за разясняване на трайните здравословни последици и обществената вредата от различните форми на зависимост;
- Повишаване информираността на подрастващите и участието им в учебни и социални програми, които да ги изолират максимално от рисковете за въвлечане в организирани престъпни групи;
- Създаване на специализирани центрове за осигуряване на индивидуални, семейни и групови консултации за пригодност и нормален социален живот;

3.3.2.2.2 Мярка 2. Повишено взаимодействие между силите осигуряващи реда и сигурността и обществените организации за постигане на обществена нетърпимост срещу нарушителите на реда

- Насърчаване участието на гражданите в опазването на обществения ред;
- Включване на НПО в системата от извън съдебни органи за борба с противообществени прояви;
- Организиране на регулярни срещи под егидата на Областния управител за повишаване координацията между звената, работещи в тази област;

3.3.2.2.3 Мярка 3. Повишено качество на дейностите, свързани с навременното осигуряване на специализирани помощи и адекватна закрила на населението

- Подобряване на условията и качеството на обучение на оперативните състави;
- Разширяване и модернизиране на материално техническата база, техническото оборудване и внедряване на GPS система;
- Подобряване на достъпа до нуждаещите се от съответна помощ чрез обновяване на системата за обозначаване на улици, жилищни и производствени сгради и технически съоръжения;
- Изграждане на съвременни центрове за спешни повиквания с единно ръководство и единен телефон;

3.3.2.3 ПРИОРИТЕТ 3:

Опазване и обогатяване на природното, историческото и културното наследство

3.3.2.3.1 Мярка 1. Повишаване ролята на природното и културното наследство за устойчивото развитие на област Плевен

- Създаване на мрежа между институциите за популяризиране и използване на природните, историческите и културните забележителности;
- Развитие на читалищата като съвременни духовни центрове за разпространение на информация, знания, успешни практики и съхранение на местните традиции;

Културното и културно-историческо богатство на България, в т. число и на област Плевен, е част от европейското културно разнообразие и неговото запазване и добро управление е в основата на устойчивото развитие на България до 2015 година. За устойчивото развитие на Плевенската култура трябва да се поощрява културното

разнообразие, да се улесни достъпа до културните ценности, да се развият в максимална степен възможностите на местните културни институти. Пълноценното използване на този ресурс може и трябва да носи добавена стойност, наред с другите сектори на икономиката, като за тази цел трябва:

- Да се подобри базата на културните институти, материално-техническа, на театри, музеи, читалища, галерии и църкви;
- Да се използва в максимална степен потенциала на местните представители в държавните, регионални и общински културни институти, за да се превърне културата в съвременен образователен и духовен център;
- Да се подпомага дейността и творчеството на местни дейци на културата, фолклорни и класически танцови и музикални състави, училищно творчество;
- Да се популяризират и подпомагат организационно традиционните местни тържества и фестивали, международните културни събития на територията на област Плевен;
- Популяризирането на културата и културно-историческо наследство, с произход от древността до днес, чрез изграждане на инфраструктурата към тях, са онези дейности, които могат да превърнат културата в част от туристическия продукт носещ добавена стойност;

3.3.2.3.2 Мярка 2. Възраждане на духовността като мотиватор на процеса за развитие

- Издигане ролята и приноса на дейците на културата за осъществяване подема в социално-икономическото развитие;
- Модернизиране и обогатяване на материалната среда на културните институти;
- Стимулиране разнообразяването на местните професионални и самодейни културни прояви;
- Повишаване ролята на медиите в обогатяването, разпространението и утвърждаването на местното духовно развитие;
- Насърчаване на меценатството и спонсорството;

3.3.2.3.3 Мярка 3. Визулизиране и разпространение на комплекса от природни, културни и исторически дадености

- Картиране на природното, културното и историческото наследство и обособяване на икономически зони за ефективно използване и управление;
- Популяризиране на културно-историческото наследство и местните традиции и фолклор у нас и в чужбина;
- Насърчаване развитието на културния, здравния и селския туризъм;

3.3.3 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3:

Опазване на околната среда

3.3.3.1 ПРИОРИТЕТ 1:

Повишаване грижите към околната среда

3.3.3.1.1 Мярка 1. Постигане на прелом във взаимодействието между ключовите фигури на местно и регионално ниво и гражданите за ефективно и екологосъобразно управление на цялостния процес за развитие

- Изграждане на система за проучване на общественото мнение;
- Изграждане на обществени съвети като консултативни органи;
- Разработване и координиране на местни екологични програми;
- Повишаване ролята на гражданите, обществените организации и бизнеса в изпълнението, мониторинга и контрола на задачите по опазване на околната среда;

- Изграждане на между общински и регионални мрежи за разпространение на успешни екологични практики;

3.3.3.1.2 Мярка 2. Намаляване на екологичния натиск върху околната среда и минимизиране вредните последици от човешката дейност

- Насърчаване въвеждането на методи за рециклиране на битовите отпадъци;
- Увеличаване делът на тролейбусния транспорт и поетапно въвеждане на екологосъобразни системи и технологии в автомобилния транспорт;
- Ускоряване въвеждането на нови технологии за ограничаване на вредните емисии от производствена дейност;
- Подобряване управлението на реките, водосборните басейни, водните услуги и защитените територии;

3.3.3.1.3 Мярка 3. Ограничаване деградирането на околната среда

- Увеличаване инвестициите за предпазване от природни рискове, защита от ерозивни и свлачищни процеси;
- Увеличаване на залесените площи и безкомпромисност към безразборното обезлесяване;
- Насърчаване на общностите за разширяване на биоразнообразието и развитие на аквакултурите;
- Въвеждане на нови методи и технологии за борба с вредителите;

3.3.3.2 ПРИОРИТЕТ 2:

Повишаване на екологичната култура на населението

3.3.3.2.1 Мярка 1: Разширяване на познавателната дейност сред населението за по-добра околна среда

- Увеличаване на интерактивните форми и програми за обучение в училищата за придобиване на по-висока екологична култура;
- Разширяване на сътрудничеството с екологични и природозащитни организации, ловно рибарски и пчеларски дружества за разнообразяване на дейностите, инициативите и придобиване на практически умения при грижите за по-добра околна среда;
- Повишаване ролята на образователните институции и доброволните формирования на гражданите за повишено разбиране на необходимостта от въвеждане на система за разделно събиране на отпадъците;

3.3.3.2.2 Мярка 2: Повишено участие на общностите в екологични кампании

- Участие в национални екологични кампании;
- Насърчаване иницирането и изпълнението на местни екологични кампании
- Насърчаване на бизнеса и гражданите за участие в доброволни схеми за управление на екологичната среда;

3.3.3.2.3 Мярка 3: Повишен достъп до информация за околната среда

- Популяризиране дейностите на специализираните институции ангажирани с опазването на околната среда;
- Популяризиране на местни успешни практики;
- Разширяване на медийното участие и увеличаване на публикациите и предаванията, свързани с екологията;

3.4 СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4:

УКРЕПВАНЕ НА КАПАЦИТЕТА НА РЕГИОНАЛНО И МЕСТНО НИВО ЗА УСПЕШНО СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

3.4.1 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.1:

Увеличаване капацитета на местно и регионално ниво за децентрализирано вземане на решения и ефективно управление

3.4.1.1 ПРИОРИТЕТ 1.

Изграждане на местни общности за вземане на добри икономически решения

3.4.1.1.1 **Мярка 1. Повишено участие на НПО, организациите и структурите на бизнеса в процеса на анализирането и планирането на местното развитие**

- Идентифициране на ключовите фигури на развитието;
- Разширяване участието на публичния, частния и гражданския сектор в анализа на икономическите условия и в извеждането на приоритетите на развитието;
- Обучение на общностите за съвместно планиране и развитие на сравнителните предимства;
- Постигане на консенсус в общностите при вземането на решения по приоритетите на развитието;

3.4.1.1.2 **Мярка 2. Подобряване на взаимодействието в общностите за постигане на общите цели**

- Изграждане на обществени съвети като „ад-хок” организации;
- Изграждане на малки местни екипи за техническа дейност за навременното разработване на местни инициативи и проекти;

3.4.1.2 ПРИОРИТЕТ 2.

Укрепване на административния капацитет за подкрепа на местното икономическо развитие

3.4.1.2.1 **Мярка 1. Подобряване на предоставяните услуги от местната и регионалната администрации**

- Въвеждане на „обучение на обучаващите” за обновяване на административния капацитет и свързването му с капацитета на НПО и бизнеса;
- Въвеждане на услугата „обслужване на едно гише” във всички териториални общности;
- Въвеждане на публично-частното партньорство в административното обслужване и аутсорсинга (външни услуги);
- Въвеждане на регионален Омбудсман;
-

3.4.1.2.2 **Мярка 2. Изграждане на областна информационна система за електронно управление**

- Изграждане на централизирана база данни за съхранение и управление на актуална информация за пълноценно функциониране на Областната и общинските администрации;
- Разработване на правила за достъп до данните и споделяне на информацията във всички териториални звена;
- Насърчаване разширението на интернет мрежите до всички населени места;
- Увеличаване броя на входните точки за достъп до услугите и информацията от регионалната база данни за гражданите и бизнеса;
- Въвеждане на регионална географска информационна система за подобряване на стратегическото планиране и ефикасно генериране на управленски и бизнес решения;
- Разработване на портален интернет сайт, включващ цялостна информация за регионалната и местни администрации, териториалните звена и извършваните от тях **online** услуги;
- Популяризиране на възможностите за вземане на решения и издаване на електронен документ по интернет;

- Организиране на дебати по стратегически документи, техническа помощ по разработването на проекти по електронна поща и **online** форуми;
- Организиране на **online**: консултации, анкети и експресни проучвания, приемане на жалби и искания, и предоставяне на обратна връзка;

3.4.1.2.3 Мярка 3. Подобряване координацията и взаимодействието за прилагане на регионалната политика

- Координиране на базовата информация, партньорите, донорите, инвеститорите и изпълнението;
- Изграждане на система за информационно осигуряване на процеса на управление в технологичен, регулаторен и социален аспект;
- Изграждане на звена за оказване на техническа помощ при разработването и мониторинга на проекти на база разширяване на регионалните и местните НПО връзки;

3.4.1.3 ПРИОРИТЕТ 3

Изграждане на успешни публично-частни партньорства

3.4.1.3.1 Мярка 1. Разработване и утвърждаване на нормативна уредба за публично-частни партньорства на ниво област и общини

- Разработване и прилагане на система от критерии за избор на партньори на местно и регионално ниво;
- Разпределение на ролите и / или институционализиране на екипите;
- Определяне на подход за финализиране на партньорските взаимоотношения;

3.4.1.3.2 Мярка 2. Подобряване на сътрудничеството между регионалните и местните власти и социално-икономическите партньори

- Обучение на регионалните и местните партньори за разработване, финансиране и управление на съвместни проекти и прилагане на интегрирани програми за развитие;
- Работа в мрежа;
- Разработване на механизми за наблюдение и оценка на въздействието;
- Популяризиране на плановите и програмните документи;
- Организиране на дискуссионни форуми;

3.4.1.3.3 Мярка 3. Предоставяне на делегирани услуги на партньорите

- Идентифициране на партньорите и осъществяване на ефективен диалог с тях;
- Разработване на система от критерии на база доказан капацитет и развити процедури за този капацитет;
- Изготвяне на процедура по възлагане на делегирани услуги и популяризиране;

3.4.2 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.2:

Укрепване капацитета на местно и регионално ниво за пълноценно използване на европейските фондове за развитие

3.4.2.1 Приоритет 1.

Изграждане на капацитет за ефективно управление на средствата от ЕС

3.4.2.1.1 Мярка 1. Прилагане на програма за обучение и сертифициране на местни специалисти за дейности, свързани с европейската интеграция

- Стратегическо планиране и разработване на проекти;
- Разработване на бюджет и план за действие по проекти;

- Разработване на планове за мониторинг и контрол на изпълнението;
- Документиране на процеса и популяризиране на резултатите;

3.4.2.1.2 Мярка 2. Разработване на система от критерии за изграждане на партньорски структури

- Прилагане на принципите за споделени ресурси, споделена отговорност, споделен риск, споделена изгода, прозрачност на действията;
- Подбор на участниците според секторно представителство (публичен, частен и не правителствен) при съотношение администрация към представители на частния и неправителствения сектор 50/50;

3.4.2.1.3 Мярка 3. Изграждане на областна управленска структура на основата на публично-частното партньорство

- Изграждане на Областен Съвет на Партньорите;
- Изграждане на експертни екипи за оказване на техническо съдействие по разработването на оперативни програми за развитие на икономическите сектори;

3.4.2.2 Приоритет 2.

Подпомагане на общините в подготовката на проекти от общинско, над общинско и регионално значение за кандидатстване по Европейските фондове

3.4.2.2.1 Мярка 1. Разработване и предлагане на пакет от услуги

- Предоставяне на техническа и консултантска помощ;
- Разработване на финансови инструменти и схеми за финансиране;
- Посредничество за подобряване на сътрудничеството с НПО и местния бизнес;
- Лобирание пред местни, регионални, национални и международни власти;

3.4.2.2.2 Мярка 2. Насърчаване изграждането на общински и регионални мрежи

- Изграждане на модел за популяризиране на успешни местни практики;
- Мултиплициране на придобития опит на местно и регионално ниво;
- Съхраняване и разширяване на местните партньорства за увеличено привличане на финансиране на нови публични и частни проекти;
- Създаване на модел за институционализиране на мрежата;
- Включване на мрежата в регионални, национални и международни структури;

3.4.3 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.3:

Развитие на капацитет за прилагане на новаторски подходи за насърчаване и насочване на местното и регионалното развитие

3.4.3.1 Приоритет 1.

Разширяване на сътрудничеството между областите и синхронизирането на действията за осъществяване на успешни между регионални инициативи

3.4.3.1.1 Мярка 1. Съвързване на регионите в национални мрежи

- Разширяване на партньорствата и създаване на групи за стратегическо съгласие и формулиране на общите цели между регионите;
- Участие в разработването на програми за сътрудничество, обхващащи дейности по изследвания, събиране на данни, наблюдения и анализ на тенденциите на развитие;
- Увеличаване на капацитета за реализиране на пилотни между регионални инициативи;

3.4.3.1.2 **Мярка 2. Създаване на условия за превръщане на иновациите в главна движеща сила на развитието**

- Подобряване на институционалния капацитет за подготовка и създаване на управленска структура;
- Проучване на иновативната среда;
- Разработване на иновационна стратегия на база постигнат регионален консенсус по основните направления за развитие на иновациите;
- Разработване на план за действие и участие в пилотни проекти;

3.4.3.2 **Приоритет 2.**

Развитие на капацитет за европейско териториално сближаване.

3.4.3.2.1 **Мярка 1. Развитие на трансграничното сътрудничество между териториалните общности**

- Използване на подхода „Обществен форум“ за разширяване участието в съвместни проучвания и разкриване на възможности за устойчиво развитие на граничните райони;
- Изграждане на съвместни работни групи за трансгранични консултации по подготовката на споразумения, статuti и договори за съвместна дейност;
- Осъществяване на проекти в трансграничните територии в приоритетните сектори: опазване на околната среда и биологичното разнообразие, общата техническа инфраструктура, в културата, образованието, здравеопазването и изграждането на бизнес-мрежи;

3.4.3.2.2 **Мярка 2. Развитие на транснационалното сътрудничество**

- Изграждане и институционализиране на Комитети за побратимяване в продължение на постиженията на общините в тази област;
- Организиране на съвместни обучения и посещения за проучване на опит и успешни практики;
- Участие в съвместни проекти и изграждане на съвместни нови предприятия;
- Участие в транснационални мрежи;

В. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЛЕВЕН

Изпълнението на стратегически документ, какъвто се явява и стратегията за развитие на област Плевен е сложен и многопосочен процес, свързан с влиянието на фактори и обстоятелства в един сравнително дълъг период от време, при различни политически, икономически и социални ситуации, въздействие на международни фактори и промени в микро и макросредата. Следователно не е възможно да се предвидят достатъчно точно всички промени, които ще настъпят при изпълнението на дадена стратегия и план за действие. Поради тези причини, реализацията на областната стратегия следва да се възприема като един непрекъснат процес на наблюдение, контрол и актуализация, анализ и корекции при грешки, трудности и неуспехи и адаптиране на съществуващите вече насоки за развитие и дейности към новите обстоятелства и условия.

Областната стратегия дава само перспективите и насоките за развитие. Те не са рамка, ограничаваща възможните дейности, програми и проекти.

1 ЗАКОНОВА РЕГЛАМЕНТАЦИЯ

Областната стратегия за развитие на област Плевен е регламентирана нормативно в следните специални закони:

- Закон за регионалното развитие** – основен законов акт, уреждащ и регламентиращ политиката в областта на регионалното развитие, който определя нейните цели,

институциите и инструментите за формирането и прилагането ѝ. Законът регламентира институционалната рамка, функциите и взаимоотношенията между структурите на органите на управление на регионалното развитие на национално, регионално и местно ниво;

- **Закон за администрацията** – урежда правомощията на органите на изпълнителната власт, структурата и организацията на дейността. Тъй като регионалното развитие и инструментариума му се реализират чрез изпълнителната власт, то институционалната рамка на това развитие е свързана с основните принципи и изисквания към дейността на администрацията;
- **Закон за административно-териториалното устройство на Република България** – Законът регламентира взаимоотношенията между централната изпълнителна власт и органите на местното самоуправление при реализиране на политиката за развитие на територията, както и по отношение на изискванията за съгласуване и обвързване на намеренията и действията на секторните и териториалните органи в сферата на местното и регионалното развитие ;
- **Закон за местното самоуправление и местната администрация** – има до голяма степен аналогично значение с това на Закона за административно-териториалното устройство на Република България.

2 ОРГАНИЗАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ

Разработването на областната стратегия не е самоцелно действие. Нейното прилагане и реализация се нуждаят от конкретни дейности. с оглед постигане на заложените в нея цели. От това, как ще бъде организирана работата по това управление, зависи дали ще бъдат постигнати в този основен документ резултати. В помощ на областния управител за изпълнение на неговите функции е необходимо да бъдат привлечени всички заинтересовани страни.

За изпълнението на областната стратегия за развитие, институционално са ангажирани:

- Регионален съвет за развитие на Северен централен планов район-със задължение да съгласува областната стратегия за развитие;
- Областния управител провежда държавната политика на територията на областта и е посредник между държавата и общините. Областният управител организира работата по разработването, изпълнението и изпълнението на стратегията. Той я внася за обсъждане и съгласуване в регионалния съвет, и за одобрение от Областния съвет за развитие. В изпълнение на своята работа той се подпомага от специализираните органи на областната администрация.
- **Областния съвет за развитие на област Плевен** е основен орган по прилагане на областната стратегия за развитие на Област Плевен. В неговите функции влизат: обсъждането и приемането на областната стратегия за развитие; оценката на инициативите на общините и юридическите лица, свързани с ОСР и предложенията за включване в НОПРР, както и предложенията за сключване на споразумения за сътрудничество с други области за осъществяване на съвместни дейности; Областният съвет за развитие може да създаде постоянни и временни комисии, с консултативни и подпомагащи функции, от експерти в различни области, в които да се включат представители на специализираната държавна администрация, бизнеса, социалните партньори и неправителствения сектор.
- **Общинските власти** на 11-те общини в област Плевен, са активни участници в целия процес, чрез общинските кметове, които са членове по право на Областния съвет за развитие и техни представители в Регионалния съвет за развитие на СЦПР. Основната тяхна функция е свързана с осигуряването на местните ресурси – финансови, човешки – за решаването на местните проблеми, инкорпорирани в Областната стратегия за развитие. На общинско ниво те са основен субект на регионалната политика.

- **Социалните партньори, представителите на бизнеса и неправителствените организации** имат ключова роля в прилагането на структурната политика на ЕС. Необходимо е да се укрепи гражданския сектор с оглед използване на неговия капацитет, както в г.Плевен, така и във всички останали общини.

Основните задачи пред Областния управител и специалистите от областна администрация Плевен за изпълнение на Областната стратегия за развитие са:

1. Осигуряване на актуална информация за програми и фондове, пред които може да кандидатстват обществени и неправителствени организации и структури за финансиране на проекти и дейности; Информацията да се популяризира чрез интернет страницата на областна администрация;

2. Съдействие при изграждане на институционален капацитет в местните органи на самоуправление-общини и структури на държавната власт, за подготовка за пряко кандидатстване с проекти за финансиране от програми и фондове чрез консултации и обмучение на специалистите от тези структури по поректиране.

3. Поддържане на партньорство с организации и структури желаещи сътрудничество и подкрепа при разработване на поректи и инициативи за изпълнение на дейностите им, включени в Областната стратегия.

4. Лобиране пред централни органи на властта и пред фондове за своевременна подготовка и представяне на подходящи проекти за включване в процедури за финансиране и изпълнение.

3 ОРГАНИЗАЦИЯ И КООРДИНАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

За да постигне целите си стратегията за развитие на област Плевен е необходимо:

- Всички партньори – областната администрация; общините; регионалните поделения на държавната администрация, социалните партньори и неправителствените организации да приемат своите задължения за изпълнение на поставените цели;
- Постигането на всяка цел или етап да бъде обвързано с конкретен срок;
- Прозрачност и информираност;
- Координирана работата на партньорите;

Г. НАБЛЮДЕНИЕ , ОЦЕНКА И КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Наблюдението, контролът и оценката на изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Плевен се осъществяват от Областния съвет за развитие и Областния управител.

Областния съвет е органът който утвърждава индикаторите за оценка на изпълнението, прави преглед на изпълнението и налага корекции, когато целите не се постигат.

Наблюдението се извършва въз основа на получаваната от годишните отчети информация. Те се изготвят от експерти на областната администрация и оторизирани членове на Областния съвет, въз основа на определени индикатори.

Областният съвет възлага изработването на оценките от работните групи, приема, както междинната, така и коначателната оценка.

Изпълнението на областната стратегия в оперативен план ще се подпомага, координира и контролира от **Координационна група**, включваща компетентни експерти от различните сектори. Координационната група се предлага на Областния съвет за развитие от областния управител. За осигуряване на обективност в нейната работа е необходимо в състава им да бъдат включени освен служители на областната администрация и представители на социалните и бизнес средите, НПО и изявени експерти в съответната област. Координационната група наблюдава процеса на изпълнение на отделните дейности заложи в програмите за реализация, координира работата на различните институции анагажирани със задачите, между общините, с други области, с национални и международни институции,

съдейства за изпълнението на мерките и дейностите, включително при търсене на източници за финансиране и при разработка на конкретни проекти и програми, анализира изпълнението на отделните задачи и изготвя предложения за корекции, изготвя годишния доклад за хода на изпълнение на плана за действие и предлага изменения и допълнения в програмите за реализация в съответствие с настъпилите промени. Докладите на Координационната група се предоставят ежегодно на Областния управител и Областния съвет за регионално развитие.

Актуализацията на Областната стратегия ще се извършва в съответствие със Закона за регионално развитие. Ще се вземат предвид настъпилите промени в социално-икономическата среда извън областта. Процесът на актуализация се организира от Областния управител. Актуализираната стратегия се одобрява от Областния съвет за развитие.

ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА :

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1:

ПОСТИГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ И ПОВИШАВАНЕ НА КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТТА НА ИКОНОМИКАТА НА ОБЛАСТ ПЛЕВЕН

- Годишно нарастване на БВП;
- Годишно нарастване на БДС;
- Намаляване на безработицата под 10%;
- Брой привлечени чуждестранни инвеститори;
- Разходи за придобиване на ДМА;
- Брой трайно безработни придобили квалификация и реализирани на трудовия пазар;
- Брой МСП реализиращи продукцията си на пазарите на ЕС;
- Наличие на областна иновационна стратегия;
- Брой и % на увеличаване на цифровите телефонни линии;
- Брой абонати на Интернет на 1000 жители;
- Брой на обучителните курсове по информационни и комуникационни технологии;
- Брой на обучителните часове по информационни и комуникационни технологии;
- Брой новосъздадени фирми, които предлагат услуги по информационни и комуникационни технологии;
- Размер на инвестициите за развитие на техноинкубатори;
- Брой на фирмите, участващи в регионални клъстери;
- Изградени тържища за селскостопанска продукция;
- Новозасадени площи с лозя;
- Новозасадени площи с овощни засаждения;
- Увеличение на поливните площи;
- Увеличение експорта на вина на европейския и други пазари;
- Увеличение броя на селскостопанските животни;
- Увеличение добива на мляко и месо;

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2:

-РАЗВИТИЕ НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

- Дължина на новоизградена и рехабилитирана пътна мрежа/км и %/;
- Дължина на новоизградена и рехабилитирана ж.п. мрежа, в т.число и на територията на индустриалните зони/км и %/;
- Работни места, създадени в резултат на проекти в транспорта;
- % на населението с подобрен транспортен достъп;
- Дължина на изградени газопроводи за битово снабдяване/км и %/;
- Газоснабдени домакинства/бр./;
- Брой изградени пречиствателни станции за отпадни води;
- Домакинства изключени от воден режим;

- Дължина на изградени канализационни клонове/м и %/;
- Дължина на изградени водопроводни участъци/м и %/;
- Вложени средства в подобряване на околната среда;
- % отпадни води, подложени на първично почистване;
- % отпадни води, подложени на вторично почистване;
- Брой изградени нови алтернативни източници на енергия получили подпомагане;
- Укрепени свлачища-брой;
- Рехабилитирана площ-декари и %;
- Мощности за събиране и/или рециклиране на отпадъци-% увеличение;
- % домакинства обслужвани от подобрените системи за водоснабдяване;

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ №3

ПОДОБРЯВАНЕ НА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТТА И КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ В ОБЛАСТ ПЛЕВЕН ПРИ ЗАПАЗВАНЕ НА РЕГИОНАЛНАТА ИДЕНТИЧНОСТ

- Основни демографски показатели-население, раждаемост, смъртност и прираст, население над-, под- и в трудоспособна възраст и структура по пол, възраст и образование;
- Стойности и изменение на доходите и разходите-средна работна заплата, среден общ доход, среден общ разход;
- Трудова заетост и безработица;
- Индекс на човешко развитие;
- Динамика на потреблението;
- Вложени инвестиции в образованието;
- Брой компютри на 100 ученици;
- Брой на Интернет места на 100 ученици;
- Вложени инвестиции в здравеопазването;
- Брой нови здравни услуги;
- Динамика на изменението на социални и културни дейности и граждански институции;
- Брой МСП получаващи помощ за обучение;
- Брой природни и културни обекти получили подкрепа за опазване и експониране;
- Обновени местни културни институти;
- Площ на съхранените и експонирани природни и културни обекти;
- Среден брой посетители на ден;

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4

УКРЕПВАНЕ КАПАЦИТЕТА НА РЕГИОНАЛНО И МЕСТНО НИВО ЗА УСПЕШНО ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

- Брой служители участващи в програмите за обучение;
- Брой проекти, получили техническа помощ за подготовката им;
- Брой изградени обществени съвети;
- Брой малки местни екипи и реализирани проекти;
- Брой администрации въвели «обслужване на едно гише»;
- Брой услуги изведени от администрацията-«аутсорсинг»;
- Брой услуги извършвани «on-line»;
- Брой реализирани «публично-частни партньорства»;
- Брой реализирани дискуссионни форуми;
- Брой експертни екипи за техническо съдействие за разработване на оперативните програми;
- Брой реализирани съвместни обучения за проучване на опит и успешни практики;